

Գլխավոր խմբագիր՝ ԳՈՐԱՌ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Լրատվական գործունեություն
իրականացնող՝
«Հայաստանի պետական
տնտեսագիտական
համալսարան» պետա-
կան ոչ առևտորային
կազմակերպություն:

Հասցեն՝
0025, Երևան,
Նալբանդյան փողոց 128,
կենտրոնական մասնաշենք,
2-րդ հարկ:
Հեռախոս՝ 593-460, 4-60

Վկայական N 03Ա054452:
Տրված է՝ 05.06.2002թ.:

Հրատարակիչ՝ ՀՊՏՀ
«Տնտեսագետ» ամսագիրը
լույս է ընծայվում
ՀՊՏՀ լրատվության և
հասարակայնության հետ
կապերի բաժնի կողմից:

Սեպտեմբեր–հոկտեմբեր
2017 / N4 (695)
Տպաքանակը՝ 500
Տարածվում է անվճար:

Խմբագրակազմ

Խմբագիր՝
ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ
Լրագրող՝
ՆԱՆԵ ԱՎԱՍԵՍՅԱՆ
Լուսանկարիչ՝
ՌԱԶՄԻԿ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Համակարգչային
ձևավորումը՝
ՆԱԻՐԱ ԽՉԵՅԱՆԻ

Համարի
պատասխանատու՝
ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

Խմբագրությանը տրամա-
դրված հեղինակների
նյութերում տեղ գտած
փաստական անձտություն-
ների համար խմբագրությունը
պատասխանատվություն չի
կրում: Անսագիր նյութերն
օգտագործելիս հղումը
պարտադիր է:

Պատվեր՝ 310:
Ծավալը՝ 6 տպ. մամուլ:
Ստորագրված է
տպագրության
30. 10. 2017 թ.:

Տպագրված է «Տնտեսագետ»
հրատարակչությունում:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԱՆԿԱԽՈՒԹՅՈՒՆ – 26

Պարզեատրում՝ ՀՀ անկախության տարեդարձի առջիվ
Միջոցառումներ՝ ծնված հպարտությունից.....4

ԳԻՏԵԼԻՔԻ ՕՐ ԵՎ ՌԻՍՈՒՄԱԿԱՆ ՏԱՐԵՄՈՒՏ

Որ քայլես հաջողությանը թևանցուկ.....6

Ուսման արժեքում նոր փուլում.....7

Աշխատաժողով Արցախում.....8

ՎԱՐՁՈՒԲԱՐՁ

Խորհուրդ–հորդոր առաջին կուրսեցիներին.....9

Համագործակցություն ՀՀ ԱԺ-ի և ՀՊՏՀ-ի միջև.....10

«ՏՆՏԵՍԱԳԵՏ» – 40.....11

ՄԻԶԱՋԱՅՆԱՑՈՒՄ

Կրթության և կարիերայի նոր հնարավորություններ.....12

ԴԻԼԵԶԱՅՆԱՆ ԱՍԱԾ

Երբ խանդավառում են հիասքանչ բնությունը,
մշակույթն ու սպորտը.....14

ՄԻԶԱՋԱՅՆԱՑՈՒՄ

«Երազմուս+». մասնագիտական վերելքի յուրօրինակ ուղի.....16

ՍԱՄՎԵԼ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽճԱՆԿԱՐ.....18

ՄԻԶԱՋԱՅՆԱՑՈՒՄ

Կրկնակի աստիճանաշնորհման համատեղ կրթական
ծրագիր.....21

Արվեստի շնչով. ՀՊՏՀ հյուրն էր գեղանկարիչ
Ռուբիկ Պետրոսյանը.....22

ՈԵԿՏՈՐ– ՌԻՍԱՍՈՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ.....23

ԱՆՎԱՆԻ ՏՆՏԵՍԱԳԵՏՆԵՐ

ՅՈՒՐԻ ՄՈՒԿԱՐՅԱՆ
ԿԱՐԵՆ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Լիպարիտ Թամազյան.....24

ՄՐՄՐԱ ՀԱԿՈՐՅԱՆ

Պատմական հիշողությունը՝ որպես ազատ,
արդար և ճշմարիտ ապրելու պատգամ.....26

ՄԵՐ ՇՆՈՐՅԱԼԻՆԵՐԸ

Ուժեղ՝ մտքով ու կամքով.....28

ԼՐԱՅՈՒ.....30

ՀՊՏՀ գիտական խորհրդում.....36

ՀԱՄԱՉԽԱՐԱՅԻՆ ԲՐԵՆԴ

«Դիդիե Փարաքյան». «Կանացիությունը միշտ նորաձեռ է».....38

ՆՈՐԵԼՅԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՐԵԼԻՒԹՅՈՒՆ – 2017.....41

ՄՇՏԱՌԻՏԱՐԿՈՒՄ

ԷՂԳԱՐ ԱՂԱԲԵԿՅԱՆ

Ֆինանսական շուկաների զարգացումները.....42

ՎԵՐԾԱՆԵԼՈՎ ԱՐՎԵՍԻ ԳԱՂՏՆԱԳՐԵՐԸ

ՍՈՅՅԱ ՕՉԱՆՅԱՆ

Աշտարակի սուրբ Մարիամե եկեղեցին. առաքինության
քարեղեն արձագանքը.....44

Պարգևատրում՝ ՀՀ ՆԱԽԱԳԱԿԱՆ ՏՐԵՆԱՐՁԻ ՄՈԽԻԿ

Նայաստանի Հանրապետության անկախության տոնի առթիվ, գիտության և կրթության բնագավառներում ներդրած ավանդի համար ՀՀ Նախագահ Սերժ Սարգսյանը «Հայրենիքին մատուցած ծառայությունների համար» 2-րդ աստիճանի շքանշանով է պարգևատրել ՀՊԾՀ կառավարման ամբիոնի վարիչ, տ.գ.դ., պրոֆեսոր, ակադեմիկոս Յուրի Սուվարյանին:

ՀՀ Նախագահ Սերժ Սարգսյանի հրամանագրերով Հայաստանի Հանրապետության անկախության 26-րդ տարեդարձի առթիվ գիտության, կրթության, առողջապահության, տնտեսության, արվեստի, մշակույթի և սպորտի ոլորտներում ունեցած վաստակի, արդյունավետ աշխատանքի, հայրենիք-սիյուռք կապերի խորացման և ընդլայնման գործում ունեցած նշանակալի ավանդի համար մի խումբ գործիչներ, գինաված ուժերի և իրավապահ մարմինների ներկայացուցիչներ պարգևատրվել են Հայաստանի Հանրապետության բարձրագույն պարգևներով՝ շքանշաններով և մեդալներով, շնորհվել են նաև պատվավոր կոչումներ:

Պարգևատրման հանդիսավոր արարողությունը տեղի է ունեցել սեպտեմբերի 21-ին ՀՀ Նախագահի նստավայրում:

Լուսանկարը՝ ՀՀ Նախագահի պաշտոնական կայքից

Միջոցառութեա՞ Ծնված հպարտությունից.

**Իյուրին Եր ՀՀ
պաշտպանության
փոխնախարարը**

ՀՊԾՀ ուսանողական խորհրդի և Նայաստանի երիտասարդական հիմնադրամի համատեղ նախաձեռնությամբ, սեպտեմբերի 20-ին տեղի ունեցան ՀՀ անկախության 26-ամյակին նվիրված միջոցառումների: Այդ օրը համալսարան այցելեցին ՀՀ պաշտպանության նախարարի առաջին տեղակալ Արտակ Զաքարյանը, ՀՀ ԱԺ պատգամավոր, ՇԵՀ հոգաբարձուների խորհրդի համակարգող Կարեն Ավագյանը: Նրանց դիմավորեցին և միջոցառման ընթացքում ուղեկցեցին ՀՊԾՀ ռեկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Արքյանը, պրոռեկտորներ Պարույր Քալանքարյանը, Սիլիսահլ Կարապետյանը և Սևակ Խաչատրյանը: Հանդիսությանը մասնակցեցին դեկաններ, պրոֆեսորադասախոսական և վարչական կազմի աշխատակիցներ, մեծ թվով ուսանողներ:

Հյուրերն այցելեցին Արցախյան պատերազմում զոհված ՀՊԾՀ ուսանող-ազատանարտիկների անվան, ապա Քաօրյա պատերազմի զոհերի հիշատակին նվիրված լսարաններ, որոնց ստեղծումը պաշտպանության նախարարի առաջին տեղակալ Արտակ Զաքարյանը գովելի նախաձեռնություն որակեց: Լսարանում սկիզբ որվեց խորհրդանշական նախաձեռնության՝ «Անկախության ասպետները» խորագործ. ՀՀ դորչի վրա ստորագրեց ՀՊԾՀ ուսանող, Քաօրյա պատերազմի մասնակից, «Սարտական խաչ» 2-րդ աստիճանի շքանշանի ասպետ, ՀՊԾՀ «Նժդեհ» ռազմահայրենասիրական ակումբի նախագահ Հարություն Բաղդայանը: Նախատեսվում է, որ փոխանցիկ կերպով դրոշը կշրջի հանրապետությունում իր վրա կրելով Քաօրյայի մասնա-

կից մյուս հերոսների ստորագրություններն ու կրկին կվերադառնա ՀՊՏՀ: (Օրեր ամց՝ հոկտեմբերի 4-ին, ՀՀ դրոշի վրա իր ստորագրությունը բողեք ՀՀ «Մարտական խաչ» 2-րդ աստիճանի շքանշանի ասպետ Շուլի Շակորյանը):

Համալսարանի բակուն հյուրերը դիտեցին «Անկախությունն իմ աչքերով» լուսանկարչական մրցությն ներկայացված աշխատանքները: Ուսանողները խորխատ երգ ու պարով նշանափորեցին անկախության տոնին նվիրված հանդիսավոր ընդունելությունը, որից հետո հյուրերն ու տանտերերը իրենց ուժերը փորձեցին ՀՊՏՀ հրաձգարանում:

Միջոցառումը շարունակվեց համալսարանի մեջ դահլիճում, որին մասնակցեցին դեկաններ, պրոֆեսորադասախոսական և վարչական կազմի աշխատակիցներ, մեծ թվով ուսանողներ: Իր ելույթում ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը շնորհակալություն հայտնեց պաշտպանության նախարարին ու նրա առաջին տեղակալին՝ այս բազմազբաղ օրերին ժամանակ գտնելու և մեր համալսարանի նախաձեռնած միջոցառմանն արձագանքելու համար: Ռեկտորն անդրադարձավ ՀՊՏՀ-ում ռազմահայրենասիրական դաստիարակության խնդիրներին, բուհի և ուսանողության գործունեությանը: «Զորամասեր այցելությունները, ռազմահայրենասիրական միջոցառումները, զինված ուժերի կազմակերպած տարատեսակ միջոցառումներում ներգրավվելը վկայում են այն մասին, որ մեր համալսարանականների համար հարազատ է ազգ-քանակ գաղափարախոսությունը: Մեր աշխատակիցները, պրոֆեսորադասախոսական կազմը և ուսանողությունը պատրաստակամորեն են արձագանքում Հայոց բանակին վերաբերող բոլոր խնդիրներին ու նախաձեռնություններին, զգայուն են զինված ուժերում կատարվող իրադարձությունների նկատմամբ», – հայտարարեց ռեկտորը՝ նշելով, որ Ապրիլյան քաջորյա պատերազմը միասնականացրեց բոլորին, այդ թվում համալսարանի կոլեկտիվին և ուսանողությանը, ինչը «ծանր պահերին բռունցքվելու մեր ժողովրդի կարողության ու նվիրումի վառ օրինակ է»:

ՀՊՏՀ ուսանողական խորհրդի նախագահ Յովհաննես Չարությունյանը իր խոսքում ընդգծեց, որ բուհ-քանակ, ուսանող-զինվոր կապի ամրապնդումն իրենց գործունեության առանցքային ուղղություններից է, ապա ներկայացրեց ուսխորհրդի մասին պատմող տեսանյութ: Ուստ առաջին ուսանողական ալիքը հանդես եկավ «Անվանականչ» հաղորդման անդրանիկ թողարկմանը, որով խոստանում է անդրադառնալ ՀՊՏՀ ուսանող-զինվորներին: Առաջին հաղորդումը նվիրված էր հետախույզներ Վկադիմիր Վարդանյանին, Նվեր Պետրոսյանին և Ամիրան Դանիելյանին:

ՀՀ պաշտպանության նախարարի առաջին տեղակալ Արտակ Զաքարյանն իր ելույթն սկսեց հրապարակելով լուսանկարչական մրցույթի հաղթողի՝ Նելլի Շաոյանի անունը, ապա, վերջինիս մրցանակ հանձնելուց հետո, դիմեց դահլիճին՝ շնորհակալություն հայտնելով Անկախության օրվա առթիվ կազմակերպված տպավորիչ միջոցառումների և բանակի հետ կապված հետևողական ծրագրերի իրականացման համար: Արտակ Զաքարյանն անդրադավ անկախության արժեքին, բանակի նշանակու-

թյանը՝ ընդգծելով, որ որքան էլ բանակը հասարակության հայելին է, այդուհանդերձ, չպետք է կրավորական կեցվածքով արձագանքել առկա խնդիրներին, այլ պետք է ստանձնել պատասխանատվություն, որպեսզի բանակը դառնա հասարակության լավագույն և անթերի մասը: Նախարարի առաջին տեղակալը սիրով պատասխանեց նաև ուսանողներին հետաքրքրող հարցերին:

Միջոցառումն ամփոփեց ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը՝ շնորհակորելով Արտակ Զաքարյանին՝ օրենսդրական տևական աշխատանքից հետո պաշտպանության նախարարությունում աշխատանքի անցնելու առթիվ և ընդգծելով նրա մարդկային ու քաղաքացիական արժանիքները: Ռեկտորը համալսարանի անունից նախարարին հուշանվեր հանձնեց՝ մաղթելով, որ հավատն ու գիտելիքը այսուհետ և ընդմիշտ ուղեկցեն մեր ժողովրդին և զինված ուժերին:

Նույն օրը Անկախության տոնը նշվեց նաև ՀՊՏՀ ֆինանսատնտեսագիտական քոլեջում: Հանդիսության շրջանակում տնօրին Սերգեյ Խառատյանը հյուրներությունը ՀՀ ՊՆ Վազգեն Սարգսյանի անվան ռազմական համալսարանի ներկայացուցիչներին, որոնք ելույթ ունեցան ու մարտական գեներեր ցուցադրեցին: Հայենասիրական երգ ու պարով հանդես եկան քոլեջի սաները՝ բարձր տրամադրությամբ տոգորելով ներկաներին:

Իսկ սեպտեմբերի 21-ի օրանուտը ՀՊՏՀ 200 ուսանող, ուսանողական խորհրդի և ՀԵԴ համատեղ նախաձեռնությամբ, դիմավորեց «Եռաբլուր» փառքի պամբենում: Համալսարանականները ծաղկեպսակներ դրեցին ազատամարտիկների շիրիմներին, մոմեր վառեցին, ոգեկոչեցին նախատակների հիշատակը, այնուհետև հոգևոր այրերի առաջնորդությամբ սուրբ աղոթք հղեցին առ Աստված:

Ընթեցվեց ՀՀ անկախության հոչակագիրը, ապա ուսանողները միասնաբար հնչեցրին Յայաստանի օրիներգը:

ԳՈՐԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Որքայիտս հաջողությանը թելանցուկ

Ուսանողական բազմության մեջ նրբանկատները կարող էին քեզ ճանաչել. դեմքիդ տարբերվող համեստության ու «անտեղյակության» շղարշ կար, որին նայելիս պարուրվում էինք կարոտախտով ու ինքնարուի ժամուն:

Դերթական ուսումնական տարեսկզբին մեզ համար ամեն ինչ գրեթե սովորականի նման էր, իսկ քո ներաշխարհը բրոռում էր նորի սպասումից...

Տակավին օրեր առաջ անհամբեր պրապտել ես համալսարան ընդունվածների ցուցակը և անունդ կարդալուց հետո սիրտդ ծով ուրախությամբ լցուել ու շտապել բոլորին հայտնել ուսանող դառնալուդ ավետիսը (մի դրվագ, որը շատերիս կյանքի անմռուանալի ակնթարթներից է): Այսօր արդեն քայլում ես նպատակիդ հետևից, ՀՊՏՀ նստարանին եւ՝ դպրոց-համալսարան կամքջից այն կողմ, որտեղ ամեն ինչ անսովոր ու հետաքրքիր է, խոստումնալից ու հուսավառող: Նոր ուսումնաշրջանը քեզանից պահանջում է հավասարակշռել պատասխանատվությունը, ջանադիր աշխատանքն ու հետաքրքրասիրությունը, զարգացնել ամեն օր սովորելու կամք... Եվ արդեն արել ես համալսարանական կյանքիդ առաջին քայլերը, հարազատացել ես նախընտրածդ բուիին ու սկսել սերտել տնտեսագիտության այրուբենը:

Միրելի՛ առաջին կուրսեցի, քո առջև մասնագիտացման լայնահուն ճանապարհին է, այն չորս կամ գուցե ավելի տարիները, որ պիտի արդարացնեն որոնումն ու քեզնից կերտեն ուսուալ անհատի: Կրությունը քեզ համար նոր հորիզոններ է բացում, և համալսարան այն բացառիկ կրթօջախն է, որտեղ դու կարող ես քեզ նորովի բացահայտել, մասնագիտանալ, համակողմանի զարգանալ ու դրսնորվել ոչ միայն ուսման մեջ: Տնտեսագիտական մայր բուիում ուսումնառությունն ուղեկցվելու է մշակութային, ինտելեկտուալ, մարզական, ժամանցային ուսանողական բազմապիսի միջոցառումներով, որոնք հնարավորություն են գործի դնելու քո հետաքրքրությունները, նախասիրությունները, շնորհները: Այստեղ քեզ համար փոքրիկ «գաղտնիք» բացահայտենք. ՀՊՏՀ պաշտոնական «Տնտեսագիտ» ամսագիրը, որը թողարկվում է լրատվության և հասարակայնության հետ կապերի բաժնում, և կոչված է ասպարեզ բերելու օժտված, հետաքրքիր անհատականություններին: Նրանց է անդրադաշնում «Մեր շնորհավիճները» խորագիրը: Ուսանող-մարդկաները, երաժշտ-կատարողները, պարող, գրող, ստեղծագործները մեր տեսադաշտում են: Շատերն արդեն հասցել են մեր հերոսը դառնալ, և այժմ քո հերթն է: Եթե մշակութասեր ու նորարար ես, կերտել ես ստեղծագործական հաջողություններ, ասելիք ունես, ապա հրավիրում ենք ծանոթության ու գրույցի: Գուցե մենք հենց քեզ ենք իմտրում, և դու կարող ես դառնալ մեր հաջորդ հերոսը:

Մեկ անգամ ևս շնորհավորում ենք քեզ՝ ՀՊՏՀ ուսանողը դառնալու առիթով, մաղթում, որ առաջիկա համալսարանական տարիները դառնան քո կրթական նպատակների արդարացման երաշխավորը, դու էլ միշտ կարողանաս քայլել հաջողությանը թևանցուկ:

Ձերմոքեմ՝ քո ավագ քննկեր նաև Ավանեսյան

Sնտեսագիտական մայր բուիը նոր ուսումնական տարվա մեկնարկն ու Գիտելիքի օրն ազդարարեց հանդիսավոր մթնոլորտում: Վաղ առավոտից համալսարանի հյուրընկալ բակում էին առաջին կուրսեցիները, նրանց ծնողները, երկրորդ և բարձր կուրսեցիները, մագիստրանտները, դասախոսները, բուիի դեկանականությունը:

Նորարուկս ուսանողներին առաջինը ողջունեցին ուսխորհրդականները՝ նվիրելով սեպտեմբերի 8-ին համալսարանի բակում կայանալիք համերգի հրավիրատոններ, իսկ լրատվության և հասարակայնության հետ կապերի բաժնի աշխատակիցները տրամադրեցին բուիի պաշտոնական «Տնտեսագիտ» անսագրեր:

Միջոցառման սկիզբն ազդարարեց ՀՊՏՀ ռեկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Աթոյանը:

«Մեր համալսարանը վերջին տարիներին վերափոխմների փուլում է, ինչի մասին կարող են վկայել նաև բարձր կուրսերի ուսանողները: Իրականացվող բազմաթիվ ժրագրերին դուք մանրամասնորեն կծանոթանաք, այնուհանդերձ նշեմ, որ այստեղ իրագործվում են գիտական, հետազոտական, կրթական և միջազգային բազմաթիվ նախագծեր, բուիը տեխնիկական վերագինման և հիմնանորոգման շարունակական գործընթացում է:»

Մենք պատկերացնում ենք, թե որքան դժվար է եղել ծեզ համար համալսարանի ընտրության հարցում կողմնորոշվելը: Կարող ենք պատկերացնել այն ապրումները, որոնք ամեն տարի դիմորդներն ունենում են ընդունող հանձնաժողովներում դիմում-հայտ լրացնելիս: Սակայն ցանկանում եմ հավաստիացնել, որ չնայած կրթության ոլորտի մրցակցությանը, դուք ծիշտ եք կողմնորոշվել և ընտրել եք տնտեսագիտական բարձրորակ կրթություն առաջարկող համալսարան: Միգուցե, այստեղ ևս դուք կիանդիպեք դժվարությունների, բայց ուզում եմ հավատալ, որ չեք հիասթափվի, քանի որ կտեսնեք՝ մեր ջանքերն ու նպատակներն ազնիվ են, և մեր միակ խնդիրը մրցունակ մասնագետներ պատրաստելն է, որոնք համալսարանն ավարտելուց հետո կվարողանան ապահովել իրենց առաջնարարը: Իհարկե, միայն մեր ջանքերը բավարար չեն, հարկավոր է նաև ծեր կամքը և ուսման արժնորումն ծեր բարձր գիտակցությունը, որպեսզի արդյունքները լինեն գոհացնող իմշաբես ծեզ, այնպես էլ մեզ համար», - իր ելույթում ասաց համալսարանի դեկավարը:

Համալսարանականներին շնորհավորեց նաև ուսանողական խորհրդի նախագահ Յովհաննես Յարությունյանը: Առաջին կուրսեցիները դեկանների, փոխդեկանների, ուսխորհրդականների ուղեկցությամբ համախմբվեցին իրենց լսարաններում՝ պատրաստվելով համալսարանական առաջին դասին:

ՀՊՏՀ ինֆորմատիկայի և վիճակագրության ֆակուլտետ այցելեց ուսումնակազմակերպական աշխատանքների գործ պրոռեկտոր Միհրդատ Յարությունյանը: Դեկան Մանուկ Մովսիսյանի, ամբիոնի վարչչների հետ նրանք դիմավորեցին առաջին կուրսեցիներին, շնորհավորեցին, այստեղյան մասնագիտությունների առանձնահատկությունների մասին:

Մեպտեմբերնեկյան մեկնարկը հանդիսավոր ու տոնական էր նաև ՀՊՏՀ ֆինանսատնտեսագիտական քոլեջում, որի մի քանի հարյուր սամերին ու

ՈՒՍՍԱՆ ԱՐԺԵՎՈՐՍԱՆ ՆՈՐ ՓՈՒԼՈՒՄ

Նաև առաջին կուրսեցիներին ողջունեց ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը: Հանդիսությանը ներկա էր քոլեջի աշխատակազմը՝ տնօրեն Սերգեյ Խառատյանի գլխավորությամբ:

«Միրելի ուսանողներ, ցանկանում եմ քերմորեն շնորհավորել ծեզ ՀՊՏՀ ֆինանսատնտեսագիտական քոլեջի սան դարնալու առթիվ: Կարծում եմ՝ այս նոր ուսումնական տարին ծեզ համար կլինի հիշարժան, քանի որ մեր քոլեջ ընդունվելը ծեզ հնարավորություն է տվել հետագա կրթությունը շարունակել նոր ծևաչափով՝ մասնագիտացված և նպատակային». - իր խոսքը սկսեց ՀՊՏՀ ռեկտորը՝ ներկայացնելով քոլեջի հնարավորությունները, շեշտադրելով մայր համալսարանի մշտական հոգածությունն ու ուշադրությունը:

Քոլեջի փոխտնօրեն Ռուբեն Առաքելյանն ուսանողներին հորդորեց լավ սովորել՝ հավաստիացնելով, որ քոլեջում տրվելու են խորը ու արդիական գիտելիքներ: Միաժամանակ նա կոչ արեց զարգանալ ինքնակրթությամբ:

Միջոցառումը շարունակվեց երգ ու պարով, գեղարվեստական միջոցառմանը: Այնուհետև ռեկտորն այցելեց լսարաններ և ստորաբաժանումներ, որոնցում վերջին ամիսներին ընթանում էին իիմնարոդական աշխատանքներ:

Կրկին վերադառնալով համալսարան՝ Կորյուն Աթոյանը պողոքեկտորոներ Միհրդատ Հարությունյանի, Սևակ Խաչատրյանի, Փակուլտետների դեկանների և ուսանողական խորհրդի նախագահ Հովհաննես Հարությունյանի ուղեկցությամբ այցելեց ֆակուլտետներ:

«Միրելի՝ ուսանողներ, մաղթում եմ, որ ծեզ տրված ժամանակն ու հնարավորությունները ծիշտ օգտագործեք: Տարիներ անց կհասկանաք, որ սա լավագույն և գեղեցիկ շրջան էր՝թէ՝ գիտելիք ծեռք բերելու, թէ՝ հիշարժան օրեր ապրելու համար: Սենք ամեն ինչ կանենք, որ դուք ստանաք որակյալ կրթություն, բայց դուք էլ պետք է կարողանաք ծեզ տրված առիթը ծիշտ օգտագործել, փոխհատուցել ծեր ծնողների ներդրումը, որոնք այս դժվարին պայմաններում ծեզ կրթության են տալիս: Իսկ ծեր փոխհատուցումը կլինի այն, որ դառնաք լավ մասնագետներ: Չիշե՞ք, գիտելիքը միակ բանն է, որ կյանքի ոչ մի հրավիճակում ոչ ոք չի կարող ծեզնից վերցնել». - իր խոսքն ուղեկցով ապագա հաշվապահներին, ֆինանսախտներին, շուկայաբաննե-

րին, միջազգայնագետներին ու կառավարման մասնագետներին ասաց ռեկտորը, ապա ներկայացրեց համալսարանի կրթական, հետազոտական, միջազգային ծրագրերը և շեշտեց, որ ՀՊՏՀ լավագույն ուսանողներն արդեն ուսման վերջին տարիներին ոչ միայն փորձառություն են անցնում, այլև գտնում են աշխատանք: «**Բոլորը սիրում են քննադատել այսօրվա իրավիճակը, խնդիրները, իսկ վաղվա իրավիճակը տնօրինողները դուք եք լինելու, այնպես արեք, որ ծեզ չըննադատեն».** - նշեց համալսարանի դեկավարը:

Պրոռեկտոր Սևակ Խաչատրյանը և Ռիխ նախագահ Հովհաննես Հարությունյանը նշեցին, որ առաջիկայում հատուկ առաջին կուրսեցիների հետ կկազմակերպվի հանդիպում, որի ընթացքում հնարավոր կլինի բուհի դեկավարին ուղղել հարցեր, առաջարկներ: (Այս հանդիպման մասին մեր հրապարակում տե՛ս՝ էջ 23-ում)

Այսպես, ուսումնական տարեմուտի մի շաբթ դրվագներ, բուհի դեկավարության պատգամն ու հորդորը ամրագրվեցին հատկապես նրանց հուշերում, ովքեր սեպտեմբերի 1-ին առաջին անգամ ուղք դրեցին Տնտեսագիտական համալսարան՝ միասնանալով նրա գիտակրթական գործունեությանը, բուհական հարուստ ավանդույթին:

Ինչպես և խոստացել էր ուսանողական խորհուրդը, սեպտեմբերի 8-ին «Բարի զալուստ» համերգային միջոցառումը ՀՊՏՀ բակ բերեց բազում ուսանողների և օրվա հերոսներին՝ առաջինցիներին: Երեկոյի մասնակիցներին ողջունեց ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը:

Ուսանողների ուրախ ժամանցն ապահովեցին DJ Soprano-ն և ASUE band երաժշտական խումբը: Բեմում էին նաև ՀՊՏՀ ուրախներն ու հնարամիտները, ովքեր երեկոն համեմեցին հումորով ու ծիծաղով:

Երեկոյի ընթացքում տեղի ունեցավ վիճակահանություն, և 3 հաջողակ ուսանողի հանձնվեցին մրցանակներ:

ԳՈՐԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

ԱՇԽԱՏԱԺՈՂՈՎ ԱՐՑԱԽՈՒ

Հայաստանի պետական տնտեսագիտական և Արցախի պետական համալսարանների նախաձեռնությամբ հունիսի 28-ին Ստեփանակերտում կայացավ «Բարձրագույն կրթություն. իհմնախնդիրներ և հեռանկարներ» խորագրով աշխատաժողովը, որին նաև նախակցում էին Երևանի պետական համալսարանը, ՀՀ պետական կառավարման ակադեմիան, ճարտարապետության և շինարարության Հայաստանի ազգային, Հայաստանի ազգային ազգային ագրարային, Շուշիի տեխնոլոգիական, Ստեփանակերտի «Մեսրոպ Մաշտոց» համալսարանները:

Մինչև միջոցառման մեկնարկը, ԱՐ Նախագահ Քակոն Սահակյանը, ՀՀ կրթության և գիտության նախարար Լևոն Մկրտչյանը, ԱՐ կրթության, գիտության և սպորտի նախարար Սլավիկ Ասրյանը, կրթության ոլորտի այլ ներկայացուցիչներ այցելեցին Արցախյան ազատամարտում զոհված ԱրՊՃ ուսանողների հիշատակը հավերժացնող հուշակոթող՝ հարգանքի տուրք նատուցելով հերոսներին:

Աշխատաժողովում ողջունի ընդարձակ խոսքով հանդես եկավ Արցախի Հանրապետության նախագահ Քակոն Սահակյանը, ով կարևոր ու պահանջված համարեց կրթության իհմնախնդիրների շուրջ նման ներկայացուցչական միջոցառման կազմակերպումն Արցախում՝ նշելով, որ իրենց երկիր ամենամեծ հարստությունը ժողովուրդն է, նրա անսպառ մտավոր ներուժը: Նախագահ Սահակյանն ընդգծեց, որ գիտության և կրթության ոլորտը Հայաստան-Արցախ-Սվյուրք եռամիասնության ամրապնդման գործուն բնագավառներից է հատկապես գլոբալացման ներկա ժամանակահատվածում, հավելեց նաև, որ, ինչպես ռազմավարական կարևորագույն այլ

ծրագրերի իրականացման գործում, կրթության ոլորտում և Արցախը զգում է նայր Հայաստանի և Սփյուռքի աջակցության կարիքը:

Աշխատաժողովի բացմանը ելույթ ունեցան ՀՀ ԿԳ և ԱՐ ԿԳՍ նախարարներ Լևոն Մկրտչյանն ու Սլավիկ Ասրյանը: ՀՀ կրթության և գիտության նախարար Լևոն Մկրտչյանը, կարևորելով աշխատաժողովի անցկացումը, ասաց. «Մեր իհմնական գենքը, որը պետք է առաջ տանի Հայաստանն իր բարդ տարածաշրջանային խնդիրները լուծելու ժամապարհին, մեր գիտական և կրթական ներուժն է: Պետությունը բարձրագույն կրթության համակարգը դիտարկում է որպես պետական կառավարման գերակա օրեկտ և, միավորելով տնտեսության և պետության շահերը, ընդունում է կրթական ոլորտի տարբեր ուղղություններում պետության գործունեությանը նպաստող օրենքներ և նորմատիվային իրավական ակտեր»:

ԱՐ ԿԳՍ նախարար Սլավիկ Ասրյանն իր խոսքում նաև նպաստել պետության համագործակցելով և մեկս մյուսի խնդիրներին լավ ծանոթանալով, կկարողանանք նպաստել պետության խնդիրների լուծմանը: Բարձրագույն կրթությունը դիտարկել սույն որպես առաջանցիկ, ծիշտ չէ, որովհետո ողջ կրթական համակարգը պետք է գործի՝ սկսած նախադպրոցական հաստատությունից մինչև հետքուհական կրթություն։ այս օրակները սերտ փոխկապակցված են և լրացնում են միմյանց: Բուլը լիարժեք կարող է աշխատել, եթե դպրոցից ստանա գրագետ շրջանավարտներ, և մենք էլ կկարողանանք բուհն ավարտած խելացի մասնագետներով ապահովել կրթախնները: Կրթական եռաստիճան համակարգը գործում է բոլոր բուհերում, և դրանք կարևոր են

ԽՈՐՅՈՒՐԴ-ՀՈՐԴՈՐ ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՒՐՍԵՑԻՆԵՐԻՆ

Համալսարանական կյանքն իր յուրատեսակ ռիթմն ունի, իսկ նորեկների համար դպրո-

ցից հետո այն մի նոր ու անժանոր աշխարհ է: Հարմարվելու ժամանակահատվածը չերկարաձգելու համար պահանջվում է ցանկություն ու ջանք, շրջահայացություն ու թերևս նաև սրտացավ խորհրդատվություն:

Սիրելի՝ առաջիններ, մենք կփորձենք օգնել ձեզ մեր խորհուրդներով և իիշեցնել, որ ուսանող դառնալ նշանակում է լինել ավելի նպատակալաց, ավելի հավաք: Պատասխանատվության զգացումը և ինքնուրույնությունը ուսանողի կարևորագույն հատկանիշներն են: Եվ այսպես.

1. Դասերից մի՛ ուշացեք, ավելին՝ ներկայացեք 10-15 րոպե շուտ: Դա կօգնի ձեզ մինչև դասաժամը կենտրոնանալ, տրամադրվել, նախապատրաստվել և, իհարկե, սկզբից ներ չվաստակել ամեկարգապահ ուսանողի անուն:
2. Այն համոզմունքը, որ ուսանողը դպրոցականի պես ամեն օր դաս չի սերտում, իրականում մոլորությունն է: Համալսարանը նախևառաջ մասնագիտական կրթության դարբնոց է: Առարկաները շատ են, բարդ են ու պահանջում են ուշացրության և մտքի լարում: Ամեն օր աչքի անցկացրեք տվյալ օրվա դասախոսությունները, կատարեք հանձնարարությունները, ձեր տեսադաշտում պահեք գրականության ցանկը, անդրադարձեք դրանց՝ ըստ ուսումնասիրվող թեմաների:

3. Այցելեք ՀՊՏՀ պաշտոնական կայք՝ [asue.am](http://www.amerit.org) հասցեով, ինչպես նաև ՀՊՏՀ ֆեյսբուքյան պաշտոնական էջ և մշտապես կիրակներ տեղեկացված: Հատկապես նորությունների և հայտարարությունների բաժինները ծեզ կօգնեն զգալ մեր կրթօջախի շնչառությունը:
4. Անկաշկան ծանոթություն հաստատեք կրթսեցների հետ, այցելեք կառուցվածքային այն ստորաբաժանուններ, որոնց առնչվելու եք հաճախակի՝ դեկանատ, մասնագիտական ամբիոններ, ուսումնական մաս, գրադարան, բուժետ: Զգացեք ձեզ որպես համալսարանի անբաժանելի մաս:

5. Ակտիվ համագործակցեք համալսարանի գրադարանի հետ, օգտվեք QR գրադարաններից, կատարելագործեք համացանցում որոնելու և գրքեր ներբեռնելու ձեր գիտելիքները: Գիտությունը, և տնտեսագիտություն այդ բվում, զարգանում է օրեցօր և, բարերախտաբար, համընդհանրացված ու բվայնացված աշխարհում այսօր գիտության նոր խոսքը, ցանկության դեպքում, հասանելի է:

6. Համալսարանը նաև մրցակցային միջավայր է: ուշիմը, աշխատասերը, այստողը մկատվում է, գնահատվում: Սկզբից ներ կոփեք ձեզանում առողջ մրցակցային ոգի, համեմատվեք լավ սպորող, ընկերասեր ու զգումներ ունեցող ուսանողների հետ: Մեր համալսարանում գործում է փոխատեղման, ինչպես նաև գեղչերի ձևուն համակարգ: Խոր ու հարուստ գիտելիքը, կիսամյակների արդյունքում ծևակորված բարձր միջին որակական գնահատականը (ՄՊԳ) ծեզ հնարավորություն կընծեռն օգտվելու բազմաթիվ արտսունություններից:

7. Սովորեք արագ սղագրել դասախոսությունները՝ յուրացնելով հաճախակի հանդիպող բառձևների, մասնագիտական բառեզրերի և արտահայտությունների խորհրդանշներ և կրճատ գրություններ (կարող եք նշել դրանք տեսրի մի անկյունում):

8. Աշխատեք ուշադիր ու հոգատար լինել մարզարանակ, ինչպես նաև սփյուռքի գաղթօջախներից ժամանած, օտարերկրացի դասընկերների նկատմամբ: նրանք հարմարվելու խնդիր ունեն ինչպես համալսարական միջավայրում, այնպես էլ հաճարակացարանում ու քաղաքային այլ վայրերում:

9. Համագործակցեք ուսանողական խորհրդի հետ: հասարակական և մշակութային կյանքում ներգրավվածությունը նույնպես կարուր է ուսանողի համար: Ընտրություն կատարեք ձեր հետաքրքրություններին ու նախասիրություններին համապատասխան:

10. Նիշեք՝ առաջիկա միջամկյալ և ամփոփիչ ստուգումներին, ապա տարիներ անց ամփոփիչ ատեստավորման եզրափակիչ գործընթացին սկսում եք պատրաստվել այսօրվանից:

Ձեր հաջողությունը ձեր ձեռքբերում է:

ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

որակյալ մասնագետներ ունենալու գործում»:

«Բարձրագույն կրթության հիմնախնդիրները ՀՀ-ում և ԱՇ-ում» ներածական ելույթները ունեցան ռեկտորներ Կորյուն Արյանը, Մանուշ Մինասյանը, Արամ Մինոնյանը, Արսեն Լոքյանը, Գագիկ Գալստյանը, Արշալույս Թարվերդյանը:

Մասնավորապես, ՀՊՏՀ ռեկտոր Կորյուն Արյանն իր ելույթում նշեց. «Գլորայացման և գիտելիքահենք տնտեսության համատեքստում բարձրագույն կրթության որակը ռազմավական առումով կարևոր է երկրի զարգացման և մեծածավալ ներդրությունը են անում բարձրագույն կրթության որակի բարձրացման նպատակով, հետևապես՝ ՀՀ-ն և ԱՇ-ն չեն կարող անմասն մնալ նշված գործընթացից»:

ԱրՊԴ ռեկտոր Մանուշ Մինոնյանն իր ելույթում համակողմանիորեն ներկայացրեց Արյանի Հանրապետության կրթական համակարգը՝ նշելով. «Յանկացած հասարակության մեջ բոլոր բարեփոխումները են դժվարություններով, երբեմն էլ՝ ցնցումներով: Սակայն մեկը ընդունված է պետք է ընդունենք զարգացման ժամանակի մարտահրավերներին դիմակայելու համար առանց բարեփոխումների պարզապես չենք կարող»:

ԵՊՃ ռեկտոր Արամ Մինոնյանը, խոսելով բարձրագույն կրթության համակարգի հիմնախնդիրների մասին, ոլորտի գարգացման տեսանկյունից, հիմք ընդունելով ուսանողների և բուհերի թվաքանակի ներկայիս հարաբերակցությունը, կարևոր բուհերի քանակի օպտիմալացումը:

Այնուհետև քննարկումներ ծավալվեցին «Բարձրագույն կրթության պետական կարգավորում և բուհերի հիմքավարություն», «Կրթության որակ» և «Արժեհամակարգ» թեմատիկ նիստերի շրջանակներում:

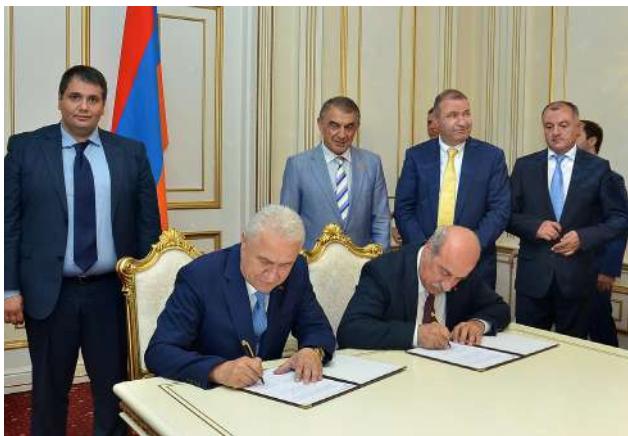
Քիտական խորհրդի որոշմանը լույս է տեսել՝ «Բարձրագույն կրթության պետական կարգավորում և բուհերի հիմքավարություն» ներկայական կարգավորումը առված առաջարկություններով կարող են օգտակար լինել բարձրագույն կրթության բարձրականության համար: Էլեկտորունային տարրերակին կարող եք ծանոթանալ ՀՊՏՀ պաշտոնական կայքում:

ԳՈՐԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Համագործակցություն ՀՀ ԱԺ-ի եւ ՀՊՏՀ-ի միջև «Ամբերդ»՝ տնտեսական հարցերով գիտական խորհրդատու-գործընկեր

ՀՊՏՀ ռեկտոր, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Արյանի գլխավորությամբ «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի տնօրին, դոցենտ Արմեն Գրիգորյանը և կենտրոնի մի խումբ հետազոտողներ հուլիսի 21-ին հյուրընկալվեցին ՀՀ Ազգային ժողովում: Արիթը համագործակցության հուշագրի ստորագրումն էր ՀՀ Ազգային ժողովի՝ ի դեմս ՀՀ ԱԺ տնտեսական հարցերի մշտական հանձնաժողովի և ՀՊՏՀ-ի՝ ի դեմս «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի միջև:

Համագործակցության կողմերին ընդունեց ՀՀ Ազգային ժողովի նախագահ Արա Բարլոյանը: Ներկա էին ՀՀ ԱԺ փոխնախագահ, ՀՊՏՀ պրոֆեսոր, ամբիոն վարիչ Միքայել Սելքումյանը, տնտեսական հարցերի մշտական հանձնաժողովի նախագահ Խոսրով Քարությունյանը, հանձնաժողովի անդամներ Գագիկ Մելիքյանը, Սերգեյ Բագրատյանը և Գրիգոր Ավալյանը:

Աժ նախագահը նշեց, որ խորհրդարանական կառավարման արդի փուլում ավելի է մեծացել ՀՀ Ազգային ժողովի պատասխանատվությունը երկիր տնտեսական հարցերի լուծման գործում, և որդեգովել են նոր մոտեցումներ՝ սերտ համագործակցություն նաև աշխատանք մատրեց որակապես նոր էջ բացող համագործակցությանը և հավաստիացրեց, որ ՀՀ ԱԺ-ն կտրանադրի բանալի՝ բացելու աշխարհի լավագույն գրադարանների դրամերը:

Ռեկտոր Կորյուն Արյանը ներկայացրեց «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի կազմակիրման ու կայացման շրջանը, ձեռքբերումներն ու ներկայիս թիմի գործունեությունը՝ հույս հայտնելով, որ, օրենսդիր նարմնի համար փորձագիտական աշխատանք կատարելով, հետազոտական կենտրոնը կցուցաբերի լավ արդյունք:

Խոսրով Քարությունյանը նշեց, որ այս համագործակցությունը կստեղծի երկխոսության ու բանակեցման յուրատեսակ հարթակ, որը զարգացման համար կարողություններ ու գիտական հենք կձևավորի:

Միքայել Մելքոնյանը, ողջունելով համագործակցությունը, նշեց, որ քաջածանոր լինելով իր հարազատ համալսարանի գիտական ու հետազոտական ներուժին, կարծում է՝ հարկ է հավոր պատշաճի գնահատել նաև երիտասարդ գիտնականների կա-

րողությունները և հավատալ համագործակցության հաջողությանը:

Արմեն Գրիգորյանը հավաստիացրեց, որ ամեն ինչ կանեն արդարացնելու համար իրենց տրված հնարավորությունը՝ նշելով, որ Հայաստանում սա աննախարեա համագործակցություն է, միաժամանակ՝ իր և գործընկերների համար մեծ պատասխանատվություն և հանձնառություն, քանի որ «Ամբերդ» հանդես է գալու որպես ՀՀ Ազգային ժողովի տնտեսական հարցերի մշտական հանձնաժողովի փորձագիտական և խորհրդատվական անկախ գործընկեր-կառույց և փորձելու է իր նպաստը բերել օրենսդրության կատարելագործման և տնտեսագիտական մտքի զարգացման գործում:

Հանդիպման ավարտին խոսրով Քարությունյանը և Կորյուն Արյանը ստորագրեցին համագործակցության հուշագիրը: Ըստ այդմ՝ կողմերը նպատակ են հետապնդում տնտեսական քաղաքականության մշակման գործում օգտագործել ՀՀ ԱԺ տնտեսական հարցերի մշտական հանձնաժողովին օրենքով վերապահված դերակատարումը և երկխոսություն ձևավորել տնտեսագիտական հանրույթի, քաղաքացիական ներկայացուցիչների և տնտեսական քաղաքականության մշակման պատասխանատունների միջև: Այսպիսով՝ մեր համալսարանը՝ ի դեմս «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի, այսուհետ հանդես կգա որպես ՀՀ ԱԺ տնտեսական հարցերի մշտական հանձնաժողովի գիտական խորհրդատու-գործընկեր:

Մինչ հուշագրի ստորագրումը, ՀՊՏՀ ներկայացուցիչներին իր առանձնասենյակում ընդունել էր ՀՀ ԱԺ տնտեսական հարցերի մշտական հանձնա-

ժողովի նախագահ Խոսրով Քարությունյանը: Զրոյցից ընթացքում նա կարևորել էր կողմերի արդյունավետ համագործակցությունը օրինաստեղծ և գործնական դաշտում, հույս հայտնել, որ ՀՊՏՀ գիտնականները առավելագույնս կդրսւորեն իրենց մասնագիտական ներուժը և հայեցակարգային մոտեցումներում կցուցաբերեն գիտնականի սկզբունքային թյունություն: Կառուցղականություն:

Ռեկտոր Կորյուն Արյանն իր խոսքում ընդգծել էր համագործակցության շրջանակներում մասնագիտական ծկուն փորձագիտական թիմ ձևավորելու անհրաժեշտությունը, որի ձեռքը մշտական կլինի տնտեսության զարկերակին, և որը կարձագանքի տնտեսության մեջ ծագող հիմնահարցերին:

ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

Տասնամյակների երթուլ

Մեպտեմբերի 20-ին մեր համալսարանի պաշտոնական ամսագիրը՝ «Տնտեսագետը», բոլորեց իր չորս տասնամյակը: Ասուն են՝ ճարդու կյանքում 40-ը բեկումնային է, նոր փուլի սկիզբ՝ հավանական լավ ու վատ շրջադարձերով: Անշուշտ, 40 թվան ունի խորհրդապաշտական իմաստ, որը կապվում է ժողովրդական հավատալիքների, պատմության, կրոնի ու առասպելաբանության հետ ու բազմաթիվ մեկնաբանություններ ստանում: Զերծ մնալով նախապաշտոններից մենք հպարտորեն տոնում ենք «Տնտեսագետի» 40-ամյակը, որը մեր սիրելի ամսագրի օրեօր ու տարեցտարի հաստինացող կենսագրության փաստագրումն է, այսօրվա ներկայանալի ու բովանդակաշատ իրողության հավաստումը:

Արդիական, ընթերցվող ու սպասված ամսագիր պահելը դյուրին չէ. նրա ստեղծման համար պետք է աշխատեն նվիրված ու բանինաց մարդիկ՝ լրագրողներ, խմբագիրներ, ձևավորողներ, լուսանկարիչներ, որոնող, իրադարձությունների ու կյանքի եռքը զգացող, արդիականության ու առաջնօթացին նպաստող մասնագետներ: Իր ծննդյան օրվանից ի վեր՝ ամսագրի շուրջ համախմբվել են հենց այդպիսի նվիրյալներ: 1977 թվականին բուհի ղեկավարության ջանքերով և հիմնադիր-խմբագրի՝ Ռաֆայել Երվանդյանի լրագրողական տաղանդով, ղեկավարի հետևողականությամբ, մարդկային ջերմությամբ ձևավորվեց այն ավանդույթը, որը պիտի նախապատրաստեր առաջնեկի ծնունդն ու անխափան, վերելներով լի ճանապարհը:

«Տնտեսագետի» ներկայիս աշխատակազմը երախտագիտությամբ ու մեծ սիրով է հիշում բոլոր նրանց, ովքեր ամսագրի չորս տասնամյակները հարստացրել են իրենց սատարումով, հովանակորությամբ, գրչով, մտքով, հոգու ջերմությամբ և այսօր ու այսուհետ պատրաստ են ապահովել նոր տասնամյակների երթը:

Հնորհակալություն բոլորին ու շնորհավոր ՀՊՏՀ պաշտոնական ամսագրի 40-ամյակը:

2017 թվականի սույն թողարկումը ներառյալ՝ «Տնտեսագետը» լուս է տեսել 695 անգամ:

ՀՊՏՀ ուկտոր, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Աթոյանի շնորհավորական ուղերձը Հայ մամուլի օրվա առիթով

Դայ մանուլը, հարգելի՝ բարեկամներ, կրկին իր փառավոր տոնն է նշում: Ու ինչպես ամեն տոննի, այնպես էլ այս աշխատով, հիշում ու հիշատակում ենք այն ակունքը, որից սկիզբ է առել, իմաստ ու բովանդակություն է ստացել այս տոնը, դարձել պատմություն: Դայ ժողովրդի ծակատագրում այդ կարևոր դերակատարությունը և պատիվը վերապահված է «Ազդարար» ամսագրին, որի սկզբնավորումը շրջադարձային եղավ մեր հոգևոր ու մշակութային վերածնության ու վերելքի իմաստով:

Մեր համալսարանն անմասն չէ այս տոնից, քանի որ նրա պատերի ներսում անխոնց ու նվիրված աշխատում են մարդիկ՝ բուհական պարբերականների աշխատակազմներ, գիտահրատարակչական ու արտադրական բաժինների աշխատակիցներ, որոնք լրագրողական, խմբագրական, տպագրական ու կազմարարական աշխատանքով ապահովում են «Տնտեսագետ» ամսագրի, «Բանբեր ՀՊՏՀ» գիտական հանդեսի լույսընթայումը: Եվ ահա այս գեղեցիկ տոնին միասնանում է նաև մեր համալսարանի պաշտոնական «Տնտեսագետ» ամսագրի՝ մեր տարեգործությունը կերտողի, բուհական կյանքը վավերագրողի, կրօնի, դաստիարակողի, խորհրդատուի ու հայ մանուլի մեջ ընտանիքում բուհական պարբերականի չորս տասնամյակի իր երթն անխափան պահողի ծննդյան տարեդարձը, որը բոլորիս համակում է ջերմ ու լուսավոր զգացողությամբ:

1977 թվականին է լույս տեսել մեր պարբերականի առաջին համարը, որն այն ժամանակ բազմատպագրանակ շաբաթաթերթ էր: Այն մեր ուղեկիցն է եղել այս տասնամյակների ընթացքում և այսօր էլ շարունակում է լինել մեր հոգսերի ու խնդիրների, մեր գաղափարների թարգմանն ու արժեքները քարոզողը: Շատերս ենք նրա էջերում բողել մեր հետքը՝ հոդվածով, իրադարձային նյութով, ծեռքբերումներով...

Յարկ է խոստովանել՝ որպես բուհական պարբերական այն ոչ միայն աշխատել ու ջանացել է պահպանել իր դեմքը, ասելիքը, այլև վերընթաց ուղի է ընտրել՝ միշտ նորացնելով ու կատարելագործելով թե՝ ծևը, թե՝ բովանդակությունը: Այսօրվա «Տնտեսագետը» ասվածի վար ապացույցն է:

Քաջ հայտնի է, որ տպագրի մանուլ ստեղծելը դժվարին աշխատանք է, ստեղծագործական որոշումների, հետևողականության, նվիրվածության արյունը, ուստի «Տնտեսագետի» աշխատակազմին նախքուն եմ առողջություն, եռանդ ու տոկունություն, որ ամսագրի նոր տասնամյակները դարձնեն ավելի արգասարեր և ձևավորված բարի ավանդույթը անխաթար փոխանցեն սերունդներին:

Միրով ու սրտանց շնորհավորում են բոլոր ժամանակներուն հայ մանուլի տարեգործությունը կերտողների տոնը, մեր ամսագրի տարեդարձը, մաղթում են աշխատանքային հաջողություններ ու նորանոր ձեռքբերումներ:

Յարգանքով՝ Կորյուն Աթոյան

Կրթության և կարիերայի նոր հնարավորություններ.

նախագծերի կառավարում մագիստրոսական ծրագիրը կյանքի է կոչվել

Վալենսիայի պոլիտեխնիկական (UPV), Հայաստանի պետական տնտեսագիտական (ՐՊՏՀ) և ճարտարապետության և շինարարության Հայաստանի ազգային (ՇՀՌԱՅ) համալսարանների նախագծերի կառավարում համատեղ մագիստրոսական կրթական ծրագիրը կյանքի է կոչվել: Սեպտեմբերի 11-ին ՇՀՌԱՅ-ում հանդիսավոր պայմաններում տեղի ունեցած ծրագրի մեկնարկային միջոցառումը, որին ներկա էին ՀՀ կրթության և գիտության նախարար Լևոն Մկրտչյանը, հայաստանյան 2 համալսարանների պրոֆեսորադասախոսական և վարչական անձնակազմերի աշխատակիցներ՝ ռեկտորներ Կորյուն Արոյանի և Գագիկ Գալստյանի գլխավորությամբ, ինչպես նաև ուսանողներ, իյուրեր:

ՇՀՌԱՅ ռեկտոր, պրոֆեսոր Գագիկ Գալստյանը, շնորհավորելով ծրագրի հեղինակներին և շահառութերին, մեկնարկը համարեց կարևոր իրադարձություն՝ նշելով, որ այն ոգևորությամբ է ընդունվել իրենց բուհի աշխատակազմի կողմից: Նա արժևորեց պատմությամբ և ավանդույթներով հարուստ Վալենսիայի պոլիտեխնիկականի և հայրենական բուհերի համագործակցությունը՝ հույս հայտնելով, որ այս նախաձեռնությունը հարստանալու և զարգանալու ներուժ ունի:

Ծրագրի շահառութերին շնորհավորելով նման պատվաբեր ու պարտավորեցնող նախագիծ սկսելու առթիվ՝ ՐՊՏՀ ռեկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Արոյանն աջակցության համար շնորհակալություն հայտնեց ԿԳ նախարար Լևոն Մկրտչյանին, ինչպես նաև գործընկեր համալսարանների աշխատակիցներին: «Այս մագիստրոսական կրթական ծրագրի իրականացումը կարևոր նախաձեռնություն է, որը նախևառաջ ուղղված է բարձրագույն կրթության համակարգի մարտահրավերների հաղթահարմանը և կրթության միջազգային զարգացումներին համարայլ ընթանալուն: Այն միտված է մագիստրոսական կրթության որակի բարձրացմանը, ուսանողներին լավագույնս աշխատաշուկայի պահանջներին նա-

խապատրաստելուն՝ զինելով նրանց կիրառական գիտելիքներով: Օգտագործելով մեր երկու բուհերի և Վալենսիայի պոլիտեխնիկական համալսարանի ուժեղ կողմները, գիտակրթական ներուժը՝ համատեղ կրթական ծրագիրը կնպաստի նաև դասավանդման որակի և մեթոդների բարելավմանը, ուսումնական գործընթացի կառավարման նոր ծննդի փորձարկմանը և ներդրմանը», - իր խոսքում ընդգծեց Կորյուն Արոյանը:

Ողջունելով համագործակցության մասնակիցներին՝ ԿԳ նախարարը նշեց, որ ծրագրով սկսվում է իրականացվել այն քաղաքական ուղղվածությունը, որը տարիներ շարունակ նախապատրաստվել է ինչպես Հայաստանի անդամակցությամբ Բոլոնիայի գործընթացին, այնպես էլ բուհական ինքնավարության և ակադեմիական ազատությունների շոշագիծ կտրուկ ընդլայնմամբ: «Այս ծրագրով փաստում ենք, որ Հայաստանը շարունակում է վստահ կերպով մնալ առաջավոր ուղղվածության դաշտում, քանի որ այսօր աշխարհի լավագույն համալսարանները որոնումների մեջ են: Հատկապես մագիստրոսական ծրագրերը հնարավորություն են տալիս ստեղծել մասնագիտական նոր ուղղություններ, դրանք մոտեցնել աշխատաշուկային, և այն, որ մեր համալսարանները մտել են այդ գործընթացի մեջ, շատ ողջումնելի է», - նշեց Լևոն Մկրտչյանը՝ ընդգծելով, որ զբոսաշրջությունը շատ կարևոր է Հայաստանի համար, իսկ բուհական հանրույթի առջև առկա է մարտահրավեր: «Պետք է սպասարկել ինչպես աշխատաշուկան, որը երկիրի առաջնահերթություններով զարգանում է, այնպես էլ նպաստել նոր աշխատատեղերի ձևավորմանը, որովհետև բուհական կրթության առանձնահատկությունն այն է, որ կարողանա որևէ ուղղվածության մեջ ձևավորել բարձր որակ, որն էլ իր հերթին կնպաստի նոր աշխատատեղերի ձևավորմանը և զարգացմանը: Այս մողելը պետք է կիրառել հատկապես մարզային համալսարանների մակարդակում, որովհետև մենք պարտավոր ենք այդ բուհերում լուծել կրթության որակի խնդիրը: Բացի այդ, եթե կարողանում ենք ապահովել մեր ուսանողների միջազգային շարժումնությունը, ապա պարտավոր ենք դա անել նաև Հայաստանի ներսում: Մենք իսկապես ունենք շատ լավ ռեսուլսներ, և եթե չբացենք մեր համալսարանների դրները, ապա չենք կարող խոսել կրթության որակի մասին: Հայաստանի անդամական տնտեսագիտական և ճարտարապետության և շինարարության Հայաստանի ազգային համալսարանները Բոլոնիայի գործընթացում ակտիվ որոնումների մեջ են. նրանց վկայականները միջազգայինորեն ճանաչելի են: Եվ այն, որ այսօր մեր ուսանողները հնարավորություն ունեն նաև օտար լեզուներով գնալ դասընթացների և մոդուլների, շատ կարևոր է: Եթենքերկայում 10-15 ուսանողի մասին է խոսքը, ապա ծրագրի հետևանքով նրանք վստահաբար կդառնան տասնյակներ: Հիմնական խոչընդոտը լեզվական խնդիրն է, որը փորձ կարվի հաղթահարել», - ասաց նախարարը՝ ծրագրի բոլոր մասնակիցներին մաթելով հաջողություն:

Անուիետև կրթական ծրագրի մեկնարկը վավերացրին հայկական երկու համալսարանների ունկուրները՝ ստորագրելով համաձայնագիր: Ինչպես

հայտնել էինք «Տնտեսագետի» նախորդ համարում, ավելի վաղ՝ հունիսի 1-ին, երկու համալսարանների ռեկտորները ստորագրել էին համագործակցության պայմանագիր:

Նախագների կառավարում համատեղ մագիստրոսական կրթական ծրագրի գաղափարը ծագել, այնուհետև մշակվել է երեք համալսարանների համատեղ ջանքերով, իսկ իրականացնան իիմք են հանդիսացել նրանց միջև կնքված պայմանագրերը: Մասնագիտացնան ոլորտներու են նախագների, զբոսաշրջության և պատմանշակութային ժառագության, երկրատեղեկատվական համակարգերի կառավարումը, այն կառուցված է միջոլորտային ինացության համակցմանը, ինչը ենթադրում է մեկտեղել տնտեսագիտական կառավարման և տեխնիկական, ճարտարապետական ինացությունները:

Սա հատկապես հայաստանյան բուհերի համագործակցության աննախադեպ օրինակ է, քանի որ համալսարանները փոխանացում են միջյանց ուսումնական գործընթացներն ու արդյունքները՝ իրականացնելով կրեդիտների կուտակում և փոխանցում: Երկամյա կրթական ծրագիրը նախատեսում է 1 տարի ուսումնառություն հայաստանյան երկու բուհերում, իսկ երկրորդ տարին՝ Վալենսիայի պոլիտեխնիկական համալսարանում, որտեղ նախատեսվում է նաև մագիստրոսական թեզի պաշտպանությունն ու դիպլոմների հանձնումը: Բոլոնիայի համալսարանի Ռիմինիի տնտեսագիտական ֆակուլտետում կանցկացվի ուսանողների փորձառությունը: Մագիստրոսին կտրվի մեկ որակավորում և երեք դիպլոմ:

Ծրագիրն արդեն իսկ ունի 15 ուսանող, նախատեսում է երկամյա կրթություն՝ 4 կիսամյակ, 120 կրեդիտ: Նախաձեռնության հեղինակները որպես ծրագրի մրցակցային առավելություններ նշում են միջոլորտային ինացությունը՝ տնտեսագիտական, կառավարման և տեխնիկական, ճարտարագիտական, եռակի դիպլոմը, միջազգային արեստավարժ պրոֆեսորադասախոսական կազմը, շուկայավար, միջոլորտային և կիրառական գիտելիքի, հմտությունների և կարողությունների ստացման հնարավորությունը Յայաստանում, Խապանիայում և Խուալիայում, գերժանանակակից ենթակառությունների առկայությունը գործընկեր համալսարաններում, ինչպես նաև հանրակացարան, հանգստի գոտիներ, ծառայողունակության բարձրացում: Սովորողներին, ապա շրջանավարտներին ընծեռվում է միջնշակութային և գործարար շփումների, աշխատանքային լայն գործունեության հնարավորություն՝ որպես նախագների կառավարիչներ՝ ինչպես զբոսաշրջության և մշակութային ժառանգության պահպանման, այնպես էլ գեղինֆորմացիոն համակարգերի կիրառման, ճարտարապետության և շինարարության ոլորտներում:

Ծրագրի նախաձեռնողներից ԴՊՏՀ որակի ապահովման բաժնի պետ Ներսես Գևորգյանը, մեր խնդրանքով անդրադառնալով մագիստրոսական ծրագրի եռթյանը և հնարավորություններին, նշեց, որ համատեղ կրթական ծրագրի նախապատրաստումը միջհամալսարանական համագործակցության տարիների աշխատանքի արդյունք է, որն

ուղեկցվել է վարչական, օրենսդրական և կրթական գործընթացի կազմակերպման բազմաթիվ խոչընդուների և բարդությունների հաղթահարմանը:

«Կցանկանայի նախ և առաջ կարևորել ծրագրի միջոլորտային բնույթը. դա կառուցված է տնտեսագիտական և տեխնիկական ինացության համադրմանը: Եշվածը արդեն նախադեպը չունեցող նորարարական ուղղություն է Յայաստանի բարձրագույն կրթության համակարգում: Աննախադեպ է նաև ուսումնական գործընթացի կազմակերպումը հայաստանյան և եվրոպական բուհերում: Յամատեղ կրթական ծրագիրն ամբողջությամբ կառուցված է ուսանողակենտրոն և կրթական վերջնարդյունքների սկզբունքների հիման վրա: Յաջորդ կարևոր նորարարությունը ուսումնական պլանի ծկուն բնույթը է, որը հնարավորություն է ընձեռում կիրառել մոդուլացված դասընթացների հաջորդական կազմակերպում՝ նպաստելով ուսանողների ուսումնառության արդյունավետության բարձրացմանը: Ֆկուն ուսումնական պլանը դասավանդման նորարարական մեթոդների և կիրառական ինացու-

թյան կիրամանցաման ավելի լայն հնարավորություն է ստեղծում», - ասաց Ներսես Գևորգյանը:

Նրա համոզմանը, համատեղ կրթական ծրագրի հաջող իրականացումը կնպաստի ոչ միայն նորարարական և ժամանակակից կրթական մոդելների կիրառմանը Յայաստանի բարձրագույն կրթություն համակարգում, շրջանավարտների ծառայողունակության բարձրացմանը, այլ նաև միջիամալսարանական միջազգային համագործակցության վառ օրինակ կիանդիսանա, մասնավորապես՝ կարող է այլընտրանքային ծևաչափ ծառայել առանձին կրթական կրեդիտների և որակավորումների փոխանազման համար: «Վերջապես, ծրագրի բարեհաջող ընթացքը կրաքարացնի վստահությունը Յայաստանի բուհերի մկատմանը, որը և հնարավորություն կընծերի՝ ընդլայնելու համատեղ ծրագրերի իրականացումը օստարերկոյա այլ համալսարանների հետ», - եզրափակեց մեր գրուցակիցը:

Այսպիսով, սեպտեմբերից սկսվել է ուսումնական գործընթացը, և ուսանողներն ուսումնառում են մեր և ՇՀԿ համալսարաններում: Բարի երթ ենք մաղթում մագիստրանտներին:

ԳՈՐԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Չորս տասնամյակ շարունակ Դիլիջանի բլղան գետի գեղատեսիլ հովտում գտնվող ՀՊՏՀ «Տնտեսագետ» մարզաառողջարանը համալսարանականներին ու նրանց ընտանիքների համար ոչ միայն կազդուրիչ ու մատչելի հանգստի, այլև առողջ ապրելակերպի, ջերմ հարաբերությունների ու մտերմության, հարուստ հիշողությունների կերտման անփոխարինելի վայր է:

Ահա և այս տարի, մարզաառողջարանը հուլիսի 5-ից օգոստոսի 25-ը, 4 հերթափոխով՝ յուրաքանչյուրը 13 օր, կազմակերպեց և ապահովեց 500-ից ավելի հովեկների հանգիստը: «Տնտեսագետը» հյուրընկալեց 250 ուսանողի, այդ թվում՝ 20-ը Արցախի պետական համալսարանից: Նշենք, որ տարեվերջյան նիստում համալսարանի գիտական խորհուրդը որոշել էր 20 անվճար ուղեգիր հատկացնել ՀՊՏՀ արոքեստրադասախոսական և վարչական աշխատակազմերին, 50 ուղեգիր՝ հասարակական ակտիվություն ցուցաբերած ուսանողներին և ևս 20-ը, ձևավորված ավանդույթի համաձայն, Արցախի պետական համալսարանին:

Մարզաառողջարանի պետն էր ֆիզդաստիարակության, ԱԻ և ՔՊ ամքիոնի դասախոս Յակոբ Կյոկչյանը, տեղակալը նույն ամքիոնի ավագ լաբորանտ Ալիսա Զարեյանը, ծաշարանում համեղ կերակրատեսակներ էին պատրաստում Կարինե Պետրոսյանը և Յազ Թովմայանը: Յանգստացողների տրամադրության տակ էին մարզադաշտերը, սեղանի թենիսի սրահը, և ինչպես միշտ ավանդական էին երթուղիները դեպի Զուխտակ վանք, Սարոսավանք, Գոշավանք, Յաղարծին և այլ պատմական վայրեր:

Վերջին տարիներին համալսարանականների հանգիստն առավել հետաքրքրանում ու գունեու է դառնում ուսանողական խորհրդի նախաձեռնությամբ ու Յայաստանի երիտասարդական հիմնադրամի օժանդակությամբ իրականացվող «Ուսանողական ամառ» մարզամշակութային փառատո-

Երբ խանդավառում են հիասքանչ բնություննք, մշակույթն ու սպորտը

Ներով: Միջոցառումը խանդավառում ու մեծ մրցադաշտում մեկտեղում է վերջին հերթափոխում հանգստացող ակտիվ ու շնորհալի երիտասարդներին և կոչված է բարձրացնելու նրանց ֆիզիկական պատրաստվածությունը, նախաձեռնողականությունը, մշակույթի հանդեպ սերն ու հետաքրքրությունը: Այս ամառ փառատոնն անցկացվել է օգոստոսի 13-19-ը: Մասնակցել են ՀՊՏՀ 6 ֆակուլտետների ու, առաջին անգամ, ֆինանսատնտեսագիտական քոլեջի շուկատները: Մեկնարկն ազդարարվել է հանդիսավորությամբ, ճամբարականներին ողջունել է Ուսանողական Յովիաննես Յարությունյանը: Մարզա-

կան առաջնությունների շրջանակում անցկացվել են սեղանի թենիսի, վոլեյբոլի, շախմատի, փոխանցումավագրի, պարանի ծգման, իրաձգության մրցումները: Լավագույն մարզավիճակ են ցուցաբերել հնֆորմատիկայի և վիճակագրության ֆակուլտետի ուսանողները և մարզական առաջնությունների արդյունքով դարձել առաջատար: Փառատոնի մշակութային հատվածում, բացի երգ ու պարի մրցույթներից, կազմակերպվել են ինտելեկտուալ խաղնոցույթներ, որտեղ թիմերին առաջարրվել են միտքը մարզող մաքենատիկական խնդիրներ ու գլուխկուրուկներ: Այս մրցույթներում առաջատարի դիրքերն ամրապնդել ու 17 միավորով փառատոնի գավաթը նվազել են ինֆորմատիկայի և վիճակագրության ֆակուլտետի շնորհաշատ ուսանողները: Միջոցառումն ամփոփվել է հանդիսավոր արարողությամբ, հալթորների պարզևատրումով:

Փառատոնի հիշարժան ակնքարթները խտացել են խարուկի շուրջ երեկոներով, արվեստաշունչ միջոցառումներով, դեպի Զուխտակ վանք ճանաչողական այցով և այլ նախաձեռնություններով: Կա-

Ինորելով ուսանողների հասարակական ակտիվությունն ու քաղաքագիտական իմացությունը՝ փառատոնի կազմակերպիչները հյուրընկալել են քաղաքական, հասարակական գործիչների, հաղորդակցիկների նրանց հետ ու խոսել երիտասարդներին հուզող հարցերի մասին: Այսպես, օգոստոսի 15-ին մարզաառողջարան է այցելել ՀՀ Աժ փոխնախագահ Եղիշեադ Շարմազանովը: Օրն անցկացնելով համալսարանականների կողքին՝ նա ծանոթացել է հանգստի պայմաններին, հետևել փառատոնի ընթացքին, անմիջական մքնոլորտում գրուցել ուսանողների հետ: Աժ փոխնախագահը, առաջնություն-

ների մասնակիցների հետ մեկտեղ, ուժերն է փորձել մի քանի մարզաձևում:

Օգոստոսի 18-ին ճամբարականներին է այցելել ՀՀ փոխվարչապետ, միջազգային տնտեսական ինստեգրման և բարեփոխումների նախարար, ՀՊՏՀ կառավարման խորհրդի նախագահ Վաչե Գաբրիելյանը: Այդ օրը ուսանողների հյուրն են եղել նաև ՀՊՏՀ ռեկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Աթոյանը, ՀՀ Աժ պատգամավոր, ՀԵԴ հոգաբարձուների խորհրդի համակարգող Կարեն Ավագյանը, ՀՊՏՀ պրոռեկտորներ Պարույր Քալանթարյանը և Սևակ Խաչատրյանը, Ֆինանսատեսագիտական քոլեջի տնօրեն Սերգեյ Խառատյանը: Փառատոնի մասնակիցները հյուրերին դիմավորել են միասնության շուրջապարով, ավանդական «Բերդով», այնուհետև նրանց հետ ընթրել, ապա խարույկի շուրջ գրուցել ու երեկոյի գեղեցիկ ակնթարթներ վայելել:

Ամենայա փառատոններն, անշուշտ, «ծառայում են նպատակին», համալուսմ են ՀՊՏՀ-ականների գիտելիքները, զարգացնում թիմային աշխատանքի, կազմակերպչական հմտությունները, ամրապնդում ընկերական, միջֆակուլտետային հարաբերությունները, խանդավառում հայրենասիրությամբ, հորդորում մշակութասեր լինել ու կարևորել ազգային արժեքները, բացահայտում ու խրախուսում են շնորհալի ու ստեղծարար երիտասարդներին և, ի վերջո, ապահովում բովանդակալից հանգիստ:

Այսպես, ամեն ամառ «Տնտեսագետ» մարզաառողջարանը վառ ու տարբերվող հանգստյան օրեր է նվիրում համալսարանականներին և կրկին «կանչում»՝ խոստանալով նորն ու հետաքրքրությունը:

ՆԱԵ ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ

«Հոլ»՝ միշտ խաղի մեջ. մեր ուսանողի ստեղծարարությամբ

Հայկական ժամանցային-ինտելեկտուալ խաղերը հետզիետե մեծ տեղ են գրավում մեր կյանքում: Դրանց շարքն օրեցօր համալրվում է նաև «Հոլ» ընկերության առաջարկած խաղերով, որոնք հումորի, ժամանցի, միաժամանակ հայրենական արտադրանքը զարգացնելու հրաշալի համաձայնում են:

Մեր համալսարանի մարզեթինագային հաղորդակցություններ մասնագիտության 2-րդ կուրսի մագիստրանտ Դավիթ Հովհաննիսյանի («Ղե խաղա»)-ի համահեղինակ) ստեղծարար միտքը ու հետևողական գործելակերպը «Հոլ»-ի հաջողության գրավական են: Ըստերությունը, Դավիթ ղեկավարությամբ, նոր խաղերին գուգահեռ, ստեղծում է նաև մագնիսով էջանշաններ՝ հոլանիշներ, որոնք հնարավորություն են տալիս լիցքաբափելու՝ առանց համակարգչի, ուրախանալու ընկերների հետ՝ առանց օտարալեզու խաղերի: Մշտապես, հասույթից մի որոշակի գումար ուղղվում է բարեգործությանը, մասնավորապես՝ քաղցկեղով հիվանդ երեխաներին աջակցող «Ֆոնդ 100» բարեգործական հիմնադրամին:

Խաղերն առաջմն 4-ն են՝ «Զանգի», «Եքսկուրսիա», «Տառբեր» և «Եվրիկա», իսկ հոլանիշները՝ 8 թեմատիկ փաթեթավորնամբ: Բացի նրանից, որ խաղերը հետաքրքիր ժամանակ են խոստանում, նաև պարունակում են անակնկալներ անմիջապես խաղատուվերից: «Տառբեր» և «Եքսկուրսիա» խաղում, օրինակ, Yell extreme park-ի գեղչի քարտեր են, «Զանգի» ժամանցային խաղում՝ սառնարանի մագնիսիկներ, իսկ «Եվրիկան» առանձնանում է յուրահատուկ փայտե տուփով: «Հոլի» խաղերը, ի դեպք, բարձր գնահատականի են արժանացել ՀՀ ԿԳԽ Լեզվի պետական տեսչության կողմից: Վերջինիս երաշխավորնամբ՝ դրանք կարող են խթանել բանավոր խոսքի զարգացումը, բառապաշարի ընդլայնումը, հայերեն լեզվամտածողության ձևավորումը:

Մարտի 1-ից հուլիսի 28-ը Խորվաթիայի Օսիյեկի Յոզեֆ Յուլի Ստրումայերի համալսարանում են ուսումնառել ասպիրանտներ Վիկտորյա Մովսեսյանը, Գոհար Մաքսույանը և Ռուզան Թաղենույանը, մասնակցել են միջազգային գիտաժողովի, աշխատաժողովի, հոդվածներ տպագրել: Նոյյն համալսարանում դասախոսություններով հանդես է եկել ՀՊՏՀ Գյումրու մասնաճյուղի արտաքին կապերի բաժինի պետ Ղարիբ Դարությունյանը, նաև մասնակցել է «Աշխատակիցների միջազգային շաբաթ» միջազգային:

Եպտեմբեր-հոկտեմբեր ամիսներին համալսարանում հիմնականում տեղեկատվական հանդիպումներ էին և անգլերենի քննություններ:

Հ/Ի և առողջի ֆակուլտետի նախատրանտ Դավիթ Մալիսայանը ստուդենտ է Վարչավայի տնտեսագիտական դպրոցում, մասնակցել է Արևելյան գործընկերության քաղաքացիական հասարակության համաժողովին, որի ընթացքում հանդիպում է եղել Եվրոպական հանձնակատարի հետ:

«**Անբերդ**» կենտրոնի հետազոտող, տ.գ.թ. Գայանե Թովմասյանը հունիսի 12-16-ը Նիկոսիայի Կիպրոսի համալսարանում մասնակցել է Վարչական աշխատողների միջազգային շաբաթին, որի շրջանակում «Երազմուս+» ծրագիրը նշում էր իր 30-ամյակը: Նա ելույթ է ունեցել «ՀՊՏՀ-ն և իր հետազոտական քաղաքականությունը» թեմայով, ներկայացրել բուհը, միջազգային ծրագրերը և «Անբերդ» կենտրոնը:

Կառավարման ամբիոնի ասիստենտ Տիգրան Մնացականյանը, ֆինանսների ամբիոնի դասախոս Մարտ Խաչատրյանը, «Անբերդ» կրտսեր հետազոտող Աստղիկ Հովհաննիսյանը, կառավարման ամբիոնի ավագ լաբորանտ Լիլիթ Գյուլգյույանը և գորադարանավայր Մարիամ Մնացականյանը մայիսի 22-26-ը գտնվել են Գալացի Դանուբիուս համալսարանում (Ռումինիա):

ՄՏՏ ամբիոնի ղեկավար, տ.գ.դ., դոցենտ Դիանա Գալոյանը մայիսի 8-12-ը Աթենքի (Հունաստան) տնտեսագիտության և բիզնեսի համալսարանում դասախոսել է «ԵՄ շրջանակներում արժութային նիության ծևավորման հեռանկարները», «ԵՄ-ԵԱՏՄ համեմատական վերլուծություն» թեմաներով: Նոյյն ամբիոնի ասիստենտ, տ.գ.թ. Սուսաննա Աղաջանյանը ապրիլի 23-30-ը գտնվել է Պողոնի տնտեսագիտության և բիզնեսի համալսարանում (Լեհաստան) և բակալավրական ու մագիստրոսական կուրսերում հանդես եկել «ՀՀ տնտեսության մրցունակությունը» և «ՀՀ արտաքին առևտուրը» թեմաներով, ամրադրած Յայաստան-Լեհաստան առևտրային գործակցությանը: Նոյյն համալսարանում հունիսի 26-30-ը Վերապատրաստվել են ՏԿ և ՄՏՏ ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ, դոցենտ Արմեն Պետրոսյանը և ինֆորմատիկայի և վիճակագրության ֆակուլտետի համակարգչային սրահների պատասխանատու Մարիամ Կիրակոսյանը:

Դունիսի 26-30-ը մեր համալսարանում էր Աթենքի տնտեսագիտության և բիզնեսի համալսարանի մասնագիտացված լաբորատորիայի աշխատակից Եկատերինի Գլխոուն: Նա հանդիպումներ է ունեցել դեկան Մանուկ Մովսեսյանի, ամբիոնի ղեկավարներ Վարդան Սարգսյանի, Դիանա Գալոյանի, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կենտրոնի պետ Սամվել Հովհաննիսյանի հետ:

Դուլիսի 10-14-ը մեր համալսարանում էին Հունգարիայի Միսկոլչի համալսարանի դասախոսներ Դորա Հորվարդը, Վիկտոր Մոլնարը, Ժոլդ Յարանգողոն, ովքեր հանդիպեցին «Երազմուս+»-ի մասնակիցներին: Մեպտեմբերի 11-12-ին «Աշխատաշուկայի քաղաքականության ընթացիկ միտունները Եվրոպական Միությունում» խորագործ բաց դասախոսությունը վարում էր Բիալիստոկի տեխնոլոգիական համալսարանի տնտեսագիտական ֆակուլտետի դեկան, տ.գ.թ. Էվա Ռոլնիկ-Սադովսկայան: Առաջին օրը ներկա էր աշխատանքի տնտեսագիտության ամբիոնի կազմը՝ ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսուր Մարտիրոս Պետրոսյանի գլխավորությանը, ով և բանախոսեց, երկորդ օրը՝ մեծ թվով ուսանողներ:

«**Անօդաչու** թռչող սարքերի ուսումնասիրություն» (eDrone) ծրագրի աշխատանքային երկրորդ փաթեթի ամփոփիչ աշխատաժողովը տեղի ունեցավ հուլիսի 13-ին, ՀՊՏՀ-ում: Հյուրերն էին Հայաստանում հտալիայի Հանրապետության արտակարգ և լիազոր դեսպան Ն.Գ. պարոն Զովաննի Ռիչուլին, Հայաստանում «Երազմուս+» ծրագրի ազգային գրասենյակի հանձնարարող Լանա Կառլովան, eDrone նախագծի հանձնարարող Պասկալ Դայոնտեն (հտալիայի Սանմիոյի համալսարան): Աշխատաժողովի մասնակիցներին ողջունեց ռեկտոր Կորյուն Աբրյանը: Ելույթ ունեցան դեսպան Զովաննի Ռիչուլին, Լանա Կառլովան, Պասկալ Դայոնտեն: Զեկուրումներով հանդես եկան Ավգուստին Լուպուն (Ռումինիա), Կալերիու Կազմ (Բելառուս), Դավիթ Չեչելաշվիլին (Վրաստան), ՀԱՊԴ-ից Հրայր Կարապետյանը, այլք: Աշխատաժողովն ամփոփվեց կոնսորցիում-հանդիպմաբ, քննարկվեցին աշխատանքային փաթեթ 3-ի առանցքային հարցերը:

ՄԱՍԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԵՐԵԼՔԻ ԽԻՒԹԻՆԱԿ ՌԻԴԻ

«Երազմուս+» ակադեմիական փոխանակման ժրագրի շրջանակներում Միջազգային կրեդիտային շարժունարքանն (ՀՊ1) անդամակցությունը մեր համալսարանի ուսանողներին, մագիստրանտներին, ասպիրանտներին, պրոֆեսորադասախոսական և վարչական կազմի աշխատակիցներին հնարավորություն է տալիս միջազգային կրթական դաշտում ուսումնառել, փորձառություն ու վերապատրաստում անցնել: Ծրագրի գործունեությունը մեր բուհում օրեցօր ավելի է ընդայնվում և նոր հնարավորություններ ստեղծում: «Տնտեսագետի» տաղավարում գրույցի հրավիրելով ՀՊՏՀ արտաքին կապերի բաժնի պետ Վարդ Դուկասյանին՝ պարզաբնում ենք ընթացիկ ու հեռանկարային մանրամասներ:

— Դարգելի՝ Վարդ Դուկասյան, դիտարկելով վերջին տարիների փորձը, ի՞նչ գնահատական կտաք ծրագրի արդյունավետությանը, արդյո՞ք այն խթանում է ուսումնառության համեմատ մասնակիցների հետաքրքրությունը, զարգանում աշխարհայցը ու մասնագիտական մտածելակերպը:

— Մեր գործընկեր համալսարաններուն ուսումնառությունը նոր հեռանկարներ ու հնարավորություններ է բացում մասնավորապես՝ ուսանողների համար: Արտասահմանյան բուհերուն ուսումնառությունը նրանց համար մասնագիտական վերելքի յուրօինակ ուղի է: Արդեն ունենք հստակ օրինակներ, երբ աշխատանքի տեղավորվող մեր ուսանողների՝ արտասահմանում սովորելու փաստը որպես առավելություն է դիտարկվել: Բնականաբար, այն չի կարող նաև իր դրական ազդեցությունը չունենալ դասախոսների, ինչպես նաև վարչական աշխատակիցների վրա: Մասնագիտական նոր շրջանակի ձևավորումը, փորձի փոխանակումը, նոր մոտեցումներին ծանոթանալը նպաստում են մասնակիցների մասնագիտական մտածելակերպի որշակի փոփոխություններին:

— Վերադարձողներն իրենց փորձառության ուղղողության մասին հաշվետվությունն են ներկայացնում համապատասխան ստորաբաժնումներում, ամրիոններում: Ի՞նչ է արտացոլում այս ամենը և արդյո՞ք դասախոսների դեպքում նպաստում է միջազգային չափամիջներով կրթություն մասուցելու, օտարերկրացի ուսանողներին դասավանդելու փորձի ծեռք բերմանը:

— Արդյունքների վերջնական պատկերը, իհարկե, կստանանք տարեվերջին, բայց այն, ինչ ունենք այս պահին, մեզ օգնում է հասկանալ, որ որոշակի փոփոխություններ են անհրաժեշտ դասավանդման ներուժներում: Մասնավորապես՝ ավելի գործնական դասախոսությունների կարիք ունեն մեր ուսանողները, նաև կամընտրական առարկաների ավելի լայն շրջանակը կնպասի ուսանողների՝ իրենց մասնագիտությանն ավելի սիրով ու հետևողական մոտենալուն:

— Ուսումնառության և աշխատանքային այդ շրջանը նաև միջմակներային հաղորդակցության հնարավորություն է, այն հագեցած է լինում գիտական և պատմամշակութային միջոցառումներով. ի՞նչ հաջողություններ ունենք այս իմաստով (մասնակցություն գիտառողովների, հրատարակություններ, ազգագրական փառատոններ, հայկական մշակույթին ու պատմության անդրադարձեր):

— Մեկնող ուսանողները և հատկապես վարչական աշխատակիցները նաև նշակութային միջոցառումների, որտեղ յուրաքանչյուր համալսարանն են երկայացնում է իր երկրի մշակութը, ավանդույթները, խոհանոցը: Մեր երկրի նկատմամբ հետաքրքրությունը միշտ մեծ է, որի մասին վկայում են մարդաշատ տաղավարները: Ուսանողները ևս հանդես են գալիս հետաքրքրի նախաձեռնություններով. օրինակ՝ նախորդ կիսամյակում Միկոլաս Ռոմերիս համալսարանում գտնվող ՀՊՏՀ ուսանողութիւն Տաթևիկ Հովհաննիսյանը ազգային պարի ուսուցում, այնուհետև մրցույթ էր կազմակերպել, որի հաղորդները ՀՀ դրոշներ էին նվեր ստացել: Կապերի առումով՝ դասախոսները իմնականում պլանավորում են հետագա համագործակցություն, համատեղ հետազոտություններ և հոդվածների տպագրություն:

— Օտարերկրացի գիտնական-մանկավարժների հյուրնեկալումը և նախատեսված է ծրագրով. ի՞նչ ասելիքով են գալիս, ի՞նչ տպավորություններով են հեռանում:

— Օտարերկրացի դասախոսների հյուրընկալումն իր ուրույն տեղն է զբաղեցնում ծրագրի շրջանակներում: Մասնագետները տարբեր ոլորտներից են, ովքեր իրենց փորձն են երկայացնում և իհարկե նաև հետաքրքրվում մեր համալսարանում կիրառվող դասավանդման մերողներով: Մի որոշ հատվածը մեծ ոգերությամբ է գալիս, մյուս մասը՝ թերահավատորեն: Բայց, մեծամուլթյուն չլինի նշելը, բոլոր ՀՊՏՀ-ից մեկնում են՝ կրկին վերադառնալու ակնկալիքով:

— «Երազմուս+»-ի համագործակցության աշխարհագրությունն ընդարձակ է, և, հավամարար, նոր ուսումնական տարին է նոր ծրագրեր և նոր համագործակցություն է խոստանում: Կա՞ն համալսարաններ, որոնց հետ կցանկանալիք, որ մեր բուհը համագործակցեր:

— Այս՝ կան համալսարաններ, որոնց հետ համագործակցություն առաջմն չի իրականացվում, սակայն այս տարվա հայտադիմումների ներկայացման ընթացքում նախատեսում ենք հանդես գրադակցության առաջարկով, և եթե հայտադիմումները բարեհաջող ընթացք ունենան, ապա հաջորդ տարի կարող ենք սկսել փոխանակումը: Մասնավորապես, խոսքը ֆրանսիական, իտալական և գերմանական բուհերին է վերաբերում:

— Ի՞նչ ընթացք ունի Բարձրագույն կորպության կարողությունների զարգացման ծրագիրը (ՀՊ2), մասնավորապես՝ «Անօդաչու թռչող սարքերի ուսումնասիրություն» (eDrone) նախագիծը, որում ներգրավված է նաև մեր համալսարանը:

— Մեկնարկել է երրորդ աշխատանքային փաթեթը, որտեղ ՀՊՏՀ-ի անելիքները շատ են: Մասնավորապես, ինչպես արդեն նշել է, կոնսորցիումի բոլոր գործընկերները տեխնիկական բուհեր են, բացառությամբ՝ ՀՊՏՀ-ի: Այս աշխատանքային փաթեթի ընթացքում նախատեսվում է ուսումնական պլանի նախապատրաստում և դասախոսությունների վերաբերյալ հստակ առաջարկներ: Մեր համալսարանին վստահված է մարդեթինգային մոդուլի կազմումը՝ հետագայում դասավանդելու համար:

— Ընորհակալություն:

Զրուցեց ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ՏՏԵՍԱԿԱՆ ԽճԱՆԿԱՐ

ՀՅ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 5-ԱՄՅԱ ՏՏԵՍԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՄԻ ՔԱՌԻ ԴՐՈՒՅԹ

ՀՅ Կառավարությունը, առաջիկա 5 տարիների համար, ներկայացրել է նոր տնտեսական ծրագիր: Եթե Կառավարության նշանակած ու ներկայացրած պետական բյուջեի դրույթները տարեկան կամ կարծագում են ծրագիր է համարվում, ապա 5-ամյան միջնաժամկետ է և արտացոլում է, թե երկիրն առաջիկայում ինչ գերակա ուղղություններով է զարգանալու, ինչ կարևորագույն խնդիրներ պետք է լուծվեն, որից էլ կախված կլինի մեր տնտեսության մյուս ճյուղերի ու ոլորտների զարգացումը:

ՀՅ Կառավարության 5-ամյա ծրագիրը որոշակիրեն տարրերում է իր լավատեսական կանխատեսումներով և մակրոտնտեսական ցուցանիշներով:

Մասնավորապես նախատեսվում է.

- տնտեսական աճը հասցել տարեկան 5%-ի, և արդյունքում հանրապետության ՀՆԱ-ն կավելանա 25 %-ով: Պետք է նշել, որ 5% տնտեսական աճը մեծ մարտահրավեր է մեր տնտեսության համար, եթե նկատի ունենանք, որ 2016 թ. այն կազմել է ընդունենալի 0,2 %,

- էապես կրծատել գործազրկության մակարդակը և ներկայիս 18%-ից նվազեցնել մինչև 12%-ի: Տնտեսական աճի էապես բարձրացումը և գործազրկության կրծատումն իր հերթին հնարավորություն կտան առաջիկա 5 տարիներին բնակչության աղքատության մակարդակը ներկայիս 29,8%-ից իշեցնել մինչև 18%-ի: Նախատեսվում է նաև նվազագույն աշխատավարձի բարձրացում 25%-ով, որը ներկայում 55 հզր դրամ է,

- տնտեսության բազմատեսակացում (ոլիվերսիֆիկացում), որպեսզի հանքարդյունաբերման գերակայությունից անցնենք բազմատեսակ պատրաստի ապրանքատեսակների արտադրությանը, որոնք մրցունակ կլինի համաշխարհային շուկայում,

- կարևորելով արտահանման խթանում՝ աճրագրվում է, որ դրա կրկնապատկումը և ՀՆԱ-ի նկատմամբ 40-45%-ի ավելացումը կիանդիսանա տնտեսական աճի գործոն: Հարկ է նշել, որ արտահանման 40-45%-ի մեջ ներառված են նաև ծառայությունները, օրինակ՝ զբոսաշրջային ծառայությունը,

- ներդրումների խթանումը դիտարկվում է որպես տնտեսական աճի նյութական հիմք և խնդիր է դրվում ներդրումների ծավալը հասցել ՀՆԱ 40%-ի, որի պարագայում դրանք կրառնան տնտեսական աճի վճռական գործոն: Առավել կարևորվում է արտաքին ներդրումների ներգրավման խթանումը և հանրապետությունում ներդրումային գրավչության մակարդակի բարձրացումը:

Իրոք, ծրագիրը հույս է ներշնչում, որ մեր հանրապետության տնտեսության մեջ կկատարվեն կառուցվածքային փոփոխություններ և նախարդյալներ կստեղծվեն նրա հետագա առաջընթացի համար:

ԱՄ ՆԱԽԱԳԱՅԻ ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԸ 1 ԴՈՒԱՐ Է

ԱՄ Նիլիարդատեր նախագահ Դոնալդ Թրամփը դեռևս նախընտրական պայքարի ժամանակ էր խոստացել, որ ինքն անվճար է նախագահ աշխատելու և խոստումը կատարել է: Նա իր համար խորհրդանշական 1 դոլար աշխատավարձ է սահմանել: Իհարկե, զարմանալի չէ, որ 3,2 մլրդ դոլար հարստություն ունեցող նախագահը մեծահոգաբար հրաժարվում է իր աշխատավարձից հանուն երկրի պետական բյուջեի ծախսերի տնտեսնան:

Սշենք, որ Թրամփը եզակի չէ: Ժամանակին այդպես են վարչել ԱՄ-ի նախագահ Յերեբրու Յուվերը, որը երկիրը կառավարել է Մեծ դեպքեսիայի (1929-1933 թթ.) ժամանակաշրջանում, Մասաչուսեթսի նահանգապետ Միք Ռունդին, և յու Յորքի քաղաքապետ Մայք Բլումբերգը, որի կարողությունը ներկայում 40 մլրդ դոլար է կազմում և աշխարհի 8-րդ մեծահարուստն է:

Այնուամենայնիվ, շատերին կիետաբրբի, թե օրենքով որքան աշխատավարձ և այլ հատկացումներ են սահմանված ԱՄ նախագահի համար:

ԱՄ նախագահի տարեկան աշխատավարձը 400 հզր դոլար է գումարած 100 հզր դոլար ճանապարհորդությունների և մինչև 69 հզր դոլար՝ անձնական ու ներկայացուցչական ծախսերի համար:

Կարծում ենք 18 տրիլիոն դոլարի ՅՆՍ ունեցող գերտերության նախագահներն այնքան ել «Ճոխ» չեն ապրում:

ԿԱՐՈ՞Ղ ԵՆՔ ՆՄԱՆՎԵԼ ԻՄՐԱՅԵԼԻՆ

ՀՅ Կառավարության 5-ամյա տնտեսական ծրագրով նախատեսվում է տարեկան 5% տնտեսական աճ, որի պարագայում մեր երկրի ՀՆԱ-ն 10,3 մլրդ դոլարից կիանի մոտ 13 մլրդ դոլարի: 2011 թ. այն եղել է 10,1 մլրդ դոլար, հետևաբար 10 տարվա ընթացքում կաճի 30%-ով:

Զարգացող երկրների համար 5% տնտեսական աճը շատ ավելի դյուրին լուծելի խնդիր է, քան զարգացած երկուների համար, քանի որ դրանցում ՀՆԱ ծավալն արդեն իսկ մեծ է, և բնակչության հագեցված պահանջմունքների պարագայում բարձր տնտեսական աճի խնդիր չի դրվում:

Մարտահրավերների առումով մեզ ավելի հոգեհարազար է իսրայելի օրինակը: Այդ նպատակով ցանկանում ենք ներկայացնել մի քանի տվյալ՝ որպես վկայություն, թե Օ-ական վիճակից իր գործունեությունն սկսած երկիրն ինչպիսի առաջընթաց է ունեցել: Ի դեպքում՝ «Իսրայելական հրաշքին» տարիներ առաջ «Տնտեսագետի» էջերում անդրադարձել ենք:

Կազմավորումից 30 տարի անց՝ 1980 թ., իսրայելի ՀՆԱ-ն կազմել է 23 մլրդ դոլար: 1990 թ. այն արդեն 58 մլրդ դոլար էր կամ ընդամենը 10 տարվա ընթացքում աճեց 2,5 անգամ: 2000 թ. իսրայելի ՀՆԱ-ն արդեն 132 մլրդ դոլար էր և 10 տարվա ընթացքում աճեց ևս 2,2 անգամ: 2010 թ. ՀՆԱ-ն հասավ 233 մլրդ դոլարի աճելով 1,7 անգամ, 2016 թ.՝ 311 մլրդ դոլարի կամ 6 տարվա ընթացքում աճեց 1,3 անգամ:

Ընդունենք, որ վերը նշվածը նույնպես «Իսրայելական հրաշքի» դրսևորումներից է, որը, ի թիվս այլ երկրների, պետք է ոգեշնչի նաև մեզ:

ԻՆՉՊԵ՞Ս ԶԵՐՄԱԶԱՏՎԵԼ ՊՂՆՁԻ «ԳԱՅԹԱԿԴՈՒԹՅՈՒՆԻՑ»

Գաղտնիք չէ, որ մեր հանրապետության տնտեսությունը բազմաթեսակացված չէ, և գերակա ոլորտ է հանքարդյունաբերությունը, մասնավորապես՝ պղնձի արդյունահանումը: Բերենք ընդամենը մեկ ցուցանիշ: 2016 թ. Հայաստանից արտահանման ընդհանուր ծավալը կազմել է 1,780 մլրդ դոլար, որից հանքահումքային արտադրանքի մասնաբաժինը՝ 470 մլն դոլար (26,4%), որի գերակշիռ մասը պղնձի խտանյութն է:

Առաջին հայացքից հարց կառաջանա, թե ինչ վատ բան կա դրա մեջ, չէ՞ որ գունավոր մետաղների նկատմամբ համաշխարհային պահանջարկը բարձր է և միշտ լինելու է: Բանն այն է, որ մեկ ապրանքատեսակի, տվյալ դեպքում պղնձի խտանյութի գերակայությունը արտահանման ծավալում հանգեցնում է տնտեսության կախվածությանը համաշխարհային շուկայում դրա գնային տատանումներից: Օրինակ, 2008 թ. պղնձի գինը հասել էր 8500 դոլարի, բայց մի քանի ամսվա ընթացքում իջավ մինչև 3000 դոլար, և մեր պղնձարտադրությունը կարվածահարկ կլիներ, եթե Կառավարությունը դուտացին ներարկումներ չկատարեր: Պղնձի գինը ներկայում 1 տոննայի դիմաց Լոնդոնի բորսայում տատանվում է 6000 դոլարի սահմանագծում:

Նշենք, որ 2006 թ. մեր հանրապետությունում արտադրվել է ընդամենը 68 հզր տոննա պղնձի խտանյութ, իսկ 2016 թ.՝ 388 հզր տոննա, այսինքն՝ 5,7 անգամ ավելացել է: Սակայն այս աճը համարժեք ֆինանսական հասուլյաներ չի ապահովել: Սա էլ հենց դրդում է, որ գնի նվազման պարագայում անընդհատ արդյունահանման ծավալներն ավելացվեն, որը բնապահպանական առումով բացասական հետևանքներ է ունենում:

Նշենք նաև, որ օտարերկրյա ներդրումների գերակշիռ մասն ուղղված է հանքարդյունահանման ոլորտ, որը նույնպես անհամաշափ իրավիճակ է առաջացնում մեր տնտեսության մեջ:

ՈՒԽԱՍՏԱՆԻՑ ԱՐՏԱՀԱՆՎՈՂ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔԱՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

N	Ապրանքատեսակներ	Արտահանման ծավալ (մլրդ դոլար)
1	նավթ	74
2	նավթամթերք	46
3	գազ	34
4	մեթենաներ և սարքավորումներ	14
5	քարածովս	8,9
6	պարարտանյութեր	7,0
7	անտառանյութեր	5,5
8	այրումին	5,0
9	հացահատիկ	4,2

Նշենք, որ Ուսասատանը հիմնականում հումք արտահանող երկիր է համարվում: Նրա արտահանման ընդհանուր ծավալում գրեթե 60%-ը վառելիքահումքային ռեսուրսներն են: Ուսասատանը 6 անգամ ավելի շատ բնական ռեսուրսներ ունի, քան ԱՄՆ-ը և 13 անգամ ավելի, քան ճապոնիան: Սակայն Ուսասատանի ՀՆԱ-ն ընդամենը 2,2 տրիլիոն դոլար է, ԱՄՆ-ինը՝ 18 տրիլիոն, ճապոնիայինը՝ 4,0 տրիլիոն:

Սեկնարանությունները բողնում ենք մեր ընթերցողներին: Խորհեք և հարստացեք:

ԱՇԽԱՐՀԻ 8 ՄԵԾԱՐԱՐՈՒՄՆԵՐԸ

Աշխարհում շուրջ 1300 միլիարդատեր մեծահարուստներ կան, սակայն 8 գերարդուստ միասին տիրապետում է այնքան կարողության, որքան աշխարհի 3,6 մլրդ բնակչությունը միասին: Այսինքն, ըստ էության, աշխարհի ամբողջ հարստության կեսը տնօրինում է 8 գերարդուստ: Այս հասարակության հարստության այսպիսի խստ բներացվածություն է գոյացել, որի հետևանքով աշխարհի բնակչության 12%-ից ավելին՝ շուրջ 850 մլն մարդ, գտնվում է աղքատ ու կիսաքաղց վիճակում:

Կարծում ենք, որ մեր ընթերցողներին կիետաքրքի, թե ովքեր են աշխարհի այդ 8 գերարդուստները: Ըստ Forbes-ի տվյալների՝ աշխարհի մեծահարուստների առաջին ութնյակն ունի հետևյալ կազմը և կարողությունը:

1. **Բիլ Գեյթս** (Microsoft-ի հիմնադիր) – 75 մլրդ դոլար
2. **Ամանսիի Օրտեգա** (Zara-ի հիմնադիր) – 67 մլրդ դոլար
3. **Ուորեն Բաֆետ** (ներդրող և բարերար) – 60 մլրդ դոլար
4. **Կառլսոս Սլիմ** (մեքսիկացի բիզնեսմեն) – 50 մլրդ դոլար
5. **Ջեֆ Բեզոս** (Amazon առցանց խանութի սեփականատեր) – 45 մլրդ դոլար
6. **Մարկ Ցուկերբերգ** (Facebook-ի հիմնադիր) – 44 մլրդ դոլար
7. **Լարի Էլիսոն** (Oracle IT ընկերության ղեկավար) – 43 մլրդ դոլար
8. **Մայքլ Բլումբերգ** (մեդիամագնատ) – 40 մլրդ դոլար:

Ինչպես տեսնում ենք, վերը նշված 8 գերարդուստների ընդհանուր ունեցվածքը 424 մլրդ դոլար է, որը գերազանցում է շատ երկրների պետական եկամուտները, մասնավորապես՝ 2 անգամ Ուսասատանի պետական բյուջեն:

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 17-Ը ԱՂՋԱՏՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՊԱՅՄԱՆ ՀԱՍԱԾԱՐԴԱՅԻՆ ՕՐՆ Է

Աշխարհի բնակչության շուրջ 12%-ը գտնվում է չքավոր ու կիսաքաղ վիճակում: Միջազգային չափանիշներով աղքատությունը գնահատվում է ոչ միայն եկամտային ցուցանիշով, թե նվազագույն սպառողական զամբյուղից որքան է փոքր այն, այլև եկամուտը ծախսելու կամ սպառելու կառուցվածքով:

Ներկայում մեր հանրապետության բնակչության 30%-ը աղքատ է համարվում՝ նվազագույն սպառողական զամբյուղից ցածր եկամուտ ունենալու առումով:

Եկամտի սպառման կառուցվածքում 60%-ը ծախսվում է սմնդամթերքի, 20%-ը՝ կոմունալ ծառայությունների վճարման վրա:

Նշենք, որ միջազգային գնահատումներով աղքատ է համարվում եկամտի 33%-ից ավելին սմնդամթերքի վրա ծախսող մարդը:

Մեր հանրապետության պարագայում բերված ցուցանիշների համադրումներն ու դրանց շուրջ մտնումները թողնում ենք մեր ընթերցողին:

Աղքատությունը հարաբերական հասկացություն է. բոլոր երկրներում հասարակության սոցիալական շերտավորում գոյություն ունի: ԱԱՆ-ի նման գերիզոր տնտեսություն ունեցող երկրում 14% աղքատություն կա և 47 մլն մարդ աղքատ է, քանի որ ընտանիքը տարեկան 24 հզր 750 դոլարից պակաս եկամուտ է ստանում:

Պարզ է, որ աղքատության դեմ պայքարը այս և նույնիսկ մեր երկին չի ուղղված: Միջարդատեր և բարերար Ուորեն Բաֆետը Բիլ Գեյթսի հետ աշխարհի ծայրահեղ աղքատներին օգնելու ծրագիր է մշակել և որոշել, որ միջարդատերերը 1% կամավոր հարկ (հանգանակություն) վճարեն այդ նպատակի համար, որը ընդունված է անվանել «Բաֆետի հարկ»: Այն, ազնիվ մեծահարուստը նաև բարերար է:

**ՍԱՄՎԵԼ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ
ՀՊՏՀ ՏՆՏԵՍԱԳԻՒԹՈՒԹՅԱՆ
ՄԵԽԱԿԱՆ ԱՄՔԻՆԻ ԴՐՈՒՅԹ**

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԳԱԶԻ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ՈՒՆԵՑՈՂ ԵՐԿՐՈՒԹՅՈՒՆ

N	Երկրը	Գազի պաշարները %-ԾԵՐՈՎ՝ համաշխարհային պաշարների նկատմամբ
1	Իրան	18,2%
2	Ռուսաստան	17,4%
3	Չինաստան	13,1%
4	Թուրքմենստան	9,3%
5	ԱՄՆ	5,2%
6	Սաումար Արաբիա	4,4%
7	Արաբական Միացյալ Էմիր.	3,3%
8	Վենեսուելա	3,0%
9	Նիգերիա	2,7%
10	Ալժիր	2,4%

Ինչպես նկատում ենք, գազի պաշարներով աշխարհի 10 առաջատար երկրների բաժինը համաշխարհային ընդհանուր պաշարների մեջ 79% է կազմում, իսկ 4 առաջատար երկրների՝ Իրանի, Ռուսաստանի, Չինաստանի և Թուրքմենստանի բաժինը կազմում է 58,0 %:

ՆԱԽԿԻՆ ԽՈՐՃՐԱՎՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱԿՐՈՏՆԵՍԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ 1990 թ. ԴՐՈՒՅԹԱՄԲ

Հանրապետություն	Բնակչություն (մլն մարդ)	ՀՆԱ-Ծ գնողունակ պարհանեսով (մլրդ դրամ)	ՀՆԱ բաժինը ԽՆՄԾՆԵԾ	1 շնչին ընկնող ՀՆԱ-Ծ (մլրդ դրամ)
ԽՄԱ-Ծ՝ ամբողջ	287,8	1971,5	100	6849
Ռուսաստան	148,3	1189,6	60,33	8022
Ռուսականա	51,9	352,8	17,8	6798
Ռուբեկստան	20,5	40,4	2,0	1971
Ղազախստան	16,3	134,6	6,8	8257
Բելառուսիա	10,2	53,3	2,7	5225
Աղրեջան	7,2	39,4	1,9	5472
Տաջիկստան	5,3	12,5	0,6	2358
Կիրգիզիա	4,4	9,9	0,5	2250
Թուրքմենիա	3,7	19,8	1,0	5351
Վրաստան	4,8	24,9	1,2	5188
Մոլդավիա	3,7	15,3	0,7	4135
Ղայաստան	3,5	8,6	0,4	2457
Լիտվա	3,7	34,5	1,7	9324
Լատվիա	2,7	20,9	1,0	7741
Էստոնիա	1,6	15	0,7	9375

Հարգելի ընթերցողին են մերկայացնում այս տվյալները՝ համեմատելու և գնահատելու համար, թե անցյալուն Խորհրդային Միության մաս կազմող հանրապետությունները (այժմ անկախ պետություններ)ինչ տնտեսական ներուժ են ունեցել: Համենայն դեպք, ակնհայտ է, որ մերձբալթյան հանրապետություններ Լիտվան և Էստոնիան Ռուսաստանից նույնիսկ բարձր և եվրոպական չափանիշներին համահունչ բարեկեցության մակարդակ են ունեցել: Իհարկե, բարեկեցության մակարդակը միայն 1 շնչին ընկնող ՀՆԱ-Ծ է, որ գնահատվում է: Դա կախված է նրանից, թե ինչպես է ՀՆԱ-Ծ բաշխվում, ինչպիսին է նրա սպառման մասնաբաժինը: Այնուհանդերձ, 1 շնչինընկնող ՀՆԱ-Ծ բարեկեցության նյութական նախադրյալն է: Այսպիսով, մերձբալթյան հանրապետությունները դեռևս 1990 թ. Խորհրդային Միության ամենազարգացած և ամենաբարեկեցիկ հանրապետություններն են համարվել:

ԿՐԿՆԱԿԻ ԱՍՏԻճԱՆԱՇՆՈՐՉՄԱՆ ՀԱՄԱՏԵՂ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

– *Պարո՞ն Մխիթարյան, ինչպե՞ս անցավ ընդունելությունը և համալրման ի՞նչ պատկեր ունենք այս պահին:*

– Քննությունները սեպտեմբերի 4-ին և 23-ին մեր համալսարանում անցկացրին ՈՒՄԵՖ համալսարանի պրոֆեսորներ Սիրելէ Ակերիբը և Զավեդ Սանգելիսն: Գրավոր եղանակով, 1500-2000 բառի շրջանակում, ստուգվեցին և գնահատվեցին դիմուդների՝ մոտիվացիոն նամակ գրելու հմտությունը (անգերեն), բանավոր եղանակով՝ անգերենի իմացությունն ու մասնագիտական գիտելիքները: Արդյունքում ընդունելության շեմը հաղթահարեց 31 ուսանող, որից 10-ը, ցուցաբերելով գերազանց արդյունք, այսօր օգտվում է ուսման վարձի լիկ փոխառուցման հնարավորությունից (ուսման է անվճար), իսկ մյուս մասն օգտվում է 70% և 50% գեղջից (ուսման վարձի մասնակի փոխառուցում): Նրանց թվում մեր, Երևանի պետական, Ամերիկյան ու Ֆրանսիական համալսարանների բակալավրիատի և մագիստրատուրայի շրջանավարտներ են: Նախատեսվում է ընդունելություն կագանակերպել տարվա մեջ երկու անգամ, առաջիկայում կլինի գարնանը:

– Ներկայացրեք, ինդուստ, սահմանված ժամանակացույցը, և դասավանդող ի՞նչ կազմ է ընդգրկված:

– Դոկտերների 7-8-ին, 14-15-ին ուսանողները ունենդրեցին դասախոսություններ «Մարքեթինգի կառավարում», հոկտեմբերի 20-22-ին՝ «Կորպորատիվ ֆինանսներ», հոկտեմբերի 27-29-ին՝ «Առաջնորդումը և խմբերի կառավարում» դասընթացներից: Դրանք կազմակերպվում են մոդուլային սկզբունքով, ուրբաթ երեկոյան, շաբաթ և կիրակի օրերին: Ինչ վերաբերում է դասավանդող անձնակազմին, ապա տեղեկացնեմ, որ մշտապես ընդգրկվելու են արհեստավարժ մասնագետներ և բարձր վարկանիշ ունեցող դասախոսներ: Այս կիսամյակի առաջին փուլում դասավանդող պրոֆեսորներն են ավստրիացի Ալեքսանդրա Բրոյլետը, բրիտանացի Բրյուս Ջիենը, իտալացի Սալվատորե Մոչիան, գերմանացի Սամ Էնվարդը, հոլանդացի Յոնիբերտ Ռուելը, որոնք ունեն ոչ միայն տեսական հարուստ գիտելիք, այլև գործնական մեջ փորձ:

– Ի՞նչ կարգով ուսանողները կկարողանան ուսման էլեկտրոնային համար:

– Որա համար գործում է պարզեցված ընթացակարգ, մագիստրանտը ժնառում կարող է ուսանել մեկ կամ երկու կիսամյակ: Մինչև կիսամյակը, դիմում է ներկայացնում մեր բաժին, և մենք ընթացք ենք տալիս: Ըվեյցարական կողմը ապահովում է հրավերը և կացությունը համալսարանական կամպուսում, սակայն ժամսերը պետք է հոգա սովորողը: Այս հարցի վերաբերյալ դիմումները շատ են հետաքրքրվում արդյոք կա՝ ժնառում աշխատելու հնարավորություն: Ցավոք, այդ հնարավորությունը չկա: Իսկ ինչ վերաբերում է ավարտական փուլին, ապա հստակ է շրջանավարտները կստանան երկու դիպլոմ երկու համալսարանների կողմից:

– Դամաղոքակցության ընդլայնման ի՞նչ հեռանկարներ են ուրվագծվում:

– Սկզբից ևեր մեզ առաջարկվել են բակալավրական (BBA), մագիստրոսական (MBA), ասալիանտական (Ph.D) և գործարար ասալիանտական (DBA) ծրագրեր ֆրանսերենով և անգլերենով՝ այդ թվում՝ մենեջմենտի, քաղաքական գիտությունների, միջազգային հարաբերությունների և դիվանագիտության ոլորտներին առնչվող: Այս պահին ընթացքի մեջ է բակալավրական ծրագրի ներդրումը, որը, ի տարբերություն մագիստրոսական ծրագրի, երկեղավա՝ հայերեն և անգլերեն դասավանդում է առաջարկում: Ծրագրին ավելի հստակեցնելուց հետո խոստանում ենք հրապարակել մանրամասները: Մյուս հնարավորությունը ևս մեր տեսադաշտում են և երկու համալսարանների դեկանականանան առաջիկայում:

– Ընորհակալություն՝ զրոյից համար:

Զրուցեց ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

Հայաստան – Ըվեյցարիա ՀՊՏՀ – ՈՒՄԵՖ

Ըվեյցարական ՈՒՄԵՖ համալսարանը գտնվում է Ժնառում, և շուրջ մեկ տարի առաջ սկսված ծանոթության և բանակցությունների արդյունքում այն դարձավ մեր համալսարանի գործընկերը: Տևական ըննարկումներից, համագործակցության պայմանագրից հետո 2017 թ. ապրիլի 12-ին ՀՊՏՀ ռեկտոր Կորյուն Աբրյանը և ՈՒՄԵՖ համալսարանի ռեկտոր Սիրելէ Ակերիբը ստորագրեցին համաձայնագիր, որով մագիստրատուրայում գործարար կառավարում (MBA) մասնագիտության կրկնակի աստիճանաշնորհման համատեղ կրթական ծրագրի սկիզբը դրվեց:

Այսինուն, առկա մագիստրատուրայում այս մասնագիտությամբ կրթությունը շարունակել ցանկացողներն այս տարի առաջին անգամ ստացան նման բացառիկ հնարավորություն:

Հետևում է մնացել ընդունելության գործընթացը, և ծրագրի առաջին փուլի շահառութերն արդեն մագիստրանտներ են: ՀՊՏՀ գիտության և ասալիանտուրայի բաժնի պետ, ծրագրի համակարգող Խորեն Մխիթարյանն այս առնչությամբ պարզաբանեց նախընթաց իրադարձությունները և երկու բուհերի դեկանակալության ակնկալիքներն այս ծրագրից:

ԱՐՎԵՍՏԻ ԾՆՉՈՎ.

ՀՊՏՀ հյուրների կողման գեղանկարիչ Ռուդիկ Պետրոսյանը

ՀՅ և ԱՅ ամկախության տոների առիթով Հայաստանում էր արցախի ճանաչված գեղանկարիչ, նյույորքարնակ Ռուդիկ Պետրոսյանը, ով և՛ ծննդավայրում, և՛ Հայաստանում հանդես եկավ իր կտավների ցուցադրություններով:

Գրող, հրապարակախոս, «Հայաստան» ամսագրի գլխավոր խմբագիր Տիգրան Նիկողոսյանի նախաձեռնությամբ և ՀՊՏՀ ռեկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Արոյանի աջակցությամբ սեպտեմբերի 13-ին բուհում տեղի ունեցավ գեղանկարչի հետ հանդիպում: Նրան մեծ հանդիսարահում հյուրընկալեցին ռեկտոր Կորյուն Արոյանը, ուսումնամեթոդական աշխատանքների գծով պրոֆեսոր Պարույր Քալանքարյանը, պրոֆեսորադասախոսական կազմի ներկայացուցիչներ, աշխատակիցներ, ուսանողներ: Յուրի շարքում էին ՀՅ ժողովրդական նկարիչ Հրանտ Թադևոսյանը, պետական-քաղաքական գործիչ, ԱԺ նախագահի խորհրդական Մկրտիչ Մինասյանը, ՀՅ-ում Արցախի Հանրապետության ներկայացուցիչ Կառլեն Ավետիսյանը, Եվրոպայի բնական գիտությունների ակադեմիայի հայաստանյան ներկայացուցության ղեկավար Քրիստինե Օհանջանյանը:

Միջոցառման մասնակիցներին ողջունեց ռեկտոր Կորյուն Արոյանը՝ ընդգծելով, որ նոր ուսումնական տարեսկզբին մեր բուհում հյուր է ոչ թե տնտեսագետ, քաղաքական կամ հասարակական գործիչ, այլ նարդ, ով խոսում է գույների լեզվով: «Հպանցիկ ծանրությունն անգամ սիրոտ բերկրանքով է լցնում, որ ունենք արվեստագետ, ով լուր իր գործին է, բայց իր կտավներով շատ ավելին է անում՝ աշխարհին տեսանելի ու հասանելի դարձնելով իր ծննդավայրի բույրերն ու գույները, ցավն ու հպարտությունը», - ասաց Կորյուն Արոյանը՝ այնուհետև արժնորելով Ռուդիկ Պետրոսյանի ստեղծագործական ճանապարհը:

Տիգրան Նիկողոսյանն անդրադարձավ Ռուդիկ Պետրոսյանի ծեռքբերումներին, խոսեց նրա հայտնի կտավների մասին ու վերլուծեց դրանց խոր-

հուրդը: Խմբագիրը հավելեց, որ գեղանկարիչը շուտով հանրությանը կներկայացնի «Ես իմ անուշ Հայաստան» քառարեկ կտավը:

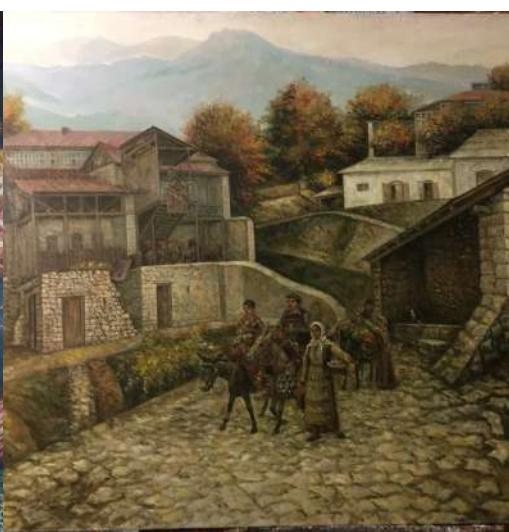
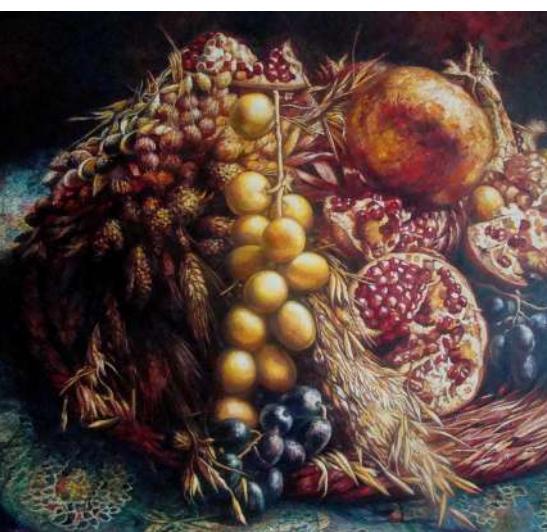
Երախտագիտական խոսք ասացին Հրանտ Թադևոսյանը, Մկրտիչ Մինասյանը: Քրիստինե Օհանջանյանը Եվրոպայի բնական գիտությունների ակադեմիայի նախագահության անունից Ռուդիկ Պետրոսյանին պարգևատրեց Վասիլի Կանդինսկու շքանշանով:

Գեղանկարիչը պատմեց Նյու Յորքում իր ստեղծագործական ուղին սկսելու, արվեստագետի կայացման ճանապարհին հանդիպող խոչընդոտների և ճանաշման մասին:

Ուսանողներից մեկը հարց ուղղեց գեղանկարչին՝ ինչպես է վերաբերվում իր հասցեին հնչող քննադատություններին: Ի պատասխան՝ Ռուդիկ Պետրոսյանն ասաց, որ առողջ քննադատությունը մարդուն առաջ տանող, զարգացնող երևույթ է, և իր առաջին ու ծշմարիտ քննադատն իր կինն է:

Հանդիպման ավարտին ՀՊՏՀ ռեկտորը հայտարարեց, որ բուհի գիտական խորհրդի և ռեկտորատի որոշմանը՝ գեղանկարիչ, արվեստի վաստակավոր պրոֆեսոր Ռուդիկ Պետրոսյանին շնորհվում է «ՀՊՏՀ պատվավոր բարեկամի» կոչում, ապա հանձնեց հավաստագիրը: Եգրական արվեստաշումների կողմանը՝ Կորյուն Արոյանը կարևորեց մեր ազգակից հայտնի արվեստագետների հետ հանդիպումների կազմակերպումը՝ որպես երիտասարդ սերնդին համակողմանիորեն կրթելու ճանապարհ:

ՆԱՆԵ ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ

Հոկտեմբերի 16-ին տեղի ունեցավ ՀՊՏՀ ռեկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Աթոյանի՝ ավանդույթ դարձած հանդիպումը առաջին կուրսեցիների հետ: Ներկա էին ուսանողների և շրջանավարտների հետ աշխատանքների գծով պրոռեկտոր Սևակ Խաչատրյանը և ուսանողական խորհրդի նախագահ Հովհաննես Ջարուբյունյանը: Այդ օրը նեծարիկ առաջին կուրսեցիների էր հետաքրքրել ռեկտորի հետ անմիջական երկխոսությունը, շփումը, նրանք եկել էին բացարիկ արիթից օգտվելու, անկեղծանալու, ուսանողի կարգավիճակում իրենց առջև ժառացած խնդիրների լուծումն ու ծագած հարցերը համալսարանի ղեկավարի հետ քննարկելու:

Կորյուն Աթոյանը զրույցն սկսեց՝ նախ շնորհավորելով ուսանողներին Տնտեսագիտական համալ-

վորելու արտերկրի համալսարաններում՝ ձեռք բերելով ոչ միայն նոր գիտելիք, այլև ծանոթանալով արտասահմանյան կրթական փորձին, մասը դառնալով միջնականության հաղորդակցության:

Այնուհետև ուսանողները ռեկտորին ուղղեցին իրենց հուզող շուրջ երկու տասնյակ հարցեր, որոնք հիմնականում վերաբերում էին գրադարանային սպասարկմանը, էլեկտրոնային գրադարանի հասանելիությանը, մասնագիտական գրականության պակասին, լսարանային պայմաններին, գեղային համակարգին, դասախոսությունների բովանդակությանը: Կորյուն Աթոյանը պատասխանեց հարցերին, պարզաբանեց կարգեր և մոտեցումներ, իսկ որոշ խնդիրների լուծմանը խոստացավ ընթացք տալ: Ռեկտորը նշեց, որ համալսարանում քիչ չեն նաև բացքողումները, առանց որոնց, անհնար է պատկերացնել այսօրինակ մեծ հաստատությունները, սակայն կարևոր է, որ լինի փոխընթանում, սրտացավ վերաբերմունք և կրթության արժնորման բարձր գիտակցություն:

Սարան ընդունվելու առթիվ, ապա ներկայացրեց համալսարանի պատմությունը, ավանդույթները, սերունդների ու պրոֆեսորադասախոսական կազմի ծևավորած հեղինակությունը, վերջին տարիների ձեռքբերումները: Ռեկտորն ընդգծեց, որ մեր բուհում մեծ ուշադրություն է դարձվում գիտահետազոտական աշխատանքին և դրա համար ստեղծվել են լավ պայմաններ՝ ուսանողներին հնարավորություն տալով ոչ միայն ընդգրկվելու այդ աշխատանքներում, այլև վարձատրվելու: «Աշխարհի լավագույն համալսարանները գիտահետազոտական ինստիտուտներ են, ուստի մենք շատ ենք կարևորում, որ մեր թե՛ դասախոսները, թե՛ ուսանողները հնարավորություն ունենան զրադշել գիտությամբ՝ դրանով բարձրացնելով մեր համալսարանի հեղինակությունն ու նպաստելով նաև կրթության որակի բարելավմանը»,- ասաց բուհի ռեկտորը: Կրթության որակի բարելավումը, Կորյուն Աթոյանի խոսքով, համալսարանի գործունեության առանցքն է, ինչին միտված են կրթական և ուսումնական ծրագրերի բարեփոխումները: Միջազգային ծրագրերը մեր ուսանողներին լայն հնարավորություն են տալիս սո-

Եզրափակելով հանդիպումը՝ Կորյուն Աթոյանը կոչ արեց ուսանողական իրաշալի տարիները ծառայեցնել ամենակարևոր նպատակին՝ գիտելիքի ձեռք բերմանը, որը արժանապատիվ կյանքի լավագույն երաշխատություն է:

ԳՈՐԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

ՄԵՐ ԲԱՐԻ ՈՒ ԼՈՒՍԱՎՈՐ ԸՆԿԵՐԸ

Յազիվ թե գտնվեր մի մարդ, որ գեթ մեկ անգամ հանդիպելով Լիպարիտ Թամազյանին, չիշեր այդ մշտաժպիտ մարդու անսահման բարությունն ու պատրաստակամությունը՝ օգտակար լինելու ամենադժվարին պահերին անգամ։ Բազմիցս ականատես եմ եղել, թե ինչպես են ուսանողներն իրենց ցավն ու հոգսը կիսել նրա հետ, վստահել այնպես, ինչպես վստահում են ծնողին, շատ հարազատ մարդուն։ Աշխարհի բարությունն ամբարած իր մեջ՝ նա օգնության ձեռք էր մեկնում բոլորին։

Սիրված դասախոս էր, տաղանդաշատ անհատ, ընտանիքի հոգատար հայր ու ամուսին, անգուգական ընկեր էր ու մարդ քաղաքացի։ Իր ներկայությամբ զարդարում էր մակրուելոնոմիկայի ամբիոնը, դեկանատը, ռեկտորատը, ընկերական շրջապատը, համալսարանը։

Բոլորիս սիրելի պրոֆեսոր Թամազյանն իր ուսանելի կյանքում մեկ անգամ միայն «սխալվեց»։ անսպասելիորեն շուտ հեռացավ, շատ անժամանակ գնաց։ Նա դեռ շատ անելիքներ ու գործեր ուներ։ Դեռանալուց տասնամյակներ անց էլ մեր ընկերոջ ներկայության ու խորհուրդների կարիքը շատ է զգացվում։ Իրենց սիրելի դասախոսին ու դեկանին նրա սամներն այսօր էլ հիշում են։

Ահա և բոլորեցիր 85 տարիդ, որից երկու տասնամյակն արդեն մեզ հետ չես։ Սակայն մեզ հետ է քո բարի ու լուսավոր, կենսահաստատ կերպարը։ Քո հարյուրավոր սաները, քո ընկերները թեզ չեն կարող մոռանալ, մեր սիրելի ընկեր Թամազյան։

**ՅՈՒՐԻ ՍՈՒՎԱՐՅԱՆ
ՉՊՏՀ կառավարման
ամբիոնի վարիչ, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս**

ՆՐԱ ՄԵՂՄՈՒԹՅՈՒՆԸ ԶԳԱՑՄԱՑՆՈՂ ԵՐ

1990-ականների սկզբին սովորում էի մեր համալսարանի ընդհանուր տնտեսագիտական ֆակուլտետում, որը գտնվում էր Նոր Նորքի 6-րդ գանգվածում։ Ուսանողական տարիներից հիշարժան ու վառ է մնացել մեր հարգելի դեկանի կերպարը։ Նրա բացարիկ անձնային հատկանիշները, աշխատանքային կարողություններն ու հմտությունները։ Նա էռլյանք մտավորական էր, ուսանողների զանազան խնդիրների նկատմամբ հոգատար վերաբերմունք ուներ, գործընկերների հետ բարյացակամ էր, հավասարակշռված, նրանկատ։

Ընկեր Թամազյանն ինձ չի դասավանդել, սակայն նրա խորհուրդներն ու պատգամները լավ են հիշում։ Նա միշտ շեշտում էր, որ արհեստավարժ լինելուց զատ և նախևառաջ, ուսանողը պետք է մարդկային բարձր հատկանիշների կրող լինի և արժանապատիկ քաղաքացու լիարժեք գիտակցություն և պատասխանատվություն ունենա։ «Կարող եք շատ լավ մասնագետ չլինել, բայց լավ մարդ լինել պարտավոր եք»։ ասում էր նա։

Ընկեր Թամազյանը ծայնալարերի խնդիր ուներ ու բարձր չէր խոսում։ Բայց առանց այդ խնդիրի էլ, նա իրեն բույլ չէր տա բղավել ուսանողի վրա։ Առհասարակ նրան ոչինչ հունից չէր հանում, ոչ մի բարդ իրավիճակ նրան չէր չարացնում, ավելին՝ հակած էր հարթել հունորով, կատակով։

Իմ ուսանողության տարիներին քաղաքային սրանսպորտի աշխատանքը կարվածահար էր, հատկապես Նոր Նորք տանող ճանապարհը դարձել էր դժվար հաղթահարելի։ Մեր սիրելի դեկանը մեր ուշացումներին ըմբռնումով էր վերաբերվում, չէր հանդիմանում... Սակայն նրա բարի ու անքննադատ մոտեցումը, մեղմությունը այդ և մնացյալ բոլոր հարցերում ավելի քան զգաստացնող էր ու անչափ պարտավորեցնող։

**ԿԱՐԵՆ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ
ՉՊՏՀ մակրուելոնոմիկայի ամբիոնի վարիչի
ժամանակավոր պաշտոնակատար, դոցենտ**

21 ՏԱՐԻ ԶԵԶ ՀԵՏ ԵՎ ԱՌԱՋ ԶԵԶ

Տնտեսագիտության թեկնածու, պրոֆեսոր Լիպարիտ Թամազյանը 1950-60-ականների տնտեսագետների սերնդի փայլուն ներկայացուցիչներից մեկն էր, ով ուղղ դնելով գիտության ու մանկավարժության բնագավառ՝ կերտեց անսահմանորեն բարի ու նվիրված մանկավարժի, որոնող ու առաջադեմ գիտնականի, միաբանող ու լավատեսություն տարածող ընկերոց մի անգուգական կերպար:

Ցանկացած ամհատի կենսագրության հանգըրքանները նշելիս կարևորվում են տարերվերը, նշանակալի իրադարձությունները, դրանց հաջորդական կապը: Լիպարիտ Թամազյանի դեպքում այդ կարևոր տարերվերը շատ են, նրա անձնական կյանքում էլ դրանք հերթագոյել են. ծննդել են զավակներ, որոնք էլ իրենց հերթին կերտել են իրենց արժանապատիվ ու հարուստ կենսագրությունը:

Տարերվերի մի համընկնում գրավեց մեր ուշադրությունը. Լիպարիտ Թամազյանը 21 տարի շարունակ մեծ նվիրումով ու եռանդով աշխատել է մեր համալսարանում ու վայելել համընդհանուր սեր ու հարգանք, և արդեն 21 տարի էլ նա մեզ հետ չէ:

Լիպարիտ Թամազյանը ծնվել է 1932 թ. Լոռու մարզի Կաճաճկուտ գյուղում: 1949 թ. գերազանցությամբ ավարտել է Օձունի միջնակարգ դպրոցը, 1955-ին Երևանի պետական համալսարանի տնտեսագիտական ֆակուլտետը:

Ուսումնատենչ էր, ակնհայտ ընդունակություն ներով ու աշխատասիրությամբ: Գիտահետազոտական խոր ու բազմակողմանի աշխատանք էր կատարում խորանուխ լինելով տնտեսագիտական առանցքային ու կարևոր հիմնահարցերում, հանդես էր գալիս գիտաժողովներում ու հրատարակություններով:

Ավարտելուց հետո մինչև 1958 թվականը անվանի տնտեսագետ Յովհաննես Թումանյանի ղեկավարությամբ նա սկսում է հետազոտել աշխատանքի արտադրողականության բարձրացման հիմնահարցերը կահույքի արդյունաբերությունում, միաժամանակ աշխատում ԵՊՀ ժողովրդական տնտեսության պլանավորման և ճյուղային էկոնոմիկայի ամբիոնում որպես ասիստենտ, ապա ավագ դասախոս ու դոցենտ: 1964-ին պաշտպանում է թեկնածուական ատենախոսությունը:

Իր կառավարչի ծիրքն ու հմտությունները նա սկսել է կատարելագործել դեռևս մայր համալսարանում՝ աշխատելով որպես տնտեսագիտական ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ: Իսկ 1975 թվականից մինչև կյանքի ավարտը եղել է մեր համալսարանի պլանատնտեսագիտական ֆակուլտետի (հետագայում՝ ընդհանուր տնտեսագիտական, այժմ՝ տնտեսության կարգավորման և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների) դեկանը: Ուսումնական գործի կազմակերպիչ ու կառավարչի անշափ պատասխանատու պաշտոնը չէր խոչընդոտում, որ ժամանակ գտներ իրապարակելու հոդվածներ, մենագրություններ, ուսումնական ձեռնարկներ, որոնցում արծարածվում էին աշխատանքի արտադրողականության պահուստների բացահայտմանը, արտադրության կազմակերպման կատարելագործմանը, արդյունաբերական արտադրության պլանավորմանը և հանրապետության տնտեսական կյանքին վերաբերող բազմաթիվ այլ խնդիրներ: Արժանահիշատակ են «Աշխատանքի արտադրողականությունը և նրա աճի գործոնների ազդեցության գնահատումը», «Արդյունաբերական արտադրության պլանավորումը» աշխատությունները:

1995 թվականից մակրուեկոնոմիկայի ամբիոնում պաշտոնավարում էր որպես պրոֆեսոր, երկար տարիներ եղել է մեր համալսարանի մասնագիտական խորհրդի անդամ իր մասնակցությունը բերելով երիտասարդ սերնդին գիտական աստիճան շնորհելու պատասխանատու ու պատվարեր գործին, իր գրագետ ու անաշար ընդդիմախոսությամբ աջակցելով ու ճանապարհ հարթելով նրանց համար: Նա գործուն մասնակցություն ուներ նաև հասարակական-քաղաքական կյանքում, դասախոսում էր տնտեսագետ դեկանի կառավար կադրերի վերապատրաստման կուրսերում:

ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԻՇՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ ՈՐԴԵՍ ԱՉԱՏ, ԱՐԴԱՐ ԵՎ ՃՇՄԱՐԻԾ ԱՊՐԵԼՈՒ ՊԱՏԳԱՄ

(մեծ բռնաճնշումների (ռեպրեսիաների) 80-ամյա տարեկանությանը առիթով)

Բոլշևիզմը մեր ժամանակի ամենամեծ չարիքն է: Գ. Նժդեհ

1991 թ. խորհրդային-կոմունիստական տոտալիտար վարչակարգի փլուզումը վերջ դրեց նախկին ԽՍՀՄ տարածքում ԽՄԿ մեծիշխանական գաղափարախոսությանը և քաղաքականությանը: Երկրի ազատականացման շնորհիվ հետխորհրդային տարածքում որոշակի պայմաններ ստեղծվեցին՝ վերանայելու և զնահատելու հեռու և մոտ անցյալի պատմության այսպես կոչված սև և սպիտակ էջերը: Այդպիսի էջերից մեկն էլ խորհրդային երկիրը, այդ թվին նաև Շայաստանը, պատաժ քաղաքական մեծ աղետի հասնող բռնաճնշումներն (ռեպրեսիաներն) էին:

Մեր և շատ հետազոտողների համոզմամբ՝ բռնաճնշումների քաղաքականությունը պայմանավորված չի եղել միայն Խոսիֆ Ստալինի անձով՝ նրա բնավորությանը կամ դաժանությամբ, այլ բխել է մարքս-լենինյան դասակարգային-հեղափոխական ուսմունքից, կոմունիստական-բոլշևիկյան կուսակցության գաղափարական ու ծրագրային հիմնադրույթներից և այն բանից, որ իրենց պատկերացրած սոցիալիզմի ու կոմունիզմի կառուցման ճանապարհին պետք է վերացվեին բռլոր հակահեղափոխական, շահագործողական, տրոցկիստական, կուլակային և այլ գաղափարական ու թշնամական որակվող տարրերը ու այդպիսով խորհրդային երկրում, իսկ հնարավորության դեպքում նաև ամբողջ աշխարհում պետք է հաստատվեր համաշխարհային սոցիալիստական ու կոմունիստական հասարակարգ:

Ցարական Ռուսաստանի պատմաքաղաքական գաղափարան յուրահատուկ ու ծանր անցյալը՝ վարյագներ, Ռուս հորդա, Լիվոնյան օրդեն, Լիտվա-լեհական ներխուժում, ցարական միահեծան վարչակարգ, դարավոր ճորտային համակարգ, ռուսական երեք հեղափոխություններ և այլն, անշուշտ, իրենց դրոշներ են բռնել հնքնակալական Ռուսաստանի իրավահաջորդ խորհրդային Ռուսաստանի բռնությի վրա:

Բռնաճնշումների քաղաքականությունը գործնականում սկիզբ է առել 1917 թ. Շնութեմբերյան հեղաշրջման առաջին օրերից, պրոլետարիատի դիկտուտուրայի անունից, շարունակվել հետագա տաս-

նամյակներին, և գագաթնակետը համարվում է 1937 թվականը:

1950-ական թթ. կեսերին, անհատի պաշտամունքի քննադատության պայմաններում, բռնաճնշումների մեղքը միակողմանիորեն բարդվեց միայն Ստալինի վրա: Դա արվել է ԽՄԿ վարկն ու հեղնակությունը այս կամ այն կերպ փրկելու նպատակով, ինչպես նաև այդ «սև» գործին մասնակից մյուս դեկավարները դրանով փորձել են խույս տալ անձնական պատասխանատվությունից: Իրականությունն այն է, որ Ստալինը հետևողականորեն լենինյան կուրս է վարել, իսկ մյուս դեկավարները վախով թե համոզմունքով հավանություն են տվել ու ծափահարել նրա այդ քաղաքականությանը:

Ստալինի մահից հետո (1953 թ.) բռնաճնշումների թափը կտրուկ ընկապ: Միջազգային ու ներքին դրության փոփոխությունների հետևանքով դրանք ստացան ավելի մեղմ ու քողարկված բնույթ, փոխվեցին բռնությունների ու հալածանքների ձևերն ու մեթոդները:

Որպես խորհրդային տերության մի մասնիկ, բնականաբար, Յայաստանը և նրա բնակչությունը և ենթարկվեց բռնաճնշումների՝ գնդակահարության, բանտ ու աքսորի քաղաքականության: Յենքելով ստալինյան՝ դասակարգային պայքարի հետագա սրման մասին կեղծ տեսադրույթի վրա՝ կուսակցական-պետական մարմնները բռնաճնշումներ գործադրելու նպատակով կենտրոնում և տեղերում ձևավորեցին հասարակական-քաղաքական անառողջ՝ անվստահության, վախի ու մատնությունների մթնոլորտ, 18-րդ դարի ֆրանսիացի լուսավորիչ, փիլիսոփա Շառլ Լուի Մոնտեսպյոյի խոսքերով ասած. «բռնապետական վարչակարգին բնորոշ՝ քաղաքացիներին ահարեկելու ուղի», որի պայմաններում էլ կատարվեց մարդկային այդ ողբերգությունը՝ անկախ մարդկանց գրաված դիրքից, պաշտոնից, ազգային ու սոցիալական ծագումից և այլն: Մարդկի շատ հաճախ, առանց որևէ հիմքի, մատնում էին մինյանց, որպեսզի, իբր, բացահայտեն «Ժողովրդի թշնամիներին»:

Հիմնականում կեղծ ցուցմունքների, հարցաքննությունների ընթացքում գործադրված խոշտանգումների, հաճախ մեղադրյալների ստորագրությունները կեղծելու և այլ միջոցներով կորզվել են «հիմնախոսությանություններ», կազմվել են ոչնչով չիհմնավորված ու չսպազուցված մեղադրական գործեր, դատական եզրակացություններ: Զինվորական տրիբունալների և երակների միջոցով, 15-20 դրական դատական ու անդադար մեղադրյալների ամբողջական ցուցակներով տրվել է դատական ներկայացում, և հազարավոր մարդկի ենթարկվել են պատժի՝ ավելի հաճախ 1-ին (գնդակահարության) և 2-րդ (բանտ ու աքսորի) կատեգորիաներով:

Փաստենք, որ պաշտոնական տվյալներով՝ ԽՍՀՄ մասշտաբով միայն ՆԳԺԿ Նիկոլայ Եժովի հրամանով 1937 թ. հուլիս – 1938 թ. ժամանակահատվածում քաղաքական դրդապատճառներով ձերբակալվել է ավելի քան 1,5 մլն մարդ, որից 682 հազարը գնդակահարվել է: Մեկ այլ տվյալով՝ 1930-1953 թթ. հակահեղափոխական պետական հանցագործությունների մեղադրանքով դատավաճիներ են կայացվել

շուրջ 4 միլիոն մարդու նկատմամբ: Մինչ այսպես կոչված ստալինյան մենատիրության հաստատումը՝ 1921-1929 թթ. ժամանակատվածում, ԽՍՀՄ-ում «հակահեղափոխական հանցագործությունների» համար քաղաքական դրդապատճառներով դատապարտվել է 600 հազար մարդ: Այլ խոսքով, քաղաքական հետապնդումներով բռնադատվածների թիվը ամենազուսապ տվյալներով կարելի է հաշվել շուրջ 5 մլն մարդ (թեև գրականության մեջ հանդիպում է նաև մինչև 8-10 մլն մարդ): Դրանց կեսից ավելին գնդակահարվել է կամ մահացել անմարդկային վերաբերմունքից:

Ինչ վերաբերում է Հայաստանին, ապա ներկայում շրջանառվող տվյալներով 1920-1953 թթ. ընթացքում Խորհրդային Հայաստանում բռնադատվածների ընդհանուր թիվը կազմել է շուրջ 42 հազար մարդ: Քաղաքական բռնաճնշումների միայն գագարնակետի շրջանում՝ 1937-1938 թթ., Հայաստանում բռնադատվել է ավելի քան 8000 մարդ, որոնց կեսից ավելին՝ 4530-ը, գնդակահարվել է: Չափշտավին այն է, որ անգամ Կենտրոնը՝ Մոսկվան, պարբերաբար հրահանգում ու լիմիտավորված պլան էր իշեցնում, թե յուրաքանչյուր հանրապետություն կամ մարզ որքան «ժողովրդի թշնամի» պետք է բացահայտեր: Իսկ այդ գործում Հայաստանի իշխանությունները վերևու կազմությամբ պահպանություն ունենալու մարդական պահպանությունը, մարդական պահպանությունը և առաջադրանքները, մարդական պահպանությունը և առաջադրանքները, միշտ գերակատարել են: «Ժողովրդի թշնամու» բացահայտման պլանի գերակատարման մի «լավ օրինակ» են ցույց տալիս 1937 թ. սեպտեմբերի կենտրոն ի. Ստալինի հայտնի նամակով Հայաստան ժամանած ՀամԿ/թ/Կ ԿԿ-ի դեկավար անդամներ Ա. Միկոյանը և Գ. Մալենկովը: ՀԿ/թ/Կ ԿԿ-ի սեպտեմբերյան պլենումում հանրապետության դեկավար կազմի փոփոխությունից հետո, Միկոյանն ու Մալենկովը սեպտեմբերի 22-ին պահանջագիր են ուղարկում Մոսկվա՝ Ստալինին և խնդրում Հայաստանը թշնամական տարրերից մաքրելու համար «լրացուցիչ գնդակահարել 700 մարդ՝ դաշնակներից և այլ հակախորհրդային տարրերից, որ 1-ին կատեգորիայի բոլյալտվությունը, տրված 500 մարդու համար, արդեն սպառվում է»: Մոսկվա ուղարկված գործության պատասխանը չի ուշանում: Հայաստանին բոլյալատվում է նույնիսկ գերակատարել պլանը և գնդակահարությունների թիվը հասցնել 1500-ի:

Զերբակալությունների լիմիտավորման գործընթացը շարունակվել է նաև հաջորդ՝ 1938 թ.: ՀամԿ/թ/Կ ԿԿ-ի քաղբյուրոյի նոր որոշումով հանձնարարական էր իշեցվել հանրապետություններին ու մարզերին, այդ թվում՝ Հայաստանին: Պլանով Հայաստանի համար նախատեսվում էր 1000 մարդ՝ 1-ին կատեգորիայով (գնդակահարություն) և ևս 1000 մարդ՝ 2-րդ կատեգորիայով (բանտ ու աքսոր): Արդյունքում՝ Մոսկվայից իշեցված 1938 թ. առաջադրանքը ոչ միայն կատարվել, այլև գերակատարվել է. 2000-ի փոխարեն ձերբակալվել է 3153 մարդ, որից 1390-ը գնդակահարվել է, մյուսները՝ 3-10 տարով դատապարտվել են բանտարկության և աքսո-

րի: Խորհրդային համակարգի համար տնտեսության պլանավորումը հասկանալի է, բայց որ մարդկանց կյանքը, նրանց լինել-չլինելն էր պլանավորվում, դա արդեն մարդկային ողբերգություն էր և բնորոշ կարող էր լինել միայն բռնապետական համակարգին:

Հայաստանի Ազգային արխիվի 1191 ֆոնդում պահպան կարծված ու գաղտնազերծված հազարավոր բռնադատվածների գործերի դիտարկումները ցույց են տալիս, որ 1930-ական թթ. Հայաստանում չեն եղել քաղաքական բռնույթի հակախորհրդային, հակասանտական, տղողկիսատական, դաշնակցական, ազգայնական և նման կեղծ որակումներ ստացած խնբեր կամ կազմակերպություններ: Իրականություն այն է, որ մեզանում եղել են ազգային նկարագիր ունեցող առանձին գործիչներ, նտավորականներ, գրողներ և այլք, ովքեր նեղ շրջանակներում, զրոյցների ժամանակ խոսել են Հայաստանին ու հայ ժողովրդին հուզող խնդիրներից և ցանկություն են հայտնել, որ Հայաստանին միացվեն նրանից անարդարացի բռնազարդված հողեր՝ Կարսը, Լեռնային Ղարաբաղը, Սուլմալուն, Նախիջևանը, Ախսալքալարը և այլն:

Այսպիսով՝ քաղաքական մեծ ռեպրեսիաների 8 տասնամյակների հեռացի սույն դիտարկումը հնարավորություն է տալիս վերականգնել պատմական ծանր իշշողությունը և հարգանքի տուրք մատուցել հազարավոր անմեղ բռնադատվածների հիշատակին: Ավելին՝ պատմական ծշմարտության այդ դրվագի վերիհանումն ու գնահատումը ուսանելի փորձ ու դաս պետք է լինի ժողովրդավարական երկրներին, քաղաքացիական հասարակությանը, վախից, ստից, կեղծիքից ու մատնություններից հեռու այսօրվա և վաղվա սերունդներին՝ որպես ազատ, արդար և ծշմարիտ ապրելու պատճամ:

ԱՐԱՐԱՏ ՀԱԿՈԲՅԱՆ
ՀՊԾՀ փիլիսոփայության և հայոց պատմության
ամբիոնի պրոֆեսոր, պատմ. գիտ. դոկտոր

Մեր համալսարանի ղեկավարությունը մշտապես հասողություն ունեցած է արժանացնում բարձր առաջադիմությամբ ուսանողներին, որոնց դրվագանքի խոսք ասելու ամենապատճե առիթները ավարտահանդեսներն են: Մեծ բեմից հնչում են առաջադիմ ու օրինակելի շրջանավարտների անունները և նրանց, ավանդույթի համաձայն, հասցեական շնորհավորում ու Կարմիր դիպլոմներ է համձնում ՀՊՏՀ ռեկուր, պրոֆեսոր Կորյուն Արոյանը: 2017 թ. ավարտական երեկոն հարստացավ նոր նախաձեռնությամբ: համալսարանի պատմության մեջ առաջին անգամ գերազանցության դիպլոմակիր 2 ուսանողի հասողություն մրցանակ շնորհվեց՝ «2017 թ. լավագույն շրջանավարտ» և «Սահմանապահ համայնք ներկայացնող լավագույն շրջանավարտ» ամվանակարգերում: Առաջին մրցանակի հասցեատերը միջազգային տնտեսական հարաբերություններ մասնագիտության շրջանավարտ Անդրանիկ Մանուկյանն էր, ում միջին որակական գնահատականը, ուսումնառության 4 տարիների արդյունքում, 99.75 էր:

ՈՒՃԵՂ՝ ՄՏՔՈՎ ՈՒ ԿԱՄՔՈՎ.

ՀՊՏՀ լավագույն ուսանող Անդրանիկ Մանուկյան

Խոստովանենք՝ Անդրանիկ Մանուկյանը «Տնտեսագիտի» տեսադաշտում էր դեռևս 2-րդ, 3-րդ կուրսից՝ առցանց մամուլում իր ուշագրավ տնտեսագիտական վերլուծություններով ու հոդվածներով: Այժմ նա միջազգային արժութափինանսական հարաբերություններ մասնագիտության մագիստրանտ է և մեր հյուրասենյակում է:

- Անդրանիկ, ուրախ ենք՝ ողջունելու քեզ որպես «Մեր շնորհալիները» խորագիր հերոս: ՀՊՏՀ պաշտոնական կայքում քո մասին գրել էիմք, երբ անգլերենի փայլուն իմացությամբ և ճարտասանական ձիրքով աչքի էիր ընկել «Ֆինանսական նորարարություններ՝ ազգային զարգացման համար» միջրուկական անգլալեզու համաժողովում և որպես «Լավագույն պատվիրակ» մեկնել էր Ֆրանսիա՝ կրկին մասնակցելու միջազգային համաժողովի: Այսօր ՀՊՏՀ ամենաառաջավոր ուսանողն ես, և լիահույս ենք, նորանոր վերելքներիդ դեռ ականջապուր կլիմենք: Պատմիր, խնդրեմ, քո մասին, որտե՞ղ ես ծնվել, սովորել...

- Ծնվել ու հասակ եմ առել Վաղարշապատ քաղաքում, գերազանցությամբ ավարտել եմ Մաքսիմ Գորկու անվան թիվ 5 ավագ դպրոցը և 60 առավելագույն միավորով ընդունվել ՀՊՏՀ: Ծնողներս Վաղարշապատից են, իսկ ավելի խորը արմատներս ձգվում են դեպի Արևմտյան Հայաստան:

- Ուսանողներից քչերն են կարողանում տարիների հանրագումարով բացարձակ ՄՊԳ ապահովել, ո՞րն է կրթության մեջ լավագույնը լինելու քո ուղղորդիչը:

- Դամոզմունք ունեմ, որ ցանկացած գործ անելիս պետք է ձգտել առավելագույն արդյունքի, և այն ինձ առաջնորդում է նաև կրթության մեջ: Բակալավրիատում փորձել եմ յուրացնել ավելի շատ տեսական՝ բազային գիտելիք: Ցավոք, թյուր կարծիք կա, թե տեսական գիտելիքը կարևոր չէ: Ըստ իս՝ հակառակը, բոլոր մասնագետների համար այն ամուր հիմք պետք է լինի: Իհարկե, բակալավրիատում կային նաև «անհետաքրքիր» (ոչ մասնագիտական) քննական առարկաներ, բայց եթե մեզ հանձնարարված էր դրանք ուսումնասիրել, ուրեմն պետք էր անել լավագույնս: Անշուշտ, յուրաքանչյուր առարկա ուղղված է ուսանողի զարգացմանը, և լավ սովորելը միշտ մեր օգտին է: Այս այսպես էլ բոլոր առարկաներից ստացած գնահատականներ: Իսկ երբ ավարտահանդեսից առաջ ասացին, որ ամենաառաջավոր ուսանողն եմ՝ փորբ-ինչ անակնկալի եկա: Շատ հաճելի է, որ բուիի դեկավարությունը ննան ձևով խրախուսում է ուսանողներին:

- Տնտեսագիտական վերլուծություններդ հաճին են իրապարակվում լրատվամիջոցներում: Ուշագրավ է քեզ որպես տնտեսագիտ էին ներկայացնում, երբ դու դեռևս բակալավրիատի 3-րդ կուրսի ուսանող էիր: Որո՞նք են մասնագիտական հետաքրքրություններդ, կարծես, քաղաքական տնտեսագիտություններ էք տնտեսահորիզոնում:

- Անկեղծ ասած, քաղաքական ուղղությամբ հետաքրքրված եմ այնքանով, որբանով առնչվում է տնտեսագիտությանը, իսկ այդ կապը, գիտենք՝ սերտ է: Մասնագիտական հետաքրքրություններին շրջանակում են միջազգային տնտեսական հարաբերություններին հարող թեմաները՝ ԵԱՏՄ, համաշխարհային ֆինանսական շուկաներ, Հայաստանի տնտեսական գործընկեր-երկրներ ...

«Իրազեկ քաղաքացիների միավորում» ՀԿ-ում աշխատում էի որպես ԵԱՏՄ գծով ասոցացված մասնագետ և հետազոտում ԵԱՏՄ-ին ՀՀ անդամակցության հարցը, փորձում հասկանալ՝ ինչ ենք շահել կամ կորցրել: ՀԿ-ի աշխատանքի շրջանա-

կում վերլուծում էի մեր երկրի արտաքին տնտեսական հարաբերություններին վերաբերող միշտը թեմաներ, հանդես գալիս հոդվածներով, իսկ լրատվամիջոցները հաճախ հրապարակում էին դրանք, նաև, լրացուցիչ հարցերի դեպքում, որպես տնտեսագետի, զանգում և պարզաբանումներ խնդրում: Այսպես, աստիճանաբար սկսեցի խորանուխ լինել հետազոտական-վերլուծական աշխատանքի մեջ:

– Թեպետ նոր ես ավարտել բակալավրիատը, քայլ արդեն աշխատանքային հարուստ կենսագործություն ունեմ: Փորձառել ես Հայաստանում ԱՄՆ դեսպանատանը, ԿԲ-ում աշխատել որպես տնտեսական վերլուծաբան, ՀՊՏՀ «Ամբերդ» հետազոտական կենսորնում՝ կրտսեր վերլուծաբան... Հավանաբար, աշխատանքային շատ հրավերներ ես ստանում, ո՞ր են առաջնորդում քեզ որոնումները:

– Ես փորձելու եմ միշտ համատեղել հիմնական ակադեմիական աշխատանքը հասարակական-կա-

մավորական գործունեության հետ (և կարևոր չեմ կվարձատրվի, թե՝ ոչ), որովհետև այդպես առավել հետաքրքիր է և կարելի է գերծ մնալ միապահադությունից: Օրինակ, 2016 թ. երկամյա կամավորական աշխատանք եմ կատարել ՀՀ ԿԲ-ի կազմակերպած «Իմ ֆինանսների միանյակ» ծրագրի շրջանակում:

Առավել հոգեհարազատը, հավանաբար ենթադրում եք, վերլուծաբանի աշխատանքն է, ինձ տեսնում եմ հենց տնտեսագիտական վերլուծաբանի «պաշտոնում»: Աշխատանքային հրավերներ, այս, ստանում եմ. 1 տարի փորձաշրջանից հետո, Հայաստանում ԱՄՆ դեսպանատունն ինձ հրավիրեց հիմնական աշխատանքի՝ որպես դրամաշնորհների բաժնի աշխատակից: Այժմ այնտեղ եմ աշխատում: Հետազանկություն կորոշ ժամանակը:

– ՀՊՏՀ կրթությունը բավարար է մրցունակ լի-նելու համար, ի՞նչը կցանկանայիր բարելավված տեսնել հայաստանյան բուհական կրթության մեջ:

– ՀՊՏՀ-ն հայաստանյան լավագույն բուհերից է: Այն ապահովում է հիմնարար տեսական գիտելիք, սակայն կարծում եմ, որ սոցիալական գիտությունների ոլորտում ՀՀ բուհերը դեռևս բավարար չափով մրցունակ չեն: Ժամանակակից տնտեսագիտությունը, որը հիմնված է շուկայական տնտեսավարման հայեցակարգի վրա, ՀՀ-ում գիտական ուշադրության է արժանացել՝ անկախության տարրիներից սկսած: Ուստի այժմ տնտեսագիտության տարբեր ճյուղերի հայալեզու ուսումնասիրությունները հիմնված են առավել նեղ գիտական բազայի վրա, քան արտասահմանյան համալսարաններում է: Մենք պետք է ունենանք մեր գրականությունը՝ հիմնված մեր փորձի, մեր տնտեսության առանձնահատկությունների վրա: Այս առումով մեզանում պետք է ուժեղացնել գիտահետազոտական բաղադրիչը: Իսկ մրցունակ կարելի է լինել՝ աշխարհի քաղաքացին դաշնալով, անընդհատ աշխատելով, միջազգային միտուններին հետևելով, օտար լեզուների լավ տիրապետելով: Հետաքրքրվում եմ նաև տնտեսագիտական միջոցառումներով, ամառային դպրոցներով: Վերջերս Կիում մասնակցել եմ անառային դպրոցի, ծանոթացել ու կրահնական տնտեսական բարեկիումների փորձին:

– Որպես տնտեսագետ-միջազգայնագետ՝ իմչե՞ս ես պատկերացնում Հայաստանի տնտեսության զարգացումը:

– Եթե զարգացման ճանապարհը բաց տնտեսության կայունացումն է: Միջազգային ինտեգրման ընդլայնումը զարկ կտա Հայաստանի տնտեսությանը, կաշխուժացնի ապրանքաշրջանառությունը: Տնտեսական նոր հարաբերությունների որոնումը, առկա կապերի ամրապնդումը և արտաքին առևտուրը խթանող միջոցառումները կապահովեն արագ զարգացում:

– Մագիստրատուրան ավարտելուց հետո ի՞նչ է անելու «ՀՊՏՀ լավագույն ուսանողը»:

– Եժմ, զուգահեռաբար սովորում եմ Հայաստանի Ամերիկյան համալսարանի մագիստրատուրայում: Մտածում եմ նաև ասպիրանտական կրթություն ստանալու մասին: Եթե հնարավորություն ունենամ՝ կսովորեն բրիտանական հետազոտական լավագույն համալսարաններից մեկում, օրինակ՝ Քեմբրիջում, Օքսֆորդում կամ ամերիկյան Հարվարդում... Գիտահետազոտական, գիտամանկավարժական աշխատանքն ինձ հարազատ է, համալսարանում դասավանդելու ցանկություն ունեմ: Ինչ էլ ընտրեմ՝ հարազատ եմ մնալու ին մասնագիտությանը՝ միջազգային տնտեսական հարաբերություններին: Ուսումնառության զուգահեռ միշտ ամրապնդելով նասնագիտական ինացությունս, գործնական հմտություններս:

– Անդրամի՛կ, շնորհակալություն հետաքրքիր գրույժի համար: Լիահույս ենք, որ դու հաջողության ես հասնելու քո բոլոր նախաձեռնություններում: «Տնտեսագետը» միշտ ուրախ է լուսաբանելու հաջողություններդ: Քեզ բարի եռք...

ՆԱԽԵ ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ

Սուր ուսումնական տարվանից, գիտության և ասպիրանտուրայի բաժնի նախաձեռնությամբ, ամբիոնային գիտահետազոտական թեմաների (ներառյալ ԿԳՆ ԳՊԿ-ի կողմից ֆինանսվող դրամաշնորհային ծրագրերը) շրջանակում անցկացվեցին գիտական սեմինարներ, որոնց նաև ակցում էին գիտության և արտաքին կապերի գործ պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը, գիտության և ասպիրանտուրայի բաժնի աշխատակիցները՝ պետ Խորեն Միխիթյանի գլխավորությամբ, դասախոսներ, ուսանողներ: Սեպտեմբերի 22-ից սկսած գիտական գեկուցումներ հնչեցին և քննարկումներ ծավալվեցին լեզուների, միկրոէկոնոմիկայի և ծերնարկատիրական գործունեության կազմակերպման, ֆիզդաստիրակության, ԱԻ և քաղաքաշտպանության, փիլիսոփայության և հայոց պատմության, մակրոէկոնոմիկայի, կոմերցիայի և բիզնեսի կազմակերպման, ֆինանսների, մաքրեթինգի, տնտեսական ինֆորմատիկայի և տեղեկատվական համակարգերի, կառավարման, կառավարչական հաշվառման, աշխատանքի տնտեսագիտության, միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ամբիոններում:

ՀՀ 18-րդ համրապետական ուսանողական մարզական խաղերի շրջանակում սեպտեմբերի 30-ին տեղի է ունեցել լողի առաջնություն: Մարեթինգի և բիզնեսի կազմակերպման ֆակուլտետի հեռակա 5-րդ կուրսի ուսանող Վլադիմիր Մամիկոնյանը 50 մետր, ազատ ոճ մրցածնում նվաճել է 1-ին հորիզոնականը, իսկ ֆինանսական ֆակուլտետի 2-րդ կուրսի ուսանողուիկի երմոնիա Արշակյանը, նույն մրցածնում՝ 3-րդ:

Հոկտեմբերի 7-ին տեղի է ունեցել հրաձգության առաջնությունը, աղջկեների անհատական մրցապայքարում 1-ին տեղն է գրադեցրել ֆինանսական ֆակուլտետի 4-րդ կուրսի ուսանողուիկ Նարինե Յակոբյանը: Թիմային պայքարում մեր հրաձգերը գրադեցրել են 2-րդ հորիզոնականը՝ զիջելով ԵՊՀ թիմին: ՀՊՏՀ թիմում հանդես են եկել Նարինե Յա կոբյանը, Էդգար Ղամբարյանը (ֆինանսական ֆակուլտետ), Նորայր Անտոնյանը (ինֆորմատիկայի և վիճակագրության ֆակուլտետ):

Հունիսի 16-ին պրոռեկտորներ Գագիկ Վարդանյանի, Պարույր Քալանթյանի, գիտության և ասպիրանտուրայի բաժնի պետ Խորեն Միխիթյանի, ամբիոնների վարչիների մասնակցությամբ քննարկվեցին ասպիրանտուրայի և հայցորդության կրթական ծրագրերի կրթական և հետազոտական բաղադրիչներում նախատեսվող փոփոխությունները: Ամբիոնների ղեկավարները հանդես եկան առաջարկություններով: Պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը հանձնարարեց ներկայացնել ներամբի նային ընտրովի դասընթացների ցանկը, մշակել նախատեսված առարկաների ծրագրերը:

Ուելուոր Կորյուն Արյանի, պրոռեկտոր Պարույր Քալանթյանի, կոմերցիայի և բիզնեսի կազմակերպման ամբիոնի վարչի պաշտոնակատար Միքայել Մարդումյանի համահեղինակությամբ լույս է տեսել «Քիզնեսի ներածություն» ուսումնական ծերնարկը ՀՊՏՀ գիտական խորհրդությունի երաշխավորությամբ: Գրքում քննարկվում են բիզնես և ծերնարկատիրություն հասկացությունների էությունը ու բովանդակությունը, ներկայացվում են բիզնեսի համակարգը, շահերի համադրման օրինաչափությունները, կանոնակարգման միջավայրը ու կազմակերպական հիմունքները:

ՀՊՏՀ Գյումրու մասնաշյուղի 20-ամյակի հորեվանական միջոցառմանը Գյումրիում հյուրընկալվել էին ռեկտոր Կորյուն Արյանը, Շիրակի մարզպատետ Վարդուկ Խաչատրյանը, Գյումրու քաղաքապետ Սամվել Բալասանյանը, ԱԺ պատգամավորներ, դասախոսներ, ուսանողներ, հյուրեր: Ծնորհավորելով հորեվանը՝ ռեկտորը նշել է, որ մասնաճյուղը պատվով է իրականացնում իր առաքելությունը, հավատարիմ է մասնագիտական բարձրորակ կրթական ծառայություն մատուցելու ու արժանապատիվ մարդաբարձրագրացի դաստիարակելու իր կոչմանը: Տնօրեն Սամսոն Դավիթյան անդրադեռ է մասնաճյուղի պատ-

մությանն ու ձեռքբերումներին, ցուցադրվել է փաստագրական ֆիլմ: Ծնորհավորական խոսք են ասել դասախոսները, մասնաճյուղի մագիստրանները Անժելա Պապիկյանը: Միջոցառումը հագեցած է եղել նաև մշակութային ելույթներով:

Հունիսի 24-25-ին Մալթայում ատլետիկայի Եվրոպայի 3-րդ լիգայի թիմային առաջնությունում չենապին է դարձել Լևոն Աղասյանը (Եռացատկ), ով ստվորում է մարթեթինգի և բիզնեսի կազմակերպման ֆակուլտետում (հեռակա):

Մեր համալսարանում իրականացվող ԵՄ Տենապուի «Հայաստանի բուհերի որակի ապահովման գործընթացներում ուսանողների մասնակցության ընդլայնում» (ESPAQ) ծրագրի շրջանակում հունիսի 21-ին ՀՊՏՀ-ում հյուրընկալվել են ծրագրի գործընկեր՝ Խոալիայի Մաշերատայի, Խապանիայի Լա Ռիոխայի միջազգային և Ռումինիայի Սպիրո Շարեթի անվան համալսարանների որակի ապահովման մասնագետները: Այցի նպատակն էր մեր համալսարանի գործունեությանը, որակի ապահովման համակարգին և այդ գործընթացում ուսանողների ներգրավման փորձին ծանոթանալը: Որակի ապահովման բաժնի պետ Ներսես Գևորգյանի, բաժնի աշխատակիցների, մակրոէկոնոմիկայի ամբիոնի վարչիչի Ժա/Կարեն Գրիգորյանի, ուսումնական բաժնի ուսումնամեթոդական ծառայության ղեկավար Գայանե Մերինիյանի, կառավարման ֆակուլտետի նախատեսվող համարդական-քննարկմանը արտասահմանցի հյուրերին են ներկայացվել որակի ապահովման բաժնի գործունեությունը, ինստիտուցիոնալ հավատարմագրման, մասնագիտական մարդու բարձրությունը: Այցի արդյունքները հունիսի 22-ին անփոփել են ՀՊՏՀ որակի ապահովման բաժնի գլխավոր մասնագետ Աննա Փախստյանը և առաջատար մասնագետ Մարիա Պետրոսյանը՝ մասնակցելով ՈՒԱԿ-ում կազմակերպված հանդիպմանը:

ՀՊԾՀ 30-ին տեղի ունեցավ ՀՊԾՀ արհեստակցական կազմակերպության 5-րդ համաժողովը, որին մասնակցում էին ՀՅ բուհերի արհեստակցական կազմակերպությունների ճյուղային հանրապետական միության նախագահ Գարենիկ Վաղարշակյանը, պրոռեկտոր Միհրդատ Ջարությունյանը: Համաժողովի նախագահ ընտրվեց դեկան Գրիգոր Նազարյանը: Օրակարգում ներառված էին արհեստիտեհի և վերստուգիչ հանձնաժողովի հաշվետվությունը, արհեստակցական կազմակերպության, վերստուգիչ հանձնաժողովի նոր կազմի, նախագահի թեկնածուների առաջարկումը և ընտրությունը: Արհեստիտեհի նախագահ Գրիգոր Տերտերյանը ներկայացրեց 2012-2017 թթ. կատարված աշխատանքը: Վերստուգիչ հանձնաժողովի հաշվետվությամբ հանդես եկավ հանձնաժողովի նախագահ Կառլեն Սարգսյանը, ապա ելույթներով՝ հանձնաժողովի պատվիրակները: Հաշվետու ժամանակաշրջանում կատարված աշխատանքը գնահատվեց բավարար: Փակ գաղտնի քվեարկությամբ արհեստիտեհի նախագահ ընտրվեց տնտեսական բաժնի պետ Ալբերտ Ղազարյանը:

ՀՊԾՀ գիտական խորհրդի որոշմամբ լույս է տեսել համալսարանի պրոֆեսորադասախոսական կազմի և ասպիրանտների 26-րդ՝ «Գործարար միջավայրի բարելավման և միջազգային տնտեսական համագործակցության ընդլայնման արդի հիմնախնդիրները ՀՅ-ում» խորագործ գիտաժողովի նյութերի ժողովածուն, որի էլեկտրոնային տարբերակին կարող եք ծանոթանալ ՀՊԾՀ պաշտոնական կայքում:

Օգոստոսի 19-30-ը Թայվանում կայացած 29-րդ համաշխարհային ունիվերսիտայում Հայաստանի մարզիկները նվաճել են 3 ոսկե, 1 արծաթ և 2 բրոնզե մեդալներ՝ զքաղեցնելով 24-րդ տեղը: Արթուր Թովմասյանը (սպորտային մարմնամարզություն) դարձել է կրկնակի չեմպիոն (3 ոսկե մեդալ): ՀՊԾՀ ուսանող Վաղիմիր Ջարությունյանը 10 մետր աշտարակացատկում կիսաեզրափակիչ է անցել՝ գրավելով 16-րդ տեղը, իսկ Եղիշավակի գուգացատկերում՝ 6-րդ: ՀՅ պատվիրակությունը դեկավարել է ՀՊԾՀ ֆիզդաստիհարակության, ԱԻ և ՔՊ ամբիոնի վարիչի պաշտոնակատար, ՀՅ ուսանողական մարզական ֆեդերացիայի նախագահությանը:

Ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը հունիսին հյուրընկալվել է Արցախի Հանրային հեռուստաընկերության «Ողջույն Արցախ» հեռուստանախազժին և ներկայացրել հունիսի 28-ին Ստեփանակերտում կայացած «Բարձրագույն կրթություն» հիմնախնդիրներ և հեռանկարներ» խորագործ աշխատաժողովը: Կորյուն Աթոյանը խոսել է բարձրագույն կրթության հիմնախնդիրների, կրթական շուկայում առկա մրցակցության մասին:

Օգոստոսի 21-27-ը Շաղկաձորում անցկացվել է «Բազե-2017»-ը: Հավաքի 15-ամյակը նշանավորվել է համադիսավոր բացման արարողությամբ, որին ներկա են գտնվել ՀՅ վարչապետ Կարեն Կարապետյանը, ԿԳ նախարար Լևոն Սկրտչյանը, Երևանի քաղաքապետ Տարոն Մարգարյանը, ՀՅ ԱԺ պատգամավոր, ՀԵՇ հոգաբարձուների խորիրոյի համակարգող Կարեն Ավագյանը, պաշտոնատար այլ անձինք: Հաղորդ է դարձել նարնջագույն ճակատը, որտեղ և համես էր գալիս մեր համալսարանի թիմը (9 ուսանող), ու որին բաժին հասավ հաղբական բազեն: ճակատի տնօրինը ՀՊԾՀ Ուս նախագահ Հովհաննես Հարությունյանն էր, ում ՀՅ ԱԺ նախագահ Արա Բարլոյանը պարգևատրել է ԱԺ հուշամեդալով:

Հուլիսի 1-2-ին Կանաձորի պետական համալսարանում տեղի է ունեցել «Զալցբուրգի սկզբունքների հիմնավորական երրորդ մակարդակի կառուցվածքային զարգացում» խորագործ ԵՄ Տեմպուսի «Վերիտաս» ծրագրի աշխատաժողովը, որին, որպես ասպիրանտների գիտական դեկավարներ, մասնակցել են տ.գ.թ., դոցենտներ, ՀՊԾՀ-ում «Վերիտաս» ծրագրի համակարգող, մակրոէկոնոմիկայի ամբիոնի վարիչի Ժամանակակի Կարեն Գրիգորյանը, Ֆինանսական հաշվառման ամբիոնի վարիչ Ալվարդ Սարգսյանը և մարքեթինգի ամբիոնի դոցենտ, տ.գ.թ. Ռուզաննա Ջաջոյանը: Քննարկել են «Բարձրագույն կրթության նախան» ՀՅ օրենքի լրամշակված նախագծի միշարք հարցեր: Երկրորդ հատվածում գիտական դեկավարների համար կազմակերպվել է վերապատրաստում:

Ռեկտորատի սեպտեմբերի 15-ի նիստում ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը շնորհավորեց երկու վաստակաշատ հոբեյալիկների՝ տնտեսագիտության տեսության ամբիոնի դոցենտ, տ.գ.թ. Լևոն Խչեյանի 75 և բարձրագույն մաթեմատիկայի ամբիոնի դոցենտ, ֆիզմաթ. գ.թ. Գարեգին Մխիթարյանի 80-ամյակները և հանձնեց շնորհավորական ուղերձներ:

Ավելի ուշ Գարեգին Մխիթարյանի 80-ամյակը նշեցին նաև բարձրագույն նախեմատիկայի ամբիոնում: Ամբիոնի վարիչ Մհեր Աղալվյանը ռեկտոր Կորյուն Աթոյանի և ամբիոնի անունից շնորհակալագիր հանձնեց Գարեգին Մխիթարյանին:

2017-2018 ուստարվա ընդունելության գործընթացը նեկանարկեց մայիսի 5-ին՝ առկա բակալավրիատի ընդունելությամբ, ապա, ընդգրկելով առկա մագիստրատուրայի, հեռակա բակալավրիատի և հեռակա մագիստրատուրայի ընդունելությունը, շարունակվեց մինչև հոկտեմբերի 15-ը, հանձնաժողովն աշխատանքն անփոփեց հոկտեմբերի 31-ին:

Ըստ ընդունող հանձնաժողովի պատասխանատու քարտուղար Վաղիմ Գրիգորյանի տրամադրած տվյալների՝ առկա բակալավրիատի ընդունելությունը, շարունակվեց մինչև հոկտեմբերի 15-ը, հանձնաժողովն աշխատանքն անփոփեց հոկտեմբերի 31-ին:

Ըստ ընդունող հանձնաժողովի պատասխանատու քարտուղար Վաղիմ Գրիգորյանի տրամադրած տվյալների՝ առկա բակալավրիատի ընդունելությունը, շարունակվեց մինչև հոկտեմբերի 15-ը, հանձնաժողովն աշխատանքն անփոփեց հոկտեմբերի 31-ին:

Ըստ ընդունող հանձնաժողովի պատասխանատու քարտուղար Վաղիմ Գրիգորյանի տրամադրած տվյալների՝ առկա բակալավրիատի ընդունելությունը, շարունակվեց մինչև հոկտեմբերի 15-ը, հանձնաժողովն աշխատանքն անփոփեց հոկտեմբերի 31-ին:

Գյուղուու մասնաճյուղի առկա բակալավրիատ է ընդունվել 58, հեռակա բակալավրիատ՝ 21, առկա մագիստրատուրա՝ 54 և հեռակա մագիստրատուրա 10 դիմորդ:

«Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնն այս ամռանը գրանցվել է Եվրասիական քաղաքացիական դաշինքում, արդյունքում կենտրոնի նախին համապատասխան տեղեկատվությունը տեղ է գտել այդ կազմակերպության նորաստեղծ ռենտրում:

• Կենտրոնը հրապարակել է «ՀՀ կենսաբոշակային ֆոնդերի ներդրումային արդյունավետության վերլուծությունը և եկամտաբերության վրա ազդող հիմնական գործոնները» հետազոտությունը, որի շրջանակներում փորձ է արվել վերլուծելու ՀՀ-ում գործող կենսաբոշակային ֆոնդերի ներդրումային գործունեությունը, որս հետ կապված ծախսերը, ուսուերը, կատարել ներդրումային արդյունավետության գնահատում:

• Հուլիսի 10-ից ՀՀ ԱԺ տնտեսական հարցերի մշտական հանձնաժողովում Խոսքով՝ Հարությունյանի նախագահությամբ տեղի է ունեցել ԱՎԾ 2018 թ. ծրագրի վերաբերյալ առաջին աշխատանքային քննարկում, որին մասնակցել են նաև «Ամբերդ» կենտրոնի աշխատակիցները։ Հանդիպմանը ներկա են եղել խորհրդարանի համանուն հանձնաժողովի փորձագետները, ՀՀ ԱԺ տնտեսական վարչության, ՊԵԿ-ի, տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության ներկայացուցիչները։ Օրակարգի հիմնական շեշտադրումները վերաբերել են ՓՄՁ հատվածին, ԵԱՏՍ ամդամերկրների, մասնավորապես՝ Հայաստանի հետ ապահովաշրջանառությանը, ներմուծված, ինչպես նաև արտահանված ապահովների ծավալներին։ Անդրադարձ է կատարվել անվտանգ տնտեսական զարգացում ապահովող խնդիրներին և ԱՎԾ-ի կողմից տնտեսության տարբեր ճյուղերում տվյալների համակողմանի հավաքագրմանն ու հրապարակմանը։

Լեզուների ամբիոնի դասախոս Անահիտ Շահինյանի նախաձեռնությամբ հ/հ և առողջության համապատասխան 1-ին կուրսում հոկտեմբերի 4-ին անցլերների բաց դաս էր «Անձի տեսակներ» թեմայով։

Դոկտերերի 5-ին DAAD երևանյան գրասենյակի ուսումնական և կրթարշակային ծրագրերի ավագ խորհրդատու Մերի Նավասարդյանը, իր գործընկերների՝ Ուլրիշ Վարդագարյանի և Հանա Եսինգի հետ միասին այցելել էին նախալսարան։ Այցի նպատակն էր ներկայացնել Գերմանիայի կրթական համակարգը, ուսանելու և հետազոտելու կրթարշակային ծրագրերը, դիմելու կարգը։

Սեպտեմբերի 19-20-ին Հայաստանում ԱՄՍ դեսպանատան տեղեկատվական ռեսուրսների կենտրոնի կողմից Ծաղկաձորում կազմակերպված «Գրադարանների նոր դեռօրվային տեխնոլոգիաների և տեղեկատվական աշխարհում» թեմայով նորարար գրադարանների աշխատաժողովներին ներ համալսարանից մասնակցել է գիտական գրադարանի գրադարանավար Մարիամ Մնացականյանը։

ՄՏՏՀ մասնագիտության 4-րդ կուրսում սեպտեմբերի 8-ին դասախոսեց ՈՂ գիտությունների ակադեմիայի հարավային բաժանմունքի գլխավոր գիտական աշխատող, «Կովկասյան հետազոտությունների» ղեկավար, տ.գ.դ. Արարատ Գոնցյանը։ Ներկա էին ՏՀ և ՄՏՏՀ ֆակուլտետի ղեկան Գրիգոր Նազարյանը և ՄՏՏՀ ամբիոնի վարիչի Ժանան Գալյոյանը։ Անդրադարձ է կատարվել հայ-ռուսական առևտորի շարժմենքային, ապրանքային կառուցվածքին, քննարկվել է ԵԱՏՍ-ին ՀՀ անդամակցության հարցում։

ՀՊՏՀ շրջանավարտներ Միեր Շահինյանը, Մարիամ Չալկառյանը, Շամլետ Դանիելյանը, Գոհար Սովոսյանը և Անի Հունանյանը աշխատանքի են անցել ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ ֆինանսահաշվային վարչությունում, որի պետ Արթուր Մարտիրոսյանը շնորհակալական նամակ է հղել ՀՊՏՀ ռեկտոր Կորյուն Աթոյանին՝ հովանայութելով, որ երկու կառուցմերի միջև սերտ կապը կշարունակվի և ավելի կանունական կամրանա:

Սեպտեմբերի 11-ին մեր ուսանողության հյուրըն էր Ուսումնատանում բնակվող ու ստեղծագործող երգահան, հեղինակ-կատարող, ուկրանական «X ֆակտոր» նախագծի 7-րդ եթերաշրջանի հաղորդ, ուսանական «Գլխավոր թեմ» և «Զայն» հեռուստանախագծերի մասնակից Սևակ Խանաղյանը։

Սեպտեմբերի 19-ին մեկնարկեց քաղաքայողների վերապատրաստման դասընթացների աշնանային փուլը։ 1-ին խումբը վերապատրաստվեց «ՀՀ արտաքին տնտեսական կապերը և Եվրասիական տնտեսական միությունը», 2-րդը՝ «Երջակա միջավայրի և բնառեսուրսային պոտենցիալի ռացիոնալ օգտագործում և կառավարություն» ծրագրով, որի հեղինակը բնօգտագործման տնտեսագիտության ամբիոնի ասխատենու նախեժդա Աֆյան է և այս ծրագրի համար ԿԳՆ կողմից ընտրվել է որպես ազգային փորձագետ։ Ամբիոնի ասխատենուներ Նորա Այվազյանը և Արմեն Ուրբենյանը ոչ միայն դասավանդել են քաղաքայողներին, այլև մասնագիտական աշակեցություն ցուցաբերել։ Բնօգտագործման տնտեսագիտության ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր Սուլեյն Գևորգյանը շնորհականացնելու ասաց և քաղաքայողներին մասնագիտական առաջնային գործություններից մասնակցել են «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի «Տնտեսագիտական հետազոտություններ» ծրագրի հետազոտող, տ.գ.դ. Գայանե Թովմանյանը՝ «Քբուսաշրջան զարգացումը» որպես Արցախի Հանրապետության տնտեսության զարգացման և միջազգային ճանաչման գրավական», որակի ապահովման բամբի գլխավոր մասնագետ, միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ամբիոնի ասխատենու, տ.գ.ք. Աննա Փախսյանը՝ «Արցախի Հանրապետության միջազգային համագործակցության ընդույնման հնարավորությունները» թեմաներով գեկուցումներով։

Կառավարչական հաշվառման և առողջության ամբիոնի դոցենտ, տ.գ.ք. Վահան Բաբայանի նախաձեռնությամբ սեպտեմբերի 6-ին, 7-ին, 27-ին բաց դասերի շրջանակում բակալավրիատի և մագիստրատուրայի ուսանողների համար բանախոսություն բանկային ոլորտի առաջատար մասնագետները։

Մարքեթինգային հետազոտություններ և հաղորդակցություններ մասնագիտացման 1-ին և 2-րդ կուրսի մագիստրանտներին մարքեթինգի ամբիոնի դոցենտ, տ.գ.թ. Լիլիթ Դադյանի նախաձեռնությամբ սեպտեմբերի 19-ին հյուրընկալվեց տեղեկատվական անվտանգության և մեջիափորձագետ Սամվել Մարտիրոսյանը, ով բանախոսեց սոցիալական մեջիայում մարքեթինգի ապագայի նախան: Ներկա էին նարքեթինգի ամբիոնի դասախոսները՝ ամբիոնի վարիչ, դոկտոր, պրոֆեսոր Արարատ Զաքարյանի գլխավորությամբ, աշխատակիցներ:

ՀՊՏՀ գիտական խորհրդի որոշմամբ լրիս են ընծայվել ուսանողին նոր ուղեցույցներ՝ բակալավրիատի առկա և հեռակա համակարգերում սովորող ուսանողների համար, որոնք ներկայացնում են վերջիններին իրավունքներն ու պարտականությունները, ուսումնական գործընթացի կազմակերպման հիմնադրույթները, գիտելիքի գնահատման սկզբունքները: Ուղեցույցը պատրաստվել է ուսումնական բաժնի նախաձեռնությամբ և տրամադրվել է բոլոր ֆակուլտետների 1-ին կուրսեցիններին: Եթեկողնային տարբերակներին կարող եք ծանոթանալ ՀՊՏՀ պաշտոնական կայքում:

ՀՊՏՀ-ում և գերմանական Ցվիլկաուի կիրառական գիտությունների համալսարանը համագործակցության նպատակով, փաստահավաքայի համար, անցյալ տարի համատեղ հայտով դիմել էին Գերմանիայի կառավարության կողմից ֆինանսավորությունը սեպտեմբերի 18-22-ը հյուրընկալվել է ՀՊՏՀ-ում և մի շարք հանդիպումներ ունեցել: Պրոֆեսորներ Քրիստիան-Անդրեաս Շումանը և Ռաֆայել Միշել Ուրոբելը այցելել են Եղեգնաձորի մասնաճյուղ, ՀՊՏՀ-ում հանդիպել են պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանին, տնտեսական ինֆորմատիկայի և տեղեկատվական համակարգերի ամբիոնի վարիչ Վարդան Սարգսյանին, «Ամբերդի» տնօրեն Արմեն Գրիգորյանին: Քննարկվել են փոխգործակցության ուղղությունները, ձևակերպվել համագործակցության համաձայնագրի հիմնական դրույթները և անելիքները: Արտաքին կապերի բաժնի պետ Վարդ Ղուկաս-

յանը հյուրերի հետ միասին հանդիպել է Յայաստանում DAAD գրասենյակի ուսումնական և կրթարոշակային ծրագրերի ավագ խորհրդատու Մերի Նավասարդյանին: Քննարկվել են հնարավոր կրթարշակմերը, որոնց ակադեմիական փոխանակումների նախատակով կարող են դիմել գործընկեր բուհերի դասախոսները և ուսանողները:

ՀՀ անկախության տոնին նվիրված միջոցառումների շրջանակներում սեպտեմբերի 23-ին ՄՏԴ ամբիոնի պրոֆեսոր Զոյա Թաղևոսյանի (կուրսուեկ) և ասիստենտ Լուսինե Աղաջանյանի նախաձեռնությամբ 3-րդ կուրսի ուսանողներն այցելել են ՀՀ անկախության խորհրդանշներից մեկի՝ հայկական դրամի ցուցասրահ, որը գտնվում է ՀՀ ԿԲ Դիլիջանի ուսումնահետազոտական կենտրոնում:

Քարձրագույն մաքենատիկայի ամբիոնում հոկտեմբերի 19-ին վաստակած հանգստի ճանապարհեցին ամբիոնի պրոֆեսոր, տ.գ.դ Աշոտ Միտոյանին: Ամբիոնի վարիչ, դոկտոր Սիեր Աղալովյանը, գնահատանքի խոր հնչեցրեց վաստակաշտ գործընկերոց հասցեին, ապա ուեկտոր Կորյուն Արյունի և ամբիոնի կողմից Աշոտ Միտոյանին հանձնեց շնորհակալագիր:

Լեզումների ամբիոնի դոցենտ Լիդա Տոնյոյանի, դասախոսներ Սարիմն Գրիգորյանի և Շողակար Յարությունյանի համահեղինակությամբ «Ուսուաց լեզվի ուսումնական ծեռարկի (ֆինանսական ֆակուլտետի ուսանողների համար)» (տպագրության երաշխավորել ՀՊՏՀ գիտական խորհրդությունը) մասին գրախոսությունը տեղ է գտել կրթության ազգային ինստիտուտի «Ուսուաց լեզուն Յայաստանում» ռուսալեզու ամսագրի 2017 թ. 2 թղթարկումներում «Քննադատատություն և մատենագիտություն» խորագրի ներքո:

Հոկտեմբերի 18-ին տնտեսագիտության տեսության ամբիոնում վաստակած հանգստի ճանապարհեցին ամբիոնի դոցենտ, տ.գ.թ. Կիմա Վարդանյանին: Նրան շերմ խոսք հեցին ամբիոնի ղեկավար Ֆիրուզա Մայլյանը, ամբիոնի պրոֆեսոր Իշխան Խոլաբյանը, դոցենտ, կառավարման ֆակուլտետի ղեկան Միքայել Թավաղյանը, դոցենտներ Սամվել Գրիգորյանը, Մուշեղ Հակոբյանը:

ՀՊՏՀ ռեկտորատի սեպտեմբերի 29-ի նիստում հաստատվեց 2017-2018 ուսումնական տարվա 1-ին կիսամյակի անվանական կրթարշակակիրների ցանկը:

1. Սանե Դանիելյան՝ կառավարման ֆակուլտետ, կառավարում, 3-րդ կուրս, Զաքարե Բաշինջայյանի անվան կրթարշակ:

2. Սերի Օհանյան՝ ֆինանսական ֆակուլտետ, մաքսային գործ, 3-րդ կուրս, Շավահաննես Թումանյանի անվան կրթարշակ:

3. Սուրեն Միհանյան՝ տնտեսության կարգավորման և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ֆակուլտետ, միջազգային տնտեսական հարաբերություններ, 4-րդ կուրս, Միքայել Զոթանյանի անվան կրթարշակ:

4. Անի Խաչատրյան՝ մաքենագիր և թիգնեսի կազմակերպման ֆակուլտետ, մաքենագիր, 4-րդ կուրս, Վլադիմիր Ներկարայանի անվան կրթարշակ:

5. Արմեն Մկրտչյան՝ ինֆորմատիկայի և վիճակագրության ֆակուլտետ, կառավարման տեղեկատվական համակարգեր, 4-րդ կուրս, Անուշավագիր Արգումանյանի անվան կրթարշակ:

6. Զեփյուր Ալեքսանյան՝ հ/հ և առլիդի ֆակուլտետ, առլիդ, 4-րդ կուրս, Կարպիս Կարագյանի անվան կրթարշակ:

7. Սոնա Ուկանյան՝ հ/հ և առլիդի ֆակուլտետ, հ/հ ըստ ճյուղերի, 3-րդ կուրս, ՀՊՏՀ ուսանողական խորհրդի կողմից տրամադրվող կրթարշակ:

Սեպտեմբերի 29-ին շարունակական կրթության և կարիերայի բաժնը ուսանողների համար կազմակերպել էր «Յայցագորույց Երկու կողմեր» խորագրով սեմինար՝ նվիրված մարդկային ռեսուրսների կառավարման խնդիրներին: Բանախոսություն էր Բանկային կառավարման դպրոցի տնօրեն Վարդուհի Յարությունյանը:

Սեպտեմբերի 29-ի ռեկորդային հիստորի ռեկորդ Կորյուն Աթոյանը, համալսարանի աշխատակազմի և ուսանողության անունից ջերմորեն շնորհավորեց կոմերցիայի և բիզնեսի կազմակերպման ամբիոնի դոցենտ, տ.գ.թ. Հարություն Պապյոյանին՝ ծննդյան 70-ամյա հորեալանի առջև՝ արժեակագույն նորա ավանդը գիտության գարգացման, սերունդների կը թուրքական ու դաստիարակության գործունեության համար կազմակերպության համար կազմակերպության անդամ առջև:

«Հայոց բյու» (HBS) հիմնադրամի Հարավային Կովկասի գրասենյակի հայաստանյան ծրագրերի համակարգող Օյսա Ազատյանը սեպտեմբերի 28-ին մեր համալսարանում էր՝ բնօգտագործման տնտեսագիտություն մասնագիտության 3-4-րդ կուրսերի ուսանողներին 2017 թ. «Կանաչ ակադեմիայի» ընդունելության մասին իրագեկելու նպատակով: Հիմնադրամի ներկայացուցչությամբ նախ հյուրներն ակադեմիայի ընդունելության մասին հայտագրությունը նշում գրագրության մեջ նշում կատարվել է ամբողջ համակարգության ամբիոնի վարիչ, տ.գ.դ., պրոֆեսոր Սուրեն Գևորգյանի աշխատանքակում, քըննարկեց համագործակցություն սկսելու ուղիները, որից հետո տեղի ունեցավ հանդիպություն ուսանողների և ամբիոնի դասախոսների հետ, ապա ներկայացվեց «Հայոց բյու» հիմնադրամի առաջելությունը, երևանում վերջերս բացված գրասենյակի գործունեությունը, բնապահպանական հիմնախնդիրների լուծման «Կանաչների հայեցակարգը», մասնակցության կարգը:

Սեպտեմբերի 25-28-ը ՈԴ Սամկո Պետերբուրգում ուսական հեղափոխության 100-ամյակին նվիրված միջոցառումների շարքում կայացել է «Ուսական լոգոս. ինսաստավորման հորիզոններ» միջազգային փիլիսոփայական գիտաժողովը՝ նվիրված ուսական մտքի ավանդույթներին:

Գիտաժողովին հեռավար կարգով մասնակցել է ՀՊՏՀ փիլիսոփայության և հայոց պատմության ամբիոնի դոցենտ, «Ամբերդի» «Հանրային քաղաքականության և անվտանգության հետազոտություններ» ծրագրի ավագ հետազոտող, փ.գ.թ. Սոֆյա Օհանյանը՝ «Սիկոլայ Միհնայլովսկի. մեծ փիլիսոփա-սոցիոլոգը» զեկուցմանը նվիրված է XIX դարի ռուս մեծագույն տեսաբաններից մեջի՝ Նիկոլայ Միհնայլովսկու փիլիսոփական և սոցիոլոգիական հայացքների վերլուծությանը XX դարակարի հայ ականավոր փիլիսոփա, հասարակական և քաղաքական գործիչ Երվանդ Ֆրանգյանի կողմից: Զեկուցումը լույս է տեսել գիտաժողովի նյութերի ժողովածուում:

Սեպտեմբերի 28-29-ին ԵՊՃ աշխարհագրության և երկրաբանության ֆակուլտետում պատմաբան-աշխարհագրագետ Թաղմոս Հակոբյանի ծննդյան 100-ամյակին նվիրված «ՀՅ և մերձավոր արտասահմանի տնտեսության զարգացման և տեղաբաշխման ժամանակակից հիմնախնդիրը» խորագործ հանրապետական գիտաժողովում ՀՊՏՀ-ից հանդես են եկել «Ամբերդ» կենտրոնի ավագ հետազոտող, «Տնտեսագիտական հետազոտություններ» ծրագրի ղեկավար, տ.գ.դ., պրոֆեսոր Սամվել Ավետիսյանը, բնօգտագործման տնտեսագիտության ամբիոնի դասախոս, աշխ. գ.թ. Վոլոյյա Մանասյանը՝ «Կլիմայի փոփոխության ազդեցությունը հարմարվողական լանդշաֆտային համակարգի և գյուղատնտեսության գոտիհական մասնագիտացման վրա» համահեղինակային գեկուցմանը, «Հանրային քաղաքականության և անվտանգության հետազոտություններ» ծրագրի ավագ հետազոտող, փիլիսոփայության և հայոց պատմության ամբիոնի դոցենտ, փ.գ.թ. Սոֆյա Օհանյանը՝ «Երվանդ Ֆրանգյանի «Արտպատական» երկի հայագիտական արժեքը», «Տնտեսագիտական հետազոտություններ» ծրագրի հետազոտող, տ.գ.թ. Գայանե Հարությունյանը, տնտեսական ինժորմատիկայի և տեղեկատվական համակարգերի ամբիոնի ասպիրանտ Անուշ Թումանյանը, ՏԿ և ՄՏՏ ֆակուլտետի մագիստրանտ Անի Շավարշյանը, Գյումրու մասնաճյուղից՝ ֆինանսական ֆակուլտետի մագիստրանտ Անժելա Պապիկյանը և կառավարման ֆակուլտետի բակալավրիանտի ուսանող Վահրամ Շարոյանը: Գայանե Հարությունյանի «Ապահովագրական ընկերությունների ֆինանսական կայունության գնահատման հնարավորությունները ՀՅ-ում («Ինգո Արմենիա» ԱՓԲ-ի օրինակով)» զեկուցումը ճանաչվել է լավագույնը, արժանացել պատվորի և մրցանակի:

ԵՄ «Երազմուս+» «Բարձրագույն կրթության միջառարեկայական բարեփոխումներ գրոսաշրջության կառավարման և կիրառական գեղինֆորմացիայի մասնագիտական ոլորտների ուսումնական ծրագրերում» (HERITAG) ծրագրի շրջանակներում Բարումիում սեպտեմբերի 26-29-ը տեղի է ունեցել բարձրագույն կրթության որակի ապահովման առնչվող աշխատաժողով և ծրագրի հանդիպում, որին ՀՊՏՀ-ից մասնակցել են որակի ապահովման բաժնի պետ Ներսես Գևորգյանը և նույն բաժնի առաջատար մասնագետ Մարիա Պետրոսյանը՝ ներկայացնելով Հայաստանի բարձրագույն կրթության որակի ապահովման համակարգի ծնավորման հիմքերը, առկա իրավիճակը և զարգացման միտումները, ինչպես նաև ՀՊՏՀ որակի ապահովման ներքին համակարգը, ինստիտուցիոնալ հավատարմագրման փորձը և ծրագրային հավատարմագրման նախապատրաստական աշխատանքները:

Հոկտեմբերի 2-6-ը ԵՊՃ Ուգը հիմնադրման 70-ամյակին նվիրված միջազգային 4-րդ գիտաժողովին, «Ծննդետեսագիտություն և կառավարում» բաժնմունքում, մասնակցել են ՀՊՏՀ բանկային գործի և ապահովագրության ամբիոնի ասխտենության, տ.գ.թ. Գայանե Հարությունյանը, տնտեսական ինժորմատիկայի և տեղեկատվական համակարգերի ամբիոնի ասպիրանտ Անուշ Թումանյանը, ՏԿ և ՄՏՏ ֆակուլտետի մագիստրանտ Անի Շավարշյանը, Գյումրու մասնաճյուղից՝ ֆինանսական ֆակուլտետի մագիստրանտ Անժելա Պապիկյանը և կառավարման ֆակուլտետի բակալավրիանտի ուսանող Վահրամ Շարոյանը: Գայանե Հարությունյանի «Ապահովագրական ընկերությունների ֆինանսական կայունության գնահատման հնարավորությունները ՀՅ-ում («Ինգո Արմենիա» ԱՓԲ-ի օրինակով)» զեկուցումը ճանաչվել է լավագույնը, արժանացել պատվորի և մրցանակի:

Երևան՝ սիրո քաղաք» կարգախոսի ներքո «Երեբունի-Երևան – 2799» ծրագրի տոնական խանդավառությունից անմասն չմնալով՝ մեր ուսանողները համալսարանի բակալավրիան գիտաժողովումները ՀՅ-ում» հոդվածը:

Տոկոսեմբերի 6-ին նշվեց ՀՊՏՀ Եղեգնաձորի մասնաճյուղի հիմնադրման 10-ամյակը: Յանդիսավոր միջոցառումների շարքում առաջինը մասնաճյուղի հարակից այդում «Դաշտական զարդանախչերի պուրակի» բացումն էր: Միջոցառումների երկրորդ մասում, բացման խոսքում պոռուելու Գագիկ Կարդանյանն ընթերցեց ուեկտոր Կորյուն Աթոյանի ուղերձը, ապա անդրադարձավ տարածաշրջանային զարգացումների մեջ բուհի դերակատարմանը և միջազգայնացման հնարավորություններին: Ծնորհավորական խոսք ասաց նաև Լեհաստանում ՀՀ արտակարգ և լիազոր դեսպան Էդգար Դազարյանը՝ շեշտելով սոցիալական խնդիրների լուծման հնարավորությունները բուհի գործունեության միջոցով: Այնուհետև Ելույր ունեցավ մասնաճյուղի տնօրեն Սոս Խաչիկյանը, ներկայացրեց մարզի տարածքային կառավարման, տեղական ինքնակառավարման մարմինների և մի շարք գործարարների շնորհավորական ուղերձները մասնաճյուղի հիմնադրման 10-ամյակի առթիվ: «Ուսկե մեղալով» պարզաբանվեցին մասնաճյուղի կայացմանը աջակից աշխատակիցներ և պաշտոնյաներ:

Հորեմանի շրջանակում «Նորարարական կրթական տեխնոլոգիաները և տարածքային զարգացումը ՀՀ-ում» թեմայով գիտաժողովում գեկուցումնով հանդես եկան տ.գ.թ., դոցենտ Սոս Խաչիկյանը, դասախոս Նարեկ Սարգսի և Կարապետյանը նշուշնություն կարգի տարածքային կառավարման, տեղական ինքնակառավարման մարմինների և մի շարք գործարարների շնորհավորական ուղերձները մասնաճյուղի հիմնադրման 10-ամյակի առթիվ: «Ուսկե մեղալով» պարզաբանվեցին մասնաճյուղի կայացմանը աջակից աշխատակիցներ և պաշտոնյաներ:

Տոկոսեմբերի 9-ին Կորյուն Արոյանն ընդունեց ուսանողների և շրջանավարտների հետ աշխատանքների գործով պրոռեկտոր Սևակ Խաչատրյանին և Ուև նախագահության անդամներին՝ ուսանողական կառույցի նոր կազմին ծանոթանալու նախատակով: Ուեկտորը կարևորեց բուհի դեկավորության և Ուև համագործակցությունը, ուսանողների կառուցողական ներգրավվածությունը բուհի գործունեության մեջ:

Տոկոսեմբերի 10-11-ին ՀՀ պետական կառավարման ակադեմիայում տեղի է ունեցել «Կառավարման ժամանակակից հիմնախնդիրներ» խորագործ միջազգային գիտաժողով, որին մեր հանալսարանից մասնակցել են փիլիսոփայության և հայոց պատմության ամբիոնի դոցենտներ, «Ամբերդ» կենտրոնի «Դանրային քաղաքանակական համակարգության և անվտանգության հետազոտություններ» ծրագրի հետազոտող, Պետական կառավարման ակադեմիայի դասախոս, տ.գ.թ. Գայանե Թովզմայանը՝ «Ղեկավարի դերը կառավարչական որոշումների ընդունման և իրականացման գործընթացում» թեմաներով գեկուցումներով:

Տոկոսեմբերի 12-ին ԵՊԲՀ-ում տեղի է ունեցել ԵՄ Տեմպուսի «Վերիտաս» ծրագրի («Զալցբուրգի սկզբունքների հիմնա վրա կրթական 3-րդ մակարդակի կառուցվածքային զարգացում») ամփոփիչ համաժողովը, որին մասնակցել են մեր հանալսարանում նշված ծրագրի համակարգող, մակրոէկոնոմիկայի ամբիոնի դեկավար, տ.գ.թ., դոցենտ Կարեն Գրիգորյանը, ֆինանսական հաշվառման ամբիոնի վարչի, տ.գ.թ., դոցենտ Ավագարդ Սարգսյանը, մակրոէկոնոմիկայի ամբիոնի դոցենտ, տ.գ.թ. Ծովինար Կարապետյանը և մարզերինգի ամբիոնի դոցենտ, տ.գ.թ. Ռուզաննա Խաջոյանը: Կառավարման թիմը ծրագրի գործողության ընթացքում առավել մեծ ներդրում ունեցողներին, այդ թվում՝ Կարեն Գրիգորյանին հանձնել է շնորհակալագիր: Ծրագրի գործողության ընթացքում (2013-2017թ.) անդամ հանալսարանների մասնակցությամբ հրատարակվել են չորս տեղեկատվական և ուսումնական ուղեցույց-գրքեր: Ուսումնական նյութերի փաթեթ՝ «Զալցբուրգյան սկզբունքների իրականացումը ՀՀ-ում», «РhD կրթությունը Եվրոպական համալսարաններում», «ՀՀ-ում հետքուհական կրթական ծրագրի մշակման և իրականացման ուղեցույց», «Վերիտաս. Ճեղքրերումներ», դոցենտ Են ՀՊՏՀ գրադարանում:

Տոկոսեմբերի 17-ին «Ֆինանսական ներգրավվածություն» և «Դրամավարկային քաղաքականություն և տնտեսական աճ» լաբորատորիաների անդրանիկ սեմինարներն էին, որոնց ընթացքում հնչեցին գեկուցումներ, ինչպես նաև ներկայացվեցին աշխատանքային հիմնական ուղղություններն ու առաջիկա անելիքները: Մասնակցում էին պրոռեկտոր Գագիկ

Վարդանյանը, գիտության և սափիրանուրույնի բաժնի պետ Խորեն Միխիթարյանը, պրոֆեսորադասախոսական կազմի անդամներ, հրավիրված փորձագետներ՝ «Ֆինանսական ներգրավվածություն գիտական լաբորատորիայի փորձագետ-խորհրդատու, ԿԲ Ֆինանսական կայունության մինիստրինգի բաժնի ղեկավար Կարինե Համբարյանը և ԿԲ «Սպառողների շահերի պաշտպանության և ֆինանսական կրթման կենտրոնի» ֆինանսական կրթման մասնագետ Աննա Սադոյանը, աշխատակիցներ և գիտահետազոտական աշխատանքով հետաքրքրված ուսանողներ:

«Ֆինանսական ներգրավվածություն» լաբորատորիայի ղեկավար, տ.գ.դ., դոցենտ Սերգեյ Սուրեհասյանը բանախուեց «Ֆինանսական գրագիտությունները որպես ֆինանսական ներգրավվածության և տնտեսական աճի ելակետ» թեմայով, Աննա Սադոյանը՝ «Ֆինանսական կրթությունը», գիտաուսումնական լաբորատորիայի ղեկավար, տ.գ.դ., պրոֆեսոր Աշոտ Մաթևոսյանը՝ «Դրամավարկային քաղաքանացման և տնտեսական աճ» թեմաներով:

Տոկոսեմբերի 9-13-ը ՀՊՏՀ որակի ապահովման բաժնի պետ Ներսես Գևորգյանը, նույն բաժնի գլխավոր մասնագետ Աննա Փախսյանը, առաջատար մասնագետներ Սարհիա Պետրոսյանը և Անի Բաղրամյանը, «Ամբերդ» կենտրոնի տնօրեն Արմեն Գրիգորյանը և ուսումնական բաժնի պետ Աղավնի Յակոբյանը Բրյուսելում մասնակցել են ԵՄ Տեմպուսի «Հայատանի բուհերի որակի ապահովման գործընթացներում ուսանողների մասնակցության ընդունումուն» ծրագրի աշխատանքային հանդիպմանը: Յուրօննկալող կողմն էր Եվրոպական ուսանողական միություն (ESU, Բելգիա):

Պեկտոր Կորյուն Արոյանը հերթական նամակն է ստացել՝ ՀՀ ՊՆ Ն գորամասի հրամանատար, փոխնախապետ Ա. Գրիգորյանից և հրամանատարի ԱՐՏՍ գծով տեղակալ, փոխնախապետ Ա. Սարգսյանից՝ ՀՊՏՀ հարկարյութետային իրավունք մասնագիտության մագիստրատուրայի 2012 թ. շրջանավարտ Յովհաննես Ժովհաննես Ժովհյանի առջևության համար: Յովհաննես Պոլուզյանի օրինակելի ծառայության համար: Յովհաննես Պոլուզյանը ՀՊՏՀ-ում նաև բակալավրական կրթությունն է ստացել, ստովել է ֆինանսական ֆակուլտետում: Ծնորհակալական նամակում նշվում է, որ մեր շրջանավարտը զրայանակ լավագույն մարտիկներից է, տիրապետում է զինվորական մասնագիտությանը, ուսման առաջարտիկ է և կարգապահ զինվոր:

ՈՐՈՌՄԱՆԿԱՆ ՏԱՐԻՆ՝

ԱՄՓՈՓՈՒՄՆԵՐԻՆ

Յուլիսի 4-ին տեղի ունեցավ ՀՊՏՀ գիտական խորհրդի ուսումնական տարվա վերջին նիստը՝ ռեկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Արոյանի նախագահությամբ։ Ֆակուլտետների մեկ տարվա աշխատանքի հաշվետվությունը ներկայացրին կառավարման ֆակուլտետի դեկան Միքայել Թավաղյանը, տնտեսության կարգավորման և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ֆակուլտետի դեկան Գրիգոր Նազարյանը և հաշվապահական հաշվառման և առողջական ֆակուլտետի դեկանի պաշտոնակատար Մերի Բաղդայանը։ Նրանք խոսեցին կրթական գործընթացի բարեփոխումների, մարդկային ռեսուրսներով ապահովածության, գործունեության միջազգայնացման, ռեսուրսային ապահովածության, կառավարման բարելավմանը և ընթացակարգելի մշակման ուղղված աշխատանքների մասին։ Կանգ առնելով ուսանողների թվաքանակի, առաջադիմության, միջազգային ծրագրերում ուսանողների և աշխատակիցների ներգրավման, ինչպես նաև առկա հիմնախնդիրների մասին։

Դեկանների հաշվետվությունների վերաբերակ արտահայտվեցին գիտական խորհրդի անդամները, մասնավորապես՝ կառավարման ամբիոնի վարիչ, տ.գ.դ., պրոֆեսոր, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Յուրի Սուլվարյանը նշեց, որ իրենց ֆակուլտետի դեկանը և դեկանատը աշխատում են բարձր պատասխանատվությամբ, դեկանատի և ամբիոնների միջև առկա է արդյունավետ համագործակցություն, բոլոր հիմնախնդիրները քննարկվում են ֆակուլտետային նիստերում, ապա հավելեց, որ ցանկալի կլինի՝ հետագայում դեկանատը առավել նախանձախնդիր լինի ուսումնագիտական հիմնախնդիրների լուծման հարցում։ Բնօգտագործման տնտեսագիտության ամբիոնի վարիչ, տ.գ.դ., պրոֆեսոր Սուլեն Գևորգյանն անդրադարձավ ՏԿ և ՄՏՀ ֆակուլտետի դեկանի հաշվետվությանը՝ նշելով, որ իրենց ֆակուլտետի աշխատանքը կարելի է դրական գնահատել և դրա գրավականը լավ դեկան ունենալու հանգամանքն է, որի շնորհիվ դեկանատ-ամբիոններ աշխատանքն արդյունավետ է։ Ֆինանսական հաշվառման ամբիոնի վարիչ Ալվարդ Սարգսյանը հաշվապահական հաշվառման և առողջական ֆակուլտետի դեկանի հաշվետվությունից հետո նշեց, որ ֆակուլտետը փոքր է, և ամբիոնները համագործակցված աշխատել են ինչպես նախորդ դեկան Աշոտ Մաքսույանի, այնպես էլ ներկա դեկանի հետ։ Ֆակուլտետների աշխատանքները գիտական խորհուրդը գնահատեց բավարար։

Մոցությախն հանձնաժողովի նախագահ, փ.գ.դ., պրոֆեսոր Արամ Սարգսյանը գեկուցեց ամբիոնների վարիչների, ինչպես նաև ամբիոնների դոցենտների թափուր պաշտոնների համար հայտարարված մոցությներին մասնակցելու մասին հարցերը։ Փակ գաղտնի քվեարկության արդյունքում ֆինանսական հաշվառման ամբիոնի վարիչ ընտրվեց տ.գ.ք., դոցենտ Ալվարդ Սարգսյանը, բարձրագույն մաթեմատիկայի ամբիոնի վարիչ՝ տ.գ.դ. Մեր Աղալովյանը, բանկային գործի և ապահովագրու-

թյան ամբիոնի վարիչ՝ տ.գ.դ., պրոֆեսոր Աննա Ալյանյանը։ Փակ գաղտնի քվեարկության արդյունքում բարձրագույն մաթեմատիկայի ամբիոնի դոցենտի պաշտոնում ընտրվեց տ.գ.ք. Արկադի Շայրապետյանը, մարգեթինգի ամբիոնում՝ տ.գ.ք. Մարինե Նիկողոսյանը, իրավագիտության և քաղաքագիտության ամբիոնում՝ ի.գ.ք. Գեղեցիկ Գրիգորյանը, լեզուների ամբիոնում՝ բ.գ.ք. Լուսինե Շարուրյունյանը, Արմինե Գրիգորյանը և Անուշ Խաչատրյանը։

Գիտխորհուրդը հաստատեց քվեարկության արդյունքները։ Ուեկտոր Կորյուն Արոյանը շնորհավորեց և արդյունավետ աշխատանք մաղթեց ընտրված աշխատակիցներին, իսկ բարձրագույն մաթեմատիկայի ամբիոնի երկարամյա վարիչ Արկադի Շայրապետյանին շնորհակալություն հայտնեց համատեղ աշխատանքի համար։

Ուսանողների և շրջանավարտների հետ աշխատանքների գծով պրոռեկտոր Սևակ Խաչատրյանը գեկուցեց Դիլշանի «Տնտեսագետ» մարզաառողջարանում ուսանողության և աշխատակիցների ամառային հանգստի կազմակերպման աշխատանքների մասին՝ նշելով, որ հանգստի շրջանի նախապատրաստությունը սկսվել է դեռևս մայիսին, կատարվել են վերականգնողական և բարեկարգման մասնակի աշխատանքներ, մշակվել են մարզական և մշակութային, ինչպես նաև գրոսաշոշային արշավեր։

Գիտխորհուրդը որոշեց 20 անգնար ուղեգիր հատկացնել ՀՊՏՀ ՊՊԿ և վարչական աշխատակազմին, 50 ուղեգիր՝ հասարակական ակտիվություն ցուցաբերած ուսանողներին և ևս 20-ը, արդեն ձևակորպած ավանդույթի համաձայն, Արցախի պետական համալսարանին։

Գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը գեկուցեց «ՀՀ ԿԳՆ գիտության պետական կոմիտեի և հիմնարար հետազոտությունների ռուսաստանյան հիմնադրամի գիտական հետազոտությունների համատեղ նախագծերի աջակցության «ՀՀ ԿԳՆ գՊԿ-ՀՈՀՀ-2018» միջազգային մրցույթի հայտերը երաշխավորելու մասին» հարցը։ Գիտական խորհուրդը հաստատեց «Սոցիալ-տնտեսական գործընթացների և համագործակցության համակարգային վերլուծաբանական հիմնավորումը ԵԱՏՄ շրջանակներում ինտեգրացիայի արդի փուլում» հայտը (դեկավար՝ տ.գ.ք., դոցենտ Նարեկ Կեսոյան)։

Պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը գեկուցեց նաև ատենախոսությունների թեմաներ և գիտական դեկավարներ հաստատելու, ինչպես նաև իրատարակության երաշխավորելու մասին մի շարք հարցեր։ Գիտական խորհուրդը հրատարակության երաշխավորեց տ.գ.դ., պրոֆեսոր Թորգոն Նալչաշյանի և տ.գ.ք., դոցենտ Վահրամ Նալչաշյանի «Ինֆորմացիայի տեսության տարրերը (տնտեսագիտական մասնագիտությունների վերաբերյալ)», տ.գ.դ., պրոֆեսոր Զոյա Թաղևոսյանի և տ.գ.դ., դոցենտ Դիանա Գալյոյանի «Միջազգային առևտուր» ուսումնական ձեռնարկները, ինչպես նաև տ.գ.ք., դոցենտ Մերի Բաղդայանի «Անձնակազմի կառավարման առանձնահատկությունները և ոչ նյութական մոտիվացիայի հիմնախնդիրները բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում» մենագրությունը։

ԳԱԽԾԱԿԱՆ, ՀԱՎԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՒ ՀԱՏԱՏՈՒՄ

2017-2018 ուսումնական տարվա գիտական խորհրդի առաջին նիստը, ոեկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Արոյանի նախագահությամբ, տեղի ունեցավ հոկտեմբերի 13-ին: Ուսումնակազմակերպական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր Միհրդատ Յարուբյունյանը գեկուցեց 2016-2017 ուսումնական տարվա երկրորդ կիսամյակի քննաշրջանի արդյունքների մասին, որոնց համաձայն՝ առկա բակալավրիատի 1-3-րդ կուրսերում ուսման առաջադիմությունը հիմնական քննաշրջանից հետո կազմել է 72, առկա մագիստրատուրայի 1-ին կուրսում՝ 85,7, հեռակա բակալավրիատի 1-4-րդ կուրսերում՝ 34,1, հեռակա մագիստրատուրայում՝ 70,2 տոկոս: Պրոռեկտորը ուշադրություն հրավիրեց նաև թերացուների վրա՝ շեշտելով, որ չլուծված խնդիրների շարժում են ուսանողների դասահաճախումները և դրանց գրանցումները դասանատյաններում, կարգապահական հարցերը, ուսումնական պյանների և ծրագրերի արդիականացումը, մագիստրոսական խմբերի ձևավորման աշխատանքները: Գիտական խորհուրդը բավարար գնահատեց արդյունքները և հանձնարարականներ ուղղեց ոեկտորատին, դեկաններին, ամբիոնների վարիչներին:

Միհրդատ Յարուբյունյանը գեկուցեց նաև ավարտական աշխատանքների և մագիստրոսական թեզերի պաշտպանության արդյունքների մասին՝ շեշտելով, որ գործոնթացն իրականացվել է ՀՀ կրթության և գիտության նախարարի 2011թ. հոկտեմբերի 31-ի N 1197-Ն հրամանի պահանջներին համապատասխան: Առկա ուսուցման բակալավրիատում դրական գնահատականով պաշտպանվել է 830 ավարտական աշխատանք, հեռակա բակալավրիատում պաշտպանությանը բույլատրված 445 ուսանողից 419-ը ստացել է դրական գնահատական: Առկա մագիստրատուրայում պաշտպանության է ներկայացվել 264 թեզ, որից 109-ը արժանացել է «գերազանց», 69-ը՝ «լավ», 77-ը՝ «բավարար» գնահատականների: Գիտական խորհուրդը բավարար գնահատեց կատարված աշխատանքը՝ միաժամանակ վեր հանելով առկա խնդիրներն ու պատասխանատուններին հասցեագրելով հանձնա-

րարականներ:

Ոեկտոր Կորյուն Արոյանը ներկայացրեց գիտխորհրդի 2017-2018 ուսումնական տարվա առաջին կիսամյակի աշխատանքային պլանը, որը հաստատվեց: Գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը գեկուցեց գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության պայմանագրային (թեմատիկ) ֆինանսավորմամբ «Ասպիրանտների հետազոտությունների աջակցության ծրագիր – 2016» շրջանակներում իրականացվող «Աշխատուժի միջազգային միգրացիայի սոցիալ-տնտեսական հետևանքները (ՀՀ օրինակով)» գիտական թեմայի (դեկավար՝ ՄՏՏ ամբիոնի հեռակա ուսուցման ասպիրանտ Տաթևիկ Գրիգորի Վարդանյան) 2017 թ. հունվարի 9-ից սեպտեմբերի 30-ն ընկած ժամանակահատվածն ընդգրկող հաշվետվության մասին, որը հաստատվեց:

Պրոռեկտոր Միհրդատ Յարուբյունյանը ներկայացրեց «Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի ֆինանսատնտեսագիտական քոլեջում ուսանողական նպաստ և պետական կրթարշակ տրամադրելու մասին» կարգը՝ նշելով, որ այն ուսումնասիրել է բուհի իրավաբանական բաժինը: Գիտխորհուրդը կարգը հաստատեց: Պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը ներկայացրեց ատենախոսությունների թեմաներ և գիտական դեկավարներ հաստատելու մասին հարցեր: Գիտական խորհուրդը նաև հրատարակության երաշխավորեց վ.գ.թ., դոցենտ Սոֆյա Օհանյանի «Վերծանելով արվեստի գաղտնագրերը» ուսումնաօժանդակ ձեռնարկը:

Օրակարգը սպառելուց հետո Գագիկ Վարդանյանը հանդես եկավ հայտարարությամբ՝ գիտխորհուրդի անդամներին տեղեկացնելով ամբիոնային գիտական սեմինարների մեկնարկի մասին և համալսարանի գիտնականներին ակտիվ մասնակցության կոչ անելով:

**Գիտական խորհրդի որոշումները տե՛ս ՀՊՏՀ
պաշտոնական կայքում /asue.am/:**

ԳՈՐԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

«Դիդին Փարաբյանի» հաջողությունը 30 տարեկան է.

«Կանացիությունը միշտ նորաչել է»

«Անցյալ չունեցողը չի կարող ունենալ նաև ներկա: Ով չի ապրում նախնիների հիշողություններով, չի հապատանում իր մշակութային պատկանելությամբ, նրան հասարակությունը չի ընդունի». ասում է Փարաբյանը՝ ծևակերպելով իր և իր ընտանիքի սկզբունքները:

Երբ հայ ընտանիք է հայտնվում Մարսելում, Փարաբյանները նախևառաջ տանում են իրենց տուն, անպայման մեծ տատիկի բաղադրատոմսվ պատրաստված թփով տողմա են հյուրասիրում, ապա պատմում են, թե ինչպես երիտասարդ քույր ու եղբայր Փարաբյանները բացեցին նորաձևության դրույթը՝ 1987 թվականին ծնունդ տալով «Դիդին Փարաբյան» ապրանքանիշին, որն այսօր, որպես պրեմիում դասի դիզայներական բրենդ, կանաց համար նորաձև հագուստ և արդուկարդի պարագաներ է արտադրում: Ընկերության գլխամասային գրասենյակը գտնվում է Մարսելում, որտեղ էլ ստեղծվում են ապրանքանիշի նոր հավաքածուները:

Ուղիղ 30 տարի այն անցել է առաջընթացի ճանապարհ՝ որպես ոգեշնչման աղբյուր ունենալով սերը կյանքի, նորաձևության և կանաց հանդեպ: Յուրօրինակ ընկալման, արևելյան խառնվածքի, ֆրանսիական նորաձևության լավագույն ավանդույթների համադրման շնորհիվ ընկերության հագուստը հայտնի է ոչ միայն Ֆրանսիայում, այլև աշխարհի տարբեր երկրներում:

Իր ապրանքանիշը Փարաբյանն ստեղծել է Թուլյուզի բարձրագույն առևտրային դպրոցն ավարտելուց հետո, և մեկտարի անշահարական հաջողությունը կազմել է 1 միլիոն եվրո, իսկ առաջին խանութը բացվել է Կանոնում:

Սկզբուն Փարաբյանի հավաքածուները շատ գույնեղ էին, ներշնչված էին Յայաստանով՝ հայկական գորգերի գույններով ու նախշերով, հայկական թեմատիկ պատկերներով, ինչը նրան մեծ հաջողություն էր բերում: Այժմ ընկերությունը երկու հիմնական ապրանքանիշ է թողարկում: Առաջինը 1995 թվականից ճանաչում ձեռք բերած Carlopiк շարքն է, որի առավելությունը, նախորդ թողարկումների համեմատ, հենց մատչելիությունն է (երկու տարի անց ընկերությունը դառնում է Prix Classe Export մրցանակաբաշխության դափնեկիր): Այուսը՝ երիտասարդական ապրանքանիշ DP-Jeans-ը, ստեղծվել է 2000-ին՝ շատ արագորեն հանրահայտ դառնալով և մասնակցելով Trophees Sud Affaires մրցույթին:

2008 թվականին ներկայացվում է Anathea by Parakian ուղղությունը, որը «+ չափուվ» կանաց համար կատարյալ նվեր է դառնում: Այդ հավաքածուն հյուսվածքի, նկարի, գույնի համադրությունը, ինչպես նաև հագուստի լրացուցիչ բաղադրիչները շատ նրանկատորեն տեսողական

առումով նվազեցնում ու նրբագեղ են դարձնում անգամ գիրովկ կանանց:

Ապրանքանիշի բոլոր հավաքածուներում գերիշխում են կիրքը, զգայունությունը, շքեղությունը և արևելյան տարրերը: Ոճի ազատությունը, ուշադրությունը մանրութեան մկատմամբ ոճաբան ու մոդելավորող Դիդին Փարաբյանին քույլ են տալիս հասնել իրական կատարելության: Յարկ է նշել, որ հիմնադրման օրվանից ի վեր, հավաքածուների ստեղծման հարցում, Դիդիեին մեծ աջակցություն է ցուցաբերել քույրը՝ Մարժորին՝ որպես ձևավորող-ոճաբան իր նպաստը բերելով առևտրային նախաձեռնություններին և ստեղծագործական ծրագրերի իրականացմանը: Բոլոր մոդելների ստեղծման համար օգտագործվում են միայն թանկարժեք գործվածքներ, ձեռագործ ասեղնահյուսություն և արժեքավոր բնական նյութեր: Վերընթաց հաջողությունների մի կարևոր շրջափուլ է դառնում և նոր

թափ է հաղորդում Auguste Thomas կաշվե իրեր արտադրող ընկերության հետ համագործակցությունը:

Դիդին Փարաբյանը վստահ է կնոջ յուրօրինակությունը բազմազանության մեջ է, և կանացիությունը միշտ նորաձև է: Իր ստեղծագործություններում նա ազատ է, առանց կաշկանդումների, ինչը և ապահովում է ասելիքի թարմությունը, նոր զգացողություններ փոխանցում գեղեցիկ սեղի ներկայացուցիչներին:

Անկախ հագուստի չափսից ու ոճից՝ ընկերությունն իր հավաքածուները հասցեագրում է զգայուն և ռոմանտիկ կանանց, ովքեր միշտ պատրաստ

Են աշխարհի համար բացահայտել գեղեցկությունը: Համաշխարհային նամուլում Դիմիե Փարաքյանին հաճախ անվանում են «զգայունության արքա»: Ժամանակակից աշխարհում, հատկապես մեծ քաղաքներում, մարդկային փոխհարաբերություններում, զգայունության և զգացմունքայնության պակաս կա, և ժամանակի շունչն ու տրամադրությունը զգացող ոճաբանը շատ նրբորեն այն դարձնում է կանացի արտահայտչամիջոց: Այո, նա գեղանկարչի պես բնուրյան գույներն ու հմայքը վերարտադրում զգացմունքների միջոցով: Հագուստի համար նրա ընտրած գործվածքները նման են կտավների. ստեղծագործությունն ավարտուն է համարվում, երբ հեղինակը վերջնական ստորագրությամբ այն թողարկման է հանձնում:

Նրա հագուստը նախընտրող կինը թեև ռոմանտիկ խառնվածքի է, բայց ուժեղ է, հաստատական, քանի որ բարդ և ավանդարդային ժակվարդ տեսակի հյուսվածներից տրիկոտաֆի կիրառությունը առօրյա կյանքի ռիթմ ու կամքի ուժ է փոխանցում:

Աշխարհի նորածնության մայրաքաղաքում իր ապրանքանիշը ստեղծելով նա չի վախեցել իր հայկական ծագումից: «Ես հպարտ եմ իմ ազգանունով և ցանկացա հենց սկզբից «Դիմիե Փարաքյան» անվանը տալ ապրանքանիշի մեկնարկը: Հայերը սիրված են ամբողջ աշխարհում, իմ հաջողությունն այն էր, որ ես վեր հանեցի նորածնության իմ ոգեշնչումները իմ իսկ հայկական, միևնույն ժամանակ միջերկրածովյան արմատներից, քանի որ ապրում եմ Մարսելում», - ասում է մոդելավորողը: Պատմում են նաև, որ այս ասպարեզում իրեն ոգեշնչել է նորածնության հայ արքա Ալեն Մանուկյանը: «Շատ աշխատանք, շատ հաջողություն և մի քիչ շանս». հաջողության իր բանաձևն է Փարաքյանին ներկայացրել Ալեն Մանուկյանը:

Հարկ է նշել, որ ընկերությունն իր արտադրանքի 75 տոկոսը վաճառում է երկից դուրս՝ Ռուսաստանում, Մեծ Բրիտանիայում, Իսպանիայում, Շվեյցարիայում, Բելգիայում, Գերմանիայում, նաև Հյուսիսային Ամերիկայի և Մերձավոր Արևելքի երկրներում (Լիբանան, Քուվեյթ և Սաուդյան Արաբիա), արդեն հաջողություն է գրանցել նաև Ասիայի և Արևելյան Եվրոպայի զարգացող շուկաներում: Փարաքյանը երազում է ներկայացված լինել նաև Հայաստանում: Նա ցանկանում է հայրենիքում և

ունենալ արտադրական ծեռնարկություն, որպեսզի պիտակների վրա Made in France-ից բացի, հայտնվի նաև Made in Armenia նշումը:

Աշխարհի տասնյակ երկրներում իր ճաշակը թելադրող մոդելավորողի երազանքների կինը ոչ թե նրբիրան ու ծերմակամաշկ ֆրանսուհիներն են, այլ սևայա ու կրակոտ հայուհիները՝ միաժամանակ կանացի, անդիմադրելիորեն հմայիչ ու իհարկե նորածել:

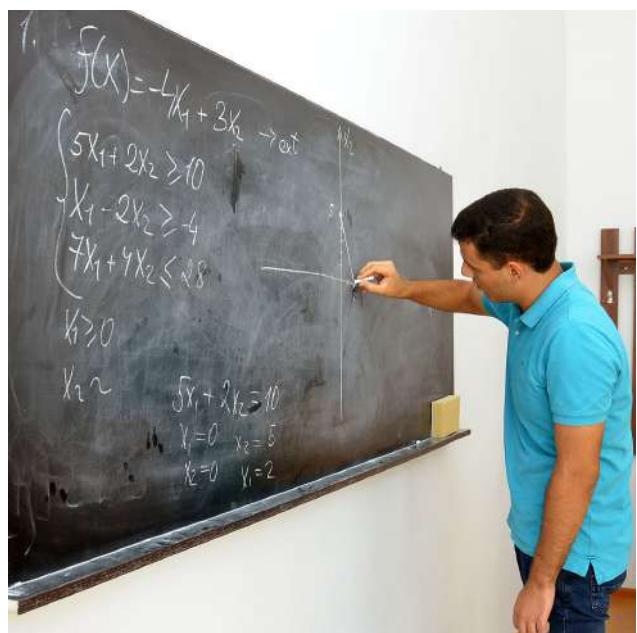
«Դա կինն առանձնանում է իր գեղեցկությամբ, կանացիությամբ ու վեհաշուք կեցվածքով: Աշխարհի որևէ այլ երկրում աղջկներն այնքան կանացի չեն, որքան իմ հայրենիքում: Ինձ համար կանացիությունն ու իմ արմատները ոգեշնչման մշտական աղբյուր են: Ամեն անգամ սոք դնելով Հայաստան՝ հիանում եմ հայուհիների գեղեցկությամբ», - ասում է նա:

Փարաքյանն ամեն տարի կնոջ ու զավակների հետ ամառային արձակուրդը կազմակերպում է Հայաստանում:

Նորածնությունից զատ, Մարսելի հայագի փոխքաղաքանիշը, Հայ-ֆրանսիական առևտրարդունարերական պալատի փոխնախագահը եվրոպական երկրներում ծավալում է հայանպատ գործունեություն, ինչի համար հայրենի կառավարությունը բազմիցս բարձր գնահատականի է արժանացրել նրան՝ պարզեցնելով «Պողոս Նուրար» և «Միսիթար Գոշ» մեղալներով: Վերջինը Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Սերժ Սարգսյանը նրան շնորհել է Հայրենիք-Սփյուռք կապերի ամրապնդման, ինչպես նաև հայապահպանության գործում ներդրած ավանդի համար:

Պատրաստեց ԱՄԻ ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

ՆՈՐԵԼՅԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹՅՈՒՆ – 2017

ՌԻՉԱՐԴ ԹԱՎԵՐ ՄՆՏԵՍԱԳԻՍՏՈՒԹՅԱՆ Նոր դափնեկիրը

Կարքագծային տնտեսագիտության (*behavioural economics*) ներկայացուցիչները վերջին տարիներին բազմից են դարձել նորելյան դափնեկիրներ: Սա այն փաստի արտացոլումն է, որ տասնամյակներ շարունակ տնտեսագետների շրջանում գերիշխող ռացիոնալ ընտրության և արդյունավետ շուկայի տեսությունները հստակ ճշգրտման կարիք ունեն: Այս տարի նույնպես նորելյան մրցանակը շնորհվել է տնտեսագիտական վարքագծի ուսումնասիրությանը և այն ըմբռնանը, թե տնտեսագիտության մեջ ինչ դեր է կատարում հոգեբանությունը:

Եվ այսպես, Շվեդիայի գիտությունների թագավորական ակադեմիան իրապարակել է 2017 թվականի տնտեսագիտության գծով նորելյան դափնեկիրի անունը. աներիկացի պրոֆեսոր, վարքագծային տնտեսագիտության մասնագետ Ռիչարդ Թալեր՝ Զիկագոյի համալսարանի Բուտի թիգնես դպրոցից: Նա եղել է ԱՄՆ նախագահ Բարաք Օբամայի խորհրդատուն, ինչպես նաև նկարահանվել է 2007-2008 թթ. հիպոտեկային ճգնաժամի մասին պատմող ֆիլմում:

Նորելյան կոմիտեի հայտարարության մեջ նշվում է, որ Թալերը «տնտեսագիտական որոշումների ընդունման վերլուծության մեջ ներառում է հոգեբանական-ռեալիստական ենթադրություններ», ինչպես նաև «մեզ է փոխանցում նոր մոտեցում այն մասին, թե ինչպես է մարդկային հոգեբանությունն ազդում որոշումների ընդունման վրա»: Ինքը Թալերը հայտարարել է. «Իմ հետազոտությունների ամենակարևոր հետևողությունն այն է, որ տնտեսական գործակալները մարդիկ են, և տնտեսագիտական մոդելները դա պետք է հաշվի առնեն»:

Թալերը ներկայացրել է մի շաղը հետաքրքիր գործիքներ: Օրինակ՝ նա առաջինն է նկարագրել **տիրապահության էֆեկտը** (*endowment effect*), որի հմաստն այն է, որ մարդն առավել բարձր է գնահատում այն անենի արժեքը, ինչին հնքն արդեն տիրապահում է: Ըստ ներկայացվող փորձի՝ ուսանողներին առաջարկվում է պարզ ընտրություն կատարել բաժակի և շոկոլադի միջև: Նրանք ընդգծված կերպով նախապատվություն չեն տալիս որևէ մեկին, բայց երբ նրանց նվիրում են բաժակ, իսկ հետո առաջարկում փոխանակել այն շոկոլադի հետ, նրանք իրաժարվում են կատարել այդ փոխանակությունը:

«**Ստավոր հաշվարկի**» (*mental accounting*) տեսությամբ մեկնաբանում է, թե ինչպես են մարդիկ ֆինանսական որոշումներ ընդունում մտքում կառուցելով մի քանի տարբերակված հաշվի և կողմնորոշվելով մասնավոր հետևանքների, այլ ոչ միամնական արդյունքի ուղղությամբ: Օրինակ՝ խանութից սմնդաթերը գնելու և սմնդի կետում սնվելու համար կատարված ծախսերը կարող են լրիվ այլ առաջնահերթությամբ և «մտավոր հաշվարկով» դասակարգվել, թեև ռացիոնալ մարդու համար դրանք երկուսն էլ ծախս են սմնդի համար:

Նորելյան կոմիտեն նաև նշել է, որ Թալերի հետազոտությունները, որոնք ցույց են տալիս, թե սպառողների անհանգստությունն ինչպես կարող է հարկադրել ընկերությանը ծեռնպահ մնալ գների բարձրացումից ոչ թե ծախսերի ածի, այլ բարձր պահանջարկի շրջանում, էական ազդեցություն ունեն տնտեսագիտության վրա: Ընկերությունները վաղուց են օգտվում սպառողների իռացիոնալությունից՝ վաստակելով նրանց հաշվին: Մեկ շիշ միկանույն հանքային ջուրը բարձրակարգ հյուրանոցում արժե ավելի քանիկ, քան ծովափնյա սրճարանում, քանի որ այն համապատասխանում է արդար գնագոյացնան մասին շատերի պատկերացումներին: Դամախ գնորդները գեղշերը գերադասում են ցածր գներից, որովհետև գեղշատուկոսով գնումը բավարարում է մարդկային գգացմունքների հիմքում ընկած ապոնանքն էֆան գնելու ցանկությունը: Թալերը ցույց է տալիս, որ շատերը տրվում են վայրկենական գայթակղությանը, որը բացահայտում է ֆինանսական պլանավորմանը զբաղվելու և ծերության համար խնայողություններ կատարելու նրանց անկարողությունը:

Գիտնականը նաև կարծում է, որ ներդրողների վարքը շատ ավելի հաճախ, քան նրանք խոստովանում են, կանխորշվում է «ոչ էական գործոններով»՝ կապված զգացմունքների և տրամադրության հետ: Օրինակ, ռիսկի պատրաստ լինելու վրա կարող է ազդել այն, թե ինչպես է ներդրումը նկարագրված, որոշման ընդունման պահին քաղցած է, թե՝ կուշտ ներդրողը, ի՞նչ եղանակ է դրում, սիրելի մարզական թիմը հաղթե՞լ է, թե՝ պարտվել: Այս բոլոր գործոնները կարող են ազդել մարդու վրա, եթե անգամ նա դա չի գիտակցում:

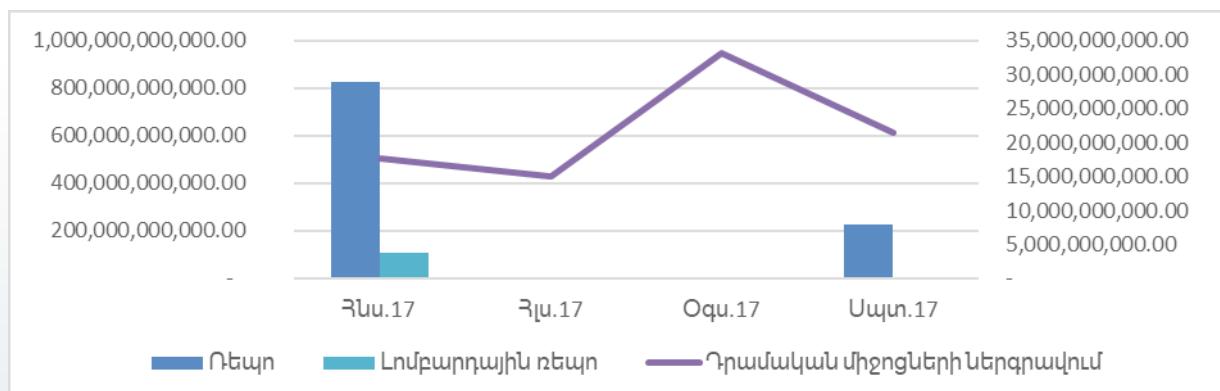
Իր մշակումների հիման վրա Թալերն առաջարկում է **«լիբերտարյան պատերնալիզմի»** (*libertarian paternalism*) ռազմավարությունը, որը մարդուն շահամիտում է դեպի բանականության թելադրանքով, այլ ոչ վայրկենական գայթակղությամբ կատարվող օպտիմալ ընտրություն:

Նորելյան մրցանակի գումարային չափն այս տարի ավելացել է 12,5%-ով և կազմել է 9 միլիոն շվեդական կրոն (շուրջ 1,12 միլիոն դրամ): Պարզապես արարողությունը տեղի կունենա դեկտեմբերի 10-ին՝ Ալֆրեդ Նորելի մահվան տարելիցից որը:

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՇՈՒԿԱՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄՆԵՐԸ (հունիս – սեպտեմբեր, 2017 թ.)

ԿԲ դրամավարկային քաղաքականություն: 2017 թ. հունիս-սեպտեմբեր ամիսների ընթացքում ՀՀ ԿԲ-ն դրամավարկային քաղաքականության գործիքների տոկոսադրույքների փոփոխություն չի իրականացրել: Փետրվարին 0.25%-ով իջեցվել է ին տոկոսադրույքները, ինչից հետո դրանք անփոփոխ են թողնվել: Արդյունքում վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը սեպտեմբերի վերջին կազմել է 6%, լոնբարդային ռեպոյի տոկոսը՝ 7.5%, իսկ դրամական միջոցների ներգրավման տոկոսադրույքը՝ 4.5%: Կապված քանկային համակարգում իրացվելիության ավելցուկի հետ՝ ԿԲ-ն կիրառել է հիմնականում իրացվելիության կրծատման գործիքներ: Ուստի գործարքներ կնքվել են միայն հունիս և սեպտեմբեր ամիսներին՝ ընդհանուր առմամբ 38 մլրդ դրամ ծավալով: Այս ամիսներին դրամական միջոցների ներգրավման սակարկություններ չեն կատարվել, իսկ լոնբարդային ռեպո գործարքներ կնքվել են միայն հունիսին, 3.7 մլրդ դրամ ծավալով: Դրամական միջոցների ներգրավման ամենամեծ ծավալը եղել է օգոստոս ամսվա ընթացքում, 948.7 մլրդ դրամ ծավալով: Նման իրավիճակի պատճառը կարող է լինել որոշ բանկերում դրամական ազատ միջոցների կենտրոնացումը: Հունիս-սեպտեմբեր ամիսներին, ընդհանուր առմամբ, փողի քազան աճել է 4.84%-ով, ինչի կառուցվածքում, ԿԲ-ից դուրս, կանխիկ դրամի զանգվածն աճել է 5.71%-ով: Դրամական զանգվածի նման ծավալը պայմանավորված է քանկային համակարգում դրամական միջոցների ավելցուկով, պետական պարտատոմսերի մարումներով և այլնով:

Փողի քազաի կառուցվածքը, մլր դրամ	Ծավալ			
	Հնս. 17	Հլս. 17	Օգս. 17	Սպտ. 17
Փողի քազա, այդ թվում՝	933,897.59	942,845.81	988,973.62	979,092
ԿԲ-ից դուրս կանխիկ դրամ	443,608.90	465,986.25	467,225.96	468,917
Թորակցային հաշիվներ (դրամով)	327,980.82	311,174.10	304,104.94	337,179
Թորակցային հաշիվներ (արտարժույթով)	146,218.01	145,717.15	202,587.99	156,029
Այլ հաշիվներ	16,129.85	19,968.31	15,054.74	16,967

Արտարժույթի շուկա: ԱՄՆ դոլարի միջբանկային շուկայի փոխարժեքը հունիսից սեպտեմբեր հիմնականում դրսնորել է նվազման միտում՝ հունիսի սկզբի 481.5 դրամից սեպտեմբերի վերջին դաշնալով 478.4 դրամ: Ի տարբերություն դոլարի՝ եվրոյի ներբանկային շուկայի առքի և վաճառքի փոխարժեքները աճել են՝ պայմանավորված միջազգային շուկաներում տեղի ունեցող գործընթացներով: Ուստական ռուբլու ներքանկային փոխարժեքները էական փոփոխություն չեն կրել: Հունիսից սեպտեմբեր ժամանակահատվածում բորսայի արտարժույթի հարթակում գործարքներ չեն կնքվել:

	Հունիս 17		Հուլիս 17		Օգոստոս 17		Սեպտեմբեր 17	
	Առք	Կաճառք	Առք	Կաճառք	Առք	Կաճառք	Առք	Կաճառք
Միջքանկային ԱՄՆ դոլար	37,690,963	36,390,963	62,500,000	63,200,000	41,683,579	48,783,579	11,100,000	11,100,000
Ներքանկային ԱՄՆ դոլար	356,093,979	394,872,793	367,032,550	385,346,215	354,406,486	375,454,131	351,273,634	392,371,406
Միջքանկային Եվրո					40,000	40,000		-
Ներքանկային Եվրո	53,491,249	55,925,142	42,880,504	65,570,940	47,080,649	69,338,004	37,974,170	62,954,660
Ներքանկային ՌԴ ռուբլի	4,780,878,465	1,918,702,468	5,969,281,144	2,270,278,092	5,773,082,588	2,145,569,600	5,644,200,332	2,170,884,247

ՈԵԱՊ և միջքանկային այլ շուկաներ: ՈԵԱՊ և սվոփ գործառնությունների, միջքանկային վարկերի շուկաներում նույնական ակտիվ է եղել: Արտաքրուսայական ռեպոների ծավալը սեպտեմբերին, հունիսի նկատմամբ, նվազել է 6.7%-ով, եվրոբռնդերով կնքված ռեպոների ծավալն աճել՝ 24.1%-ով: Միջքանկային վարկերի շուկաներում նկատվել են աճի միտումներ: ՀՀ դրամով միջքանկային վարկերը աճել են 14.9%-ով, իսկ դոլարային վարկերը նվազել՝ 2%-ով: 7.7%-ով աճել է նաև եվրոյով միջքանկային վարկերի ծավալը: Սվոփ շուկայում դոլարով կնքված սվոփների ծավալը նվազել է 65.7%-ով: Տոկոսադրույթների առումով ռեպո շուկային բնորոշ է եղել տոկոսադրույթների նվազման միտում, ինչի պատճառը շուկայի մասնակիցների դրանական միջոցների աճն է և ՀՀ ԿԲ կողմից տոկոսադրույթների հետագա նվազեցման սպասումների բացակայությունը:

	Հունիս 17	Հուլիս 17	Օգոստոս 17	Սեպտեմբեր 17
ՈԵԱՊ արտաքրուսայական	425,815,251,197	401,153,904,687	447,042,462,871	397,113,097,350
ՈԵԱՊ ԵՎՐՈԲՐՆԴԵՐՈՎ արտաքրուսայական /ԱՄՆ դոլար/	1,927,812,500	2,396,985,210	2,516,748,749	2,392,952,901
Միջքանկային վարկեր /ՀՀ դրամ/	22,700,000,000	29,500,000,000	20,638,731,000	26,100,000,000
Միջքանկային վարկեր /ԱՄՆ դոլ./	44,510,000	24,700,000	27,650,001	43,600,000
Միջքանկային վարկեր /Եվրո/	6,500,000	-	2,000,000	7,000,000
Միջքանկային վարկեր /ՌԴ ռուբ./			196,000,000	-
Սվոփ /ԱՄՆ դոլար/	24,114,017	24,624,264	8,009,957	8,273,680
Սվոփ /Եվրո/	4,000,000	2,000,000	-	-

Արժեթղթերի շուկաներ: Պետական պարտատոմսերի և առաջնային, և երկրորդային շուկաներում գրանցվել են բավականին մեծ ակտիվություն և տոկոսադրույթների նվազման միտումներ: Շրջանառության մեջ եղած կարճաժամկետ պարտատոմսերի եկամտաբերությունը, հունիսի վերջին 6.1885%-ից սեպտեմբերի վերջին դարձել է 6.3779%: Միջնաժամկետ և երկարաժամկետ պետական պարտատոմսերի եկամտաբերությունը սեպտեմբերի վերջին շրջանառության մեջ կազմել է 13.4395%, հունիսի վերջի 11.0966-ի փոխարեն: Հունիսից սկսած զգալիորեն ակտիվացել է կորպորատիվ պարտատոմսերի բորսայական շուկան: Մոտ 10 անգամ աճել է դրամային պարտատոմսերի շրջանառությունը: Դոլարային պարտատոմսերի շրջանառության ծավալը սեպտեմբերին, հունիսի համեմատ, էականորեն չի աճել: Ընդհանուր առնամբ, արժեթղթերի շուկաներում գործարքների ծավալների աճը պայմանավորված է ֆինանսական շուկայի մասնակիցների սպասումներով, տոկոսադրույթների փոփոխության միտումներով, կորպորատիվ պարտատոմսերի թողարկումների աճով, ինչպես նաև բանկային համակարգում իրացվելիության ավելցուկով:

	Հունիս 17	Հուլիս 17	Օգոստոս 17	Սեպտեմբ.17
Պետական պարտատոմսերի տեղաբաշխումներ	33,810,000,000	9,481,500,000	10,618,800,000	5,235,000,000
Պետական պարտատոմսերի հետգոտումներ	3,000,000,000	1,500,000,000	-	1,500,000,000
Պետական պարտատոմսերի երկրորդային արտաքրուսայական շուկա	51,490,748,352	46,074,197,418	11,676,455,920	9,980,925,092
ԵՎՐՈԲՐՆԴԵՐԻ երկրորդային շուկա /ԱՄՆ դոլար/	641,600	3,897,020	518,821,200	-
Պետական պարտատոմսերի երկրորդային բորսայական շուկա	4,284,331,153	1,352,801,262	4,244,877,438	8,746,428,023
Պետական պարտատոմսերի երկրորդային բորսայական շուկա /հասցեական/	2,778,339,075	207,247,380	-	-
Կորպորատիվ պարտատոմսերի բորսայական շուկա	10,337,864	67,789,522	23,013,183	101,111,771
Կորպորատիվ պարտատոմսերի բորսայական շուկա /հասցեական/	-	504,127,000	441,213,723	167,862,855
Կորպորատիվ պարտատոմսերի բորսայական շուկա /ԱՄՆ դոլար/	1,114,108	847,173	730,547	1,169,347
Կորպորատիվ պարտատոմսերի բորսայական շուկա /հասցեական, ԱՄՆ դոլար/	295,984	201,118	4,355,875	1,185,211
Կորպորատիվ պարտատոմսերի բորսայական շուկա /Եվրո/			47,970	9,937
Կորպորատիվ պարտատոմսերի բորսայական շուկա /հասցեական, Եվրո/			29,178	-
Քաժնետոմսերի բորսայական շուկա	25,014,800	142,600	9,097,600	97,800
Քաժնետոմսերի բորսայական շուկա	35,533,000	12,273,210	7,563,941,740	12,266,000

ԷՌԳԱՐ ԱՂԱԲԵԿՅԱՆ

ՀՊԾՀ «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի փորձագիտական խորհրդի անդամ, ֆինանսների ամբիոնի դոցենտ

**ԱՇՏԱՐԱԿԻ ՍՈՒՐԲ ՄԱՐԻԱՄԻ
ԵԿԵՂԵՑԻՆ**

ԱՌԱՔԻՆՈՒԹՅԱՆ ՔԱՐԵՂԵՆ ԱՐՁԱԳԱՎՈՒՔԸ

Արագածոտնի մարզի Աշտարակ քաղաքի հյուսիսարևելքում է գտնվում չքնաղ մի եկեղեցի, որի երկնասալաց գմբեթն աչքի է զարնում հարևան շինությունների խճանկարային տանիքների կույտի մեջ: Դա Սուրբ Մարիամի ամռնը կրող գողոտրիկ եկեղեցին է:

Դաշնագոյն սրբատաշ տուֆից կառուցված եկեղեցին պատկանում է ներքուստ խաչաձև, արտաքուստ ուղղանկյուն հիմքով (11,45 և 8,88 մ չափերով), գմբեթավոր սրահ տիպի եկեղեցիների շարքին: Սուրբ Մարիամն գրավիչ է իր սլացիկ համաչափություններով և համեստ շքեղությամբ: Աղոթարահի արևելյան՝ ավագ խորանի երկու կողմերում, տեղադրված են կրկնահարկ ավանդատներ, իսկ արևմտյան կողմի անկյունները հիշեցնում են ուղղանկյուն հիմքով սենյակներ: Գմբեթատակ քառակուսոց անցումը դեպի թմբուկ իրականացված է առագաստների միջոցով: Թմբուկը ներքուստ կլորածն է, արտաքուստ՝ տասանիստ, բոլոր տասը նիստերին բացված են եղել պատուհաններ: Եկեղեցու ճուտքերը երկուսն են՝ հարավային և արևմտյան ճակատներից:

Չուշարձանի հարդարանքից հատկապես ուշագրավ են ճակատային պատուհանների կիսագլանային հատվածի քառանկյուն պարակալները՝ խաչաձև դասավորված ջլակապ եռաքք: Խարավային ճակատին պահպանվել է արևային ժամացույցը: Չուշարձանը վեհաշուր է իր համաչափ ծավալի վերծծիք սլացիկությամբ՝ բավականաչափ բարձրացող պատեր, անսովոր, բայց ծավալի մեջ ներդաշնակ բարձր թմբուկ և նիզակի պես երկինք միխրճվող սրածայր գմբեթը: Թերևս, դրանով է պայմանավորված եկեղեցու ավագ խորանի բարձր բեմի կառուցվածքը:

Եկեղեցու անվանումը կապվում է սուրբ նահատակ Մարիամնեի մասին պատմող մի ավանդության հետ, որն ունի հունական և լատինական տարբերակներ:

Ճամաձայն հունական վարքագրության՝ Մարիամն ծնվել է Փոքր Ասիայի Պիսիդիական Անտիոքում և հերանոսական քուրմ Այդեսիոսի դրաստրու էր: Նրա մայրը մահանում է, երբ աղջկը տասներկու տարեկամ էր, և հայրը դասեր խնամքը հանձնարարում է գյուղական ստոնտուի: Տեղացի քրիստոնյաների հետ շփումը մեծ աղեղեցություն է գործում Մարիամնեի վրա, և այդեմ տասնինից տարեկանում նա որոշում է նահատակվել՝ իր արյունը հեղեղով համուն Քրիստոսի հանդեպ սիրո: Ծաղրելով կուտքերի պատասմունքը՝ նա հարուցում է հոր զայրույթը, և վերջին նրան զրկում է ժառանգությունից:

Մի անգամ Ասիայի այրեթեկտ Օլիբրիոսը Անտիոք

ուղևորվելիս տեսնում է աղջկան, երբ նա գյուղի մյուս կանանց հետ արածացնում էր հոտերը: Դիմալիով Մարիամնեի գեղեցկությամբ՝ նա ցանկանում է կնության առնել աղջկան և իր մարդկանց հրամայում է նրան իր մոտ բերել: Գալով պալատ՝ Մարիամնեն ներկայանում է մագիստրատին, որը հարցման է նրա ամումը: Աղջկը վստահ ձայնով պատասխանում է: «Իմ ամումը Մարիամն է, ես պիսիդիացի ազատ ծնողների դուստր եմ, բայց ես մեր Տեք և Փրկիչ, երկնքի և երկի արարիչ Յիսուս Քրիստոսի ստրկուին եմ»: Այդ ժամանակ նրան նետում են զնդան՝ սպասելով հեթանոսական մեծ տոնին, որը պետք է կայանար հաջորդ օրը:

Երբ նրան նորից են բերում դատարան և հրամայում բոլորի հետ միասին զոհեր մատուցել աստվածներին, Մարիամնեն հրամարվում է խոնարհել անշունչ կուռքերին: Օլիբրիոսը նրան աղաւում է խնայել իր երիտասարդությունն ու գեղեցկությունը: Բայց աղջկը պահում է, որ ցանկացած մարմնական գեղեցկություն բոշնում է, մինչդեռ հանուն Քրիստոսի ստացած տառապանքները զարդարում են հոգին և պատրաստում նրան հավերժական երանությամբ: Մագիստրատը, զայրացած նման հանդգությունից, հրամայում է կտտանքների ենթարկել Մարիամնեին:

Սի քանի ժամ տևած խոշտանգումներից հետո աղջկան զնդան են նետում, որտեղ նա աղորում է Աստծուն՝ չքեր իրեն հավատի փորձության մեջ: Դանկարծ զնդանում երկրաշարժ է լինում, և երկիր խորքերից մի ահռելի վիշապ է դուրս գալիս: Նրա աշքերը փայլում էին բոցի պես, ուղաքերից կրակ ու ծովս էին ժայռում, լեզուն արնակարմիր էր, և մոտենալով աղջկան՝ հրեշը չարագուշակ սուլում էր: Անոելի վախով բռնված Մարիամնեն աղործով դիմում է Աստծուն, և վիշապը վերածվում է գարշելի սև շամ, որի մորքուց բռնելով, Աստծոն ողորմածությամբ ամրացած Մարիամնեն, ոտքով սեղմում է վիզն ու վերցնով պղնձեթ մուրճ՝ սպանում՝ գլխին և ողնաշարին հարվածելով: Զնդանում պայծառ լույս է շղում՝ տարածվելով մի հսկայական խաչից, որին նստած էր սպիտակ աղավնի, և որը Մարիամնեին հայտնում է, որ վրա է հասել օրը, երբ նա հաղթանակով կմարտիրոսվի հանուն Քրիստոսի:

Առավոտյան Մարիամնեին դարձյալ բերում են տիրակալի մոտ դատի: Քանի որ նա, ինչպես երեք, անսասան էր իր որշաման մեջ և հրամարվում է ուրանալ քրիստոնեությունը, Օլիբրիոսը հրամայում է նրան գլխիվայր նետել ջրով լի կաթսայի մեջ: Եվ դարձյալ հայտնվում է աղավնին՝ կոռուցին ծյուղ, վերևում փայլատակում է խաչը, Աստծոն զորությամբ ջուրն օրինվում է, և կապանքներից ազատված մկրտված Մարիամնեն դուրս է գալիս կաթսայից: Տեսնելով այդ հրաշը՝ ներկա զոնվող հեթանուներից շատերը դարձի են գալիս և Մարիամնեին խնդրում իրենց ուղղորդել փրկություն պարգևող ուսմունքով: Զայրացած տիրակալը հրամայում է նրանց բոլորին գլխատել Մարիամնեին միասին:

Գալով մահապատճի վայրը՝ Մարիամնեն դահիճներին խնդրում է իրեն աղորելու ժամանակ տալ և շրջելով դեպի արևելք՝ դիմում է Աստծուն՝ ընդունելու իրեն պատպան կանգնած մարդկանց հոգիների և մարմնների սրբությունը: Ավարտելով աղորքը նա կանչում է դահիճն, որպեսզի իրագործի դատավճիռը, սակայն վերջին, համական առաքինի երկյուղով, դաշտամափոխ է լինում և հրամարվում ձեռք բարձրացնել աղջկա վրա: Այդ ժամանակ Մարիամնեն ասում է: «Դու ինձ չես օգնի, եթե դահաղես իրագործել այն, ինչ քեզ հրամայել են»: Դողացող ձեռքով դահիճը գլխատում է աղջկան:

Ճամաձայն լատինական վարքագրության՝ Մարիամն ծնվել է Փոքր Ասիայի Պիսիդիայի Անտիոքում՝ հեթանոսական քուրմ Եղեսիոսի (Եղեսիմ) ընտանիքում: Քրիստոնեությանը հարելու պատճառով հոր կողմից վրայի մասին աղջկան պաշտերում էր սպասուի և նրա հոտերի հետ: Տասմերկու

տարեկանում լսելով անարատ հղության և Քրիստոսի ծննդյան պատմությունը՝ Մարիամեն վերջնականապես ամրապնդում է քրիստոնեական Աստծո հանդեպ հավատը և աշխարհիկ գայթակղություններից հրաժարվելու իր մտադրությունը: Դրութեական իշխան Օլիբրիոսը տեսնում է Երիտասարդ հովվուի Մարիամեն և նրան անության առաջարկություն անում՝ պայմանով, որ նա հրաժարվի Քրիստոսի:

Օլիբրիոսի սիրային տեսչանքին հակադրվում է աղջկա հավատի ու հանզմունքների աներերությունը: Դավատն օգնում է Մարիամեն՝ աղոթքով հաղթահարել գայթակղությունների ամենաբերեն, կենցաղային մակարդակը: Եվ թեև դրան հաջորդող զրոյցում Մարիամեն Օլիբրիոսին համարձակորեն հայտնում է, որ հավատում է Դիոսու Քրիստոսին և ցանկանում է դառնալ «Քրիստոսի հարսնացուն», Օլիբրիոսը նրան իր հետ Անտիոք է տանում: Այնտեղ, ըստ որոշ վարքագրությունների, նրան սպասում է ավելի ուժեղ գայթակղություն՝ իշխանության ու հարսության ցուցադրություն: Երրորդ՝ ամենաուժեղ գայթակղությունը Մարիամենին սպասում է հաջորդ օրը. Օլիբրիոսը հրապարակայնորեն նրան իր ծեռքն ու սիրուն է առաջարկում քաղաքի կենտրոնում՝ քաղաքապետարանի ամբիոնից, սակայն Մարիամեն մնում է անկոտորում իր մերժման մեջ:

Կենցաղային գայթակղությունների եռյակին անմիջապես փոխարինում են ֆիզիկական տառապանքները. ևս բաժանված երեք փուլի, որոնցից յուրաքանչյուրն իր ուժով նախորդի համեմատ աճում է: Մարիամեն դրանք հաղթահարում է աղոթքով: Սակայն գայթակղության այդ երկրորդ մակարդակն էլ չի սպասում սրբուհու սիրանքի բրվանձակությունը:

Փորձությունների երրորդ մակարդակի աղբյուր է դառնում սատանամ իմքը, որի հարձակումը ևս եռակի է: Առաջին անգամ սատանան Մարիամեն երևում է զնդանում առաջին օրվա կտուանքներին հաջորդող գիշերը, երբ նա աղոթում էր: Վիշապի կերպարանք ընդունելով՝ սատանան կուլ է տալիս գերուհուն: Սակայն Մարիամենին հաջողվում է նրա որովայնում աղոթք և խաչակներ, ինչից վիշապի որովայնը պատրվում է, և աղջկը նորից հայտնվում է զնդանի հատակին: Անկյունում դարձյալ հայտնվում է սատանան՝ անցնելով երկրորդ՝ ֆիզիկական ճնշմանը:

Մարիամեն մյուս նահատակներից տարբերակող առանձնահատկությունն այն է, որ նա սատանային ակտիվ ֆիզիկական դիմադրությունն է ցույց տալիս՝ ի տարբերություն մարդկանց, որոնց առաջ Մարիամեն անզոր է: Նա ոչ միայն աղոթում է, այլև հարձակվում սատանայի վրա բոլոր հնարավոր միջոցներով, և հաղթանակը նրանն է դառնում: «Խսավարի իշխանի» հետ ֆիզիկական հակամարտության մեջ մտնելով՝ Մարիամեն շարունակում է աղոթքներ իղել և համկարծ զնդանի անկյունում ընկած պղնձեթ մուրճ է նկատում: Վերցնելով այն նա սկսում է հարվածել սատանայի գլխին՝ բռնելով նրա մազերից (կամ եղջյուրներից): Ուժը դնելով սատանայի պարա-

նոցին՝ Մարիամեն արտաքերում է. «Դեռացի՛ ի հնձնից, գեհենի անօրինակա՞ն հայր»: Դրանից հետո երկինքը բացվում է, Մարիամենի մարմինն ապաքինվում է նախորդ օրվա վերքերից: Վերին ծայնը նրան խրախուսում է ոչնչից չվախնճանակ՝ կոչ անելով ուսումնասիրել սատանայի ծրագրերը, փորձության ենթարկել նրա սիրու և ընդմիշտ շղթայել:

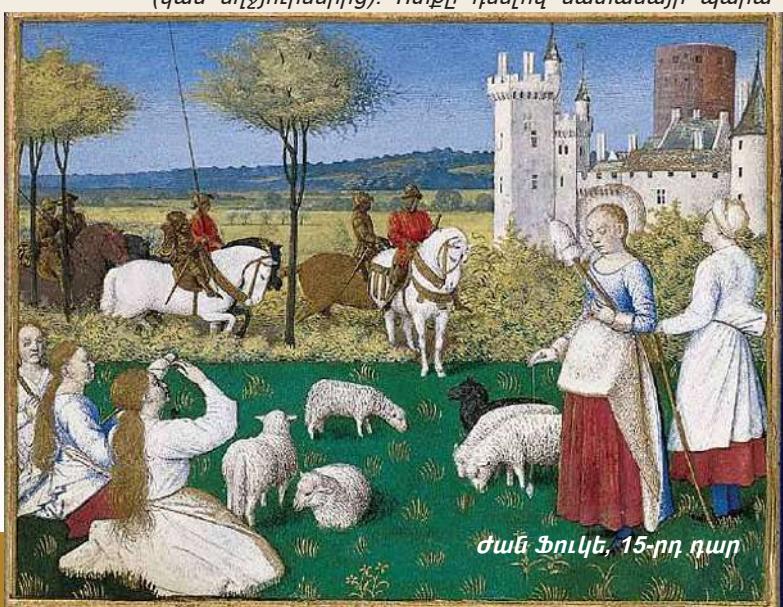
Զրոյցը, որ տեղի է ունենում սատանայի և աղջկա միջև, սատանայի երրորդ հարձակումն է: Այստեղ իր չարագործությունների մասին անկեղծ պատմության քողի տակ սատանան վերստին փորձում է աղջկան մղել մեղքերի, որոնց սակայն, վերջինս հաջողությամբ հակադրում է: Դեռասի աղջկը խաչելությամբ ծեղքում է անդունդ՝ սատանային ուղարկելով տարտարոսը:

Ինչպես հունական տարբերակում, լատինականում և Մարիամենի դաստապարտում են մահվան: Այս պատման մեջ հորմեացի իշխան Օլիբրիոսի կերպարին (ով, չնայած Մարիամենի հանդեպ անձնական համակրանքին, ստիպված է տանջել ու կործանել նրան) հակադրվում է դահիճ Մաղրոսի կերպարը (ով ստիպված է իրագործել Մարիամենի մահվան դաստավճիռը): Ներկա գտնվելով խոշտանգումներին՝ Օլիբրիոսը հոգեբանորեն չի կարողանում դիմանալ տառապանքների տեսարանին. նա դեմքը փակում է ծեռքերով կամ թիկնոցով: Իսկ Մաղրոսը մահապատժի վայրին մտսեմայիս խոստվանում է Մարիամենին, որ իր պարտականությունն ընկալում է որպես Աստծո նախախնամություն:

Սահապատժից հետ մենուիմս անունով մի քրիստոնյա, որը Մարիամենին գալտոնի սնունդ էր բերում զնեան, տանում է աղջկա մարմինը և պատվով քաղում: Խաչակրաց արշավանքների դարաշրջանում սուրբ Մարիամենի մասունքները հանգրվանում են Կոստանդնուպոլիսում Ամենատես (Պանտեպոստես) Քրիստոսի եկեղեցում: XIII դարում արևնոյան կարողիկական ավանդությունը Մարիամեն վերաբանվում է Մարգարիտի՛ քստ գեղեցկության ու առաջինության համար նրան տրված «մարգարտահատիկ» մակղիրի:

Արդեն IV դարից սուրբ Մարիամեն պաշտվում էր որպես դժբախտություններից ու վտանգներից, անարդար դասից ու անօրինական դատավճրուից ազատող: Բայց նրա հասուն հովանավորությունը վայելող ոլորտը, որտեղ լիովին դրսուրվում է նրա ինքնասիա զորությունը, պաշտպանությունն է չար ոգիներից, թշնամական հարձակումներից, չարախտությունից և զրպարտությունից: 1701 թ. քվագրվող կրոնական գրքերից մեկում պատմվում է, որ սուրբ Մարիամենի մասունքներից ապաքինվում են դիմակահաներն ու հոգեկան իհվանդները: Սուրբ Մարիամեն նաև բժշկում է իհվանդներին, միսիհարում սգացողներին, ներում և ուղղորդում մեղսագործներին, փրկում սովոր պաշտպանելով տարբերներից կարկուտից, փորորիկներից, երաշտից, նորիկների, թրթուրների և այլ միջամասերի հարձակումներից:

Սուրբ Մարիամենի անունը կապվում է նաև սուրբ

Ժան Ֆրանկ, 15-րդ դար

Ոուսական սրբապատկեր, 15-րդ դար

Դոդիփոյիմյան և սուլը Գայանյան երեսունյոթ նահատակ կույսերի պատմության հետ:

Ըստ հայ պատմիչներ Ազարանգեղոսի և Սովուս Խորենացու, վարքագործական աղբյուրների և այլ պահնությունների՝ Դոդիփոյիմյան կայսը ցանկանում է մեկ անգամ և ամուսնանալ և մարդիկ է ուղարկում կայսրության բոլոր կողմերը՝ գտնելու և իր մոտ բերելու կանանցից գեղեցկագոյննին: Խուզարկուները ներկայացնում են մի քանի գեղանի աղջիկների պատկերներ, որոնցից կայսերն առավել դուր է գալիս հրաշագեղ Դոդիփոյիմյան, ով շուրջ երեք հարյուր կույսերի հետ աղոթական կյանքով ապրում էր Սուլը Պողոսի վանքում, որի մայրապետն էր Գայանեն՝ Դոդիփոյիմյան դաստիարակը: Երբ կույսերին հայտնի է դառնում կայսեր մտադրությունը, նրանք բողոքում են Սուլը Պողոսի վանքը, հեռանում Ալեքսանդրիա, այնուհետև գնում երուսաղեմ, որտեղից Եղեցիայով և Կանով անցնում են Դայաստան ու հաստատվում մայրաքաղաք Վաղարշապատի շրջակայքի հնձաններում:

Այդ ընթացքում Դոդիփոյիմյան կայսը իր կայսրության բոլոր կողմերը սուրբանուակներ է ուղարկում՝ Դոդիփոյիմյան գտնելու և վերադարձնելու համար: Ինանալով, որ կույսերը հեռացել են կայսրության սահմաններից, սուրբանուակները գալիս են նաև Դայաստան և հայոց քաղաքոր Տորդատ Գիճ հանձնում կայսեր նամակը:

Տորդատի սպասավորները Դոդիփոյիմյան տանում են քագավորական պալատ և փակում սենյակներից մեկում: Դայոց քագավորը, գերվելով Դոդիփոյիմյան գեղեցկությամբ, ցանկանում է ամուսնանալ նրա հետ՝ նաև զանազան խոստումներով ու ընծաներով հրապուրելով, ապա փորձելով բռնությամբ տիրանալ նրան: Դիմադրության քայլով՝ Տորդատը հրամայում է պալատ բերել Գայանեն, որպեսզի նա իր սամուկուն հրամայի ենթարկվել քագավորի կամքին: Գայանեն, ընդհակառակը, քաջալերում է Դոդիփոյիմյան հաստատակամ մնալ և չփոխել երկնային երանությունը երկրային փառքի ու վայելքի հետ: Այդ խոսքերի համար Գայանենին գանահարում են և իր երկու ընկերություններին հետ բանտ նետում, իսկ Դոդիփոյիմյան, օգտվելով հանճանանուր խառնաշղորհից և ճեղքելով ամրոխը՝ փախչում է պալատից ու հասնում հնձանների իրենց կացարանը: Տորդատը, ամաչելով դեռասի աղջկանից պարտվելու համար, կատաղության խիստ մղուցքով քոնված, դահիճներին ուղարկում է Դոդիփոյիմյան հետևից: Նրան գտնում են քաղաքից հյուսիս՝ մի բարձրադիր վայրում աղոթելիս: Այստեղ էլ, դաժան կտուանքներից հետո, նահատակում է գեղանի կույսը: Դահիճները սրագությունը կույսին կույս կույսը:

Այս Դոդիփոյիմյան մարմինը բաղել կամեցող երեսուներկու կույսերին, իսկ վերջում միանց կացարանում սպասում են Մարիամն ամունով կույսին, ով հիվանդության պատճառով չէր կարողացել միանալ իր ընկերության հետ: Դաշտոր օրը Վաղարշապատի հարավային մասում գտնվող մի վայրում էլ նահատակավում են Գայանեն ու նրա հետ քանտարկապատ երկու կույսերը:

Կույսերի մարմինները բագավորի հրամանով մնում են անթաղ, սակայն ոչ մի գաղան կամ գիշակեր թռչում չի մոտենում դրանց, և դրանք չեն ապականվում: Ինն օր հետո վիրապից դուրս եկած Գրիգոր Լուսավորիչը մարտիրոսության մարմիններն ամփոփում է վկայարաններում: առաջին՝ Դոդիփոյիմյան և երեսուներկու կույսերի նահատակության վայրում, երկրորդ՝ Գայանենի և երկու կույսերի, երրորդ՝ հնձանում մնացած հիվանդ կույսի: Վերջինիս նահատակության վայրում XVII դարում՝ Նահապետ Ա Եղիսաբէ կարողիկոսի օրոք, կառուցվում է նոր Եկեղեցի՝ ստանալով Շողակար անունը, քանի որ Լուսավորչի տեսիլքի համաձայն՝ Երկնքից իջնող լույսն այստեղից էր տարածվել մյուս վկայարանների վրա ու պալատի դիմաց, ուր իջել էր Թրիստոռը:

Սուլը Մարիամն անվանք թերևս նիակ հայկական Եկեղեցին կառուցվել է 1281 թ.՝ Գրիգոր Վարդապետի առաջնորդության օրոք, իսկ 1838 թ. կառուցվել են զանգակատունը և հարավային խաչաքի կողուղի զանգաշտարակաշտարակը:

Եկեղեցու կառուցման մասին Աշտարակում պահպանվել է ավանդություն, ըստ որի՝ Աշտարակում մի ժամանակ եղել է Երիտասարդ ումսող քահանա, որը վաղաժամ գրկել էր իր երեցունուց: Նա կարողիկոսից խնդրում է իրավունք՝ կրկին ամուսնանալու: Կարողիկոսը մերժում է նրա խնդրանքը և ցանկանում այնպես անել, որ քահանա գիտակցի դրա ամսեղի լինելն ու իրաժարվի իր ցանկությունից: Նա քահանային պատվիրում է նախարարաց մի Եկեղեցի կառուցել, հետո ամուսնանալ: Քահանան իրականացնում է նրա պատվերը և վիթխարի ջանքերի գնումունքը և Սուլը Աշտարակում է Աշտարակ կառուցը Եղեցունուց: Նա քահանային պատվիրում է նաև Աշտարակ կառուցը Եղեցունուց: Աշտարակ կառուցը կամ անուն է նաև հիմարանացնում է նաև հիշյալ պատվերը՝ ծախսելով իր ողջ կարողությունը: Դասակ առաջ Երեցը, երբ այդ ամսեղի հետո ամուսնանալու իրավունք է ստանում, հրաժարվում է իր ցանկությունից և պաշխարում հանուն ցնահ բարեկրոնության՝ միաբան գրկելով իր Եկեղեցուն և նրա Եղեցիայությանը:

Եկեղեցու հարևանությամբ երկար ժամանակ գործել է Ներսես Աշտարակեցի կաթողիկոսի հիմնած ծխական դպրոցը: 1827 թ. Երկրաշարժի հետևանքով Աշտարակի Սուլը Ծիրանավոր Եկեղեցու խոնարհումից հետո համայնքը որոշում է որպես աղոթատուն օգտագործել ուսուուրական պատերազմի հետևանքով լրված Սուլը Մարիամն Եկեղեցին: Այդ իսկ պատճառով՝ 1838-1839 թթ. Եկեղեցուն արևմտյան կողմից կցվել է փայտակերտ ժողովանց-գավիթ, որը 1905 թ. ճախագծով ցանկացել է նա դարձնել քարաշեն: Խորհրդային կարգերի հաստատումից հետո Եկեղեցին դադարել է գործել, իսկ դեռևս կիսակառույց գավիթը ծածկվել է թթեւյա տանիքով և վերածվել սովորույց պահեստի: Սուլը Մարիամն Եկեղեցին վերաբացվել է 1958 թ., իսկ գավիթն անավարտ է և այդ տեսքով պահպանվել է մինչ օրս: Սուլը Մարիամն Եկեղեցին գործունեցին Կառավարության որոշմանը սեփականության իրավունքով համձնվել է Մայր Աթոռ Սուլը Էջմիածնի:

ՍՈՅՅԱ ՕՅԱՆՅԱՍ
ՀՊՏՀ փիլիսոփայության և հայոց պատմության ամբիոնի ղոցենու, «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի
«Յանրային քաղաքականության և անվտանգության հետազոտություններ» ծրագրի ավագ հետազոտող